

Uvodnik

Jurij Paljk

Pred volitvami

Te dni prejemamo v uredništvo veliko klicev, pa tudi pišejo nam naše bralke in bralci, vsem je skupna velika zaskrbljenost nad bližnjimi volitvami v italijanski parlament. Ljudje nas sprašujejo, kako je možno, da v naši narodni skupnosti ni enotnosti, najlepše je naša bralka to napisala v kratkem sporočilu: "Kaj se dogaja v tej naši manjšini? Ali je mogoče, da gremo tako razcefrani katastrofi naproti?"

Žal, nimamo jasnega odgovora, ker ga v bistvu ni. Nikdar se nismo sprenevedali in se tudi tokrat ne bomo. Se pa sprenevedajo politiki in seveda politične stranke, še kako se sprenevedajo, ko ovinkarijo in nejasno govorijo, da o njihovih obljubah ne rečemo nobene, ker vemo, da so največkrat prazne!

Sami smo vedno zagovarjali stališče, da bi naša narodna manjšina morala imeti zagotovljeno mesto poslanca in senatorja v Rimu, zajamčeno politično zastopstvo torej. Danes ponavljamo, da moramo podpreti samo tiste, ki se za to zavzemajo. Nikdar tudi nismo slepomišili s tem, ali naj bo politik, ki nas zastopa, Slovenec ali ne, mmenja smo, da moramo biti povezani z italijanskimi prijatelji, da pa bi nas moral v Rimu zastopati Slovenec, Slovenka. Narodnost in narodna pripadnost nam torej še nekaj pomenita. Da nekateri to omalovažujejo vsak dan, tudi tisti, ki so plačani z denarjem, ki gre slovenski narodni skupnosti samo zato, ker je to narodna manjšina, je na očeh vseh in je velika sramota.

Prof. Tatjana Rojc se je predstavila v Gorici v Kulturnem centru L. Bratuž in bila je zelo pragmatična, ko je rekla: "Imamo možnost, da gremo v senat, izkoristimo jo, torej složno skupaj".

14. priznanje Kazimir Humar

foto dd

Gorica / Srečanje v KC Lojze Bratuž

"S Tatjano Rojc složni v senat"!

Prof. Tatjana Rojc, slovenska kandidatka na listi Demokratske stranke, ki ima še največ možnosti za prodor v senat na parlamentarnih volitvah 4. marca, kot neodvisna kandidatka, "vzeta iz civilne družbe", prisega na pluralizem naše narodne skupnosti in vse njene pripadnike poziva k složnosti. Preizkušnja, ki nas čaka čez nekaj tednov, je ključnega pomena, je povedala 9. februarja na jutranjem srečanju z goriškimi kulturnimi in prosvetnimi delavci v Kulturnem centru Lojze Bratuž. "Tu se čutim med

prijatelji", je dejala na sestanku, ki so se ga poleg občinske svetnice Marilke Koršič udeležili predstavniki Sveta slovenskih organizacij, Slovenske skupnosti, Kulturnega centra Lojze Bratuž, Zveze slovenske katoliške prosvete, Goriške Mohorjeve družbe, Katoliškega tiskovnega društva in Združenja cerkvenih pevskih zborov.

O sebi je povedala, da je neodvisen kandidat, "kandidat vseh, ne samo enega dela". Ne čuti se izraz neke stranke, "nekih zakulisnih igric, s tem se nisem nikdar ukvarjala. Moja skupnost je moja skupnost, taka, kakršna je. To je tudi naša moč". Poudarila je tudi, da ni sama iskala te poti: v času, ko ljudje izgubljajo zaupanje v politiko, so očitno iskali take kandidate, ki se s politiko še niso ukvarjali, "čeprav je vse politika". V seznamu je bilo kar nekaj imen, a "tako je nanoslo"... Izziv je sprejela, ker je prepričana, da mora vsakdo izmed nas nekaj dati družbi, od katere je veliko prejel.

/str. 6
DD

V razmislek

Sodobna slovenska kultura ob Prešernu

Pesnik je v Zdravljici zapisal:

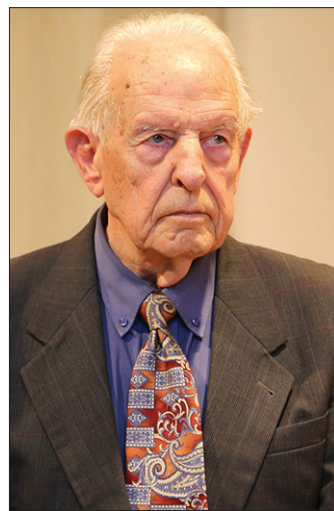
*Bog našo nam deželo,
Bog živi ves slovenski svet,
brate vse, kar nas je
sinov sloveče matere!*

Slovenski narod je preživel s kulturo, radi vztrajno ponavljamo. Pogosto pozabimo dodati vsebino te kulture, kajti oblikovanje telesa, srca in duha, kar celostno izraz kultura zahteva, ima zelo konkretne poti, vsebine in smernice. Zdrav duh v zdravem telesu, so dejali že Latinci. Srednjeveško krščanstvo je učilo Evropejca obdelovati polja in dvigati duha k Bogu, v obujanju zavesti, da je življenje umiranje. Saj poznate, če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ne obrodi sadu. Moli in delaj oziroma moli tako, kot da boš jutri umrl, in delaj tako, kot da boš večno živel. Srednji vek je živel in deloval iz vere v človeka, ustvarjenega po Božji podobi. V tem duhu so pisani Brižinski spomeniki in to je učil tudi Primož Trubar. Ko pa Bog ni več Bog, tudi človek ne more biti več človek, je zapisal Marjan Rožanc. Razsvetljeni Slovenci, Martin Kuralt, A. T. Linhart ali V. Vodnik, so še vedno s to vero upali v razsvetljenega duha svobode, bratstva in enakosti, a že prepuščali vladajočim, da določajo meje in pristojnosti cerkvenega in krščanskega življenja med Slovenci. Kulturni boj je krepil prevlado svetnega, duhovno prepuščal človekovi notranjosti, njegovo vero pa zakristiji. Če je Janez Evangelist Krek še učil in tudi sam živel in umiral za krščanski družbeni in politični obstoj Slovencev, je Edvard Kocbek zelo samovoljno vzel vse svetne pristojnosti kristjanom in njihovim voditeljem, kot je zapisal škofu Rožmanu, ter kristjane porinil v naročje revolucionarnih krvnikov, ki so obglavili slovenski narod.

/str. 16
prof. dr. Janez Juhant

Gorica / Podelitev 14. priznanja Kazimir Humar

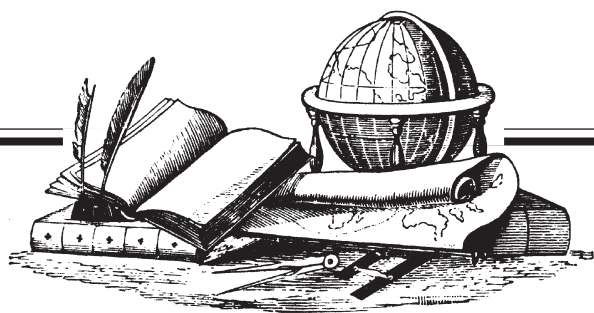
Prejemnik je zelo zaslužen dr. Karl Bonutti

Na sam praznik slovenske kulture, ko se vrstijo razne proslave v poklon našemu velikemu Francetu Prešernu in slovenski ustvarjalnosti nasploh, 8. februarja 2018, je bilo posebno vzdušje tudi v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, ki se je za to priložnost napolnila do zadnjega kotička. Med uglednimi gosti je bila tudi konzulka Tanja Mljač. Na sporedu je bila namreč prireditve ob podelitvi 14. priznanja Kazimir Humar, ki ga vsako leto podeljujejo Kulturni center Lojze

Bratuž, Združenje cerkvenih pevskih zborov in Zveza slovenske katoliške prosvete, da bi se tako na najlepši način oddolžili spominu na duhovnika dr. Humarja, zagnanega kulturnega delavca, ki se je tudi z družbenokritičnimi iskricami rad oglašal s strani našega tednika, že takrat, ko je ta še nosil ime Katoliški glas. Priznanje prejmejo društva, organizacije ali posamezniki, ki so s svojim delom prispevali k razvoju kulturnih dejavnosti, za izjemne dosežke pri organizacijskem delu, za publicistično delo in za vse to, kar je v dobro naši goriški skupnosti, kot je lepo povedala povezovalka večera, mlada Stefania Beretta. Poudarila je, da ima tokratno priznanje še dodano vrednost, saj "gre prav nagrajencu in dr. Kazimirju Humarju velika zahvala, da se lahko danes zbiramo v tem kulturnem centru".

/str. 3
Iva Koršič

V premislek Materni jezik po meri

Literature ne merimo ne z vatlom ne z litrom, veseli pa smo, vsaj nekateri, če kaj lepega in svežega preberemo, še zlasti če je to napisal kakšen mlajši avtor. Pustimo, kaj vse izide in česa ne tiskamo: kje je vzrok, da ponekod mladi (pre) malo pišejo? Ne bi rekli, da sta glavni vzrok strah, boječnost itd. Mladi so danes z redkimi izjemami zelo samostojni in tudi pogumni, da ne rečem velikokrat tudi (pre) drzni v dobrem pomenu besede. Prav tako bi si upal trditi, da vsaj nekateri ne pišejo slabo. Če primerjamo prevode mlajših prevajalcev iz slovenščine v italijanščino, ti niso samo dobri, ampak naravnost vzorni. Glede tega se strinjajo tudi tisti, ki se na prevode spoznajo. Tudi prevodi nekaterih pesmi imajo svojo literarno težo. Ena od težav, s katero se srečujejo mlajši, je nepoznanje jezika. Če sledimo raziskavam zadnjih petih let na področju pisanja v maternem jeziku na naših višjih šolah, opažamo, da

je tako v slovenskem kot tudi v italijanskem okolju jezik pri tej populaciji zelo siromašen. Prebral sem, da je rahlo viden napredek samo pri Nemcih na Tirolskem. Če kdo nima besednega zaklada, če ne pozna slovnice, ki je sicer zoprna, je pa nujno potrebna, potem od njega kljub fantazijski sposobnosti ne moremo pričakovati kake posebnosti na literarnem področju. Mladi so vse preveč "ujeti" v računalniško tehniko, ta pa kljub širokemu spektru ne daje tistega, kar je za dobro pisno izražanje nujno potrebno, pa naj bo to v prozi ali verzih. Čeprav v naših knjižnicah in čitalnicah srečujemo zelo veliko mladih, kar je pohvale vredno, z žalostjo ugotavljamo, da je vse manj tistih, ki literarno delo tudi temeljito preberejo, se ob tematiki zaustavijo, si celo izpišejo to ali ono manj znano besedo ali celo pogledajo v slovar, kako bi se kaj ustrezneje povedalo, itd. Mladi obiskovalci po naših knjižnicah so v večini tisti, ki morajo kaj

prebrati kot obvezno čtivo, to naredijo na hitro, potem pa delo odložijo, ker jim "ne služi" več in zanje tudi ni več zanimivo. Tako se velika večina premalo poglablja v lepoto knjižnega jezika. Pomanjkljivost pri jezikovni vzgoji ne glede na jezik je vidna zadnje čase v površnem podajanju slovnice, sintakse, pomena besed itd. Zato se ne smemo čuditi, če dobimo v šoli takšen stavek: "V kameni dobi je človek imel orodje, narejeno iz kamna in mesa"! Ta stavek nam veliko pove, a morda razumeti ga moramo pravilno. Vem, da so jezikovni programi po naših šolah preobsežni, da niso vsi učenci enako nardarjeni, itd. Kljub temu pa ostaja še vedno profesorjeva vest do dijakov, zlasti pri maternem jeziku, v vrednotenju znanja, ki ga dijak mora dobiti tudi za ceno večkrat (pre) velikega profesorjevega napora. Mogoče bi bilo dobro, ko bi mlade vzpodbujali, naj več pišejo, tudi objavljajo.

Ambrož Kodolja

Gabrovec: "V naši deželi morajo biti glasovnice štirijezične"

Deželni svetnik SSK pisal vladni komisarki v FJK

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec je pisal vladni komisarki Dežele FJK Annapaoli Porzio v zvezi z večjezičnostjo na glasovnicah. Statut avtonomne Dežele FJK v 3. členu zagotavlja enakost pravic za vse državljane ne glede na jezikovno skupnost, kateri pripadajo. "Potemtakem", navaja Gabrovec, "priznane

manjšine naše dežele s Slovenci na čelu upravičeno pričakujejo, da bodo glasovnice štirijezične (v italijanskem, slovenskem, furlanskem in nemškem jeziku). Podobno zahtevo, ki je utemeljena z ustavno-statutarnim načelom in je podkrepljena z razsodbami Ustavnega sodišča, je leta 2016 že izrekel prof. Samo Pahor v imenu društva Edinost. Poziv je bil takrat

poslan predsedniku ministrskega sveta le nekaj dni pred ustavnim referendumom in ga po vsej verjetnosti ni nihče vzel resno v poštev. Danes formalno obnavljam zahtevo v pričakovanju, da bomo 4. marca videli glasovnice v skladu z načelom jezikovne enakopravnosti in prav tako seveda na naslednjih deželnih volitvah", piše Gabrovec v svojem dopisu.

Obvestilo o volilnem oglaševanju

V skladu z določili zakona št. 28 z dne 22. 2. 2000 in odloka št. 223/13/CONS Oblastva za jamstva v komunikacijah (AGCOM) z dne 14. 3. 2013, ki je bil objavljen v Uradnem listu št. 70 z dne 23. 3. 2013, na podlagi predpisov na področju političnega komuniciranja med volilno kampanjo in enakih možnosti dostopa do medijev, Zadruga Goriška Mohorjeva kot založnik tednika Novi glas sporoča, da namerava Novi glas objavljati volilna politična sporočila in oglase za volitve v parlament in senat. Volitve bodo 4. marca letos. Volilno oglaševanje bo možno v tiskani in spletni izdaji Novega glasa. Volilna sporočila bo možno naročiti na našem uredništvu v Gorici (Travnik 25, tel. 0481 550330, mail gorica@noviglas.eu). Prostor za volilna politična sporočila morajo naročniki rezervirati najkasneje do petka zjutraj (za objavo naslednji četrtek). Pri določitvi prostora bomo upoštevali kronološki vrstni red sprejema naročil. Objavljamo izključno v slovenskem jeziku. Sporočila naj bodo v barvah, po možnosti v digitalnem formatu.

Objava je možna na vseh straneh. Volilna politična sporočila morajo imeti prispis "Volilno politično sporočilo", ki mora biti vključen v oglas. Oglaševanje mora biti opremljeno z imenom naročnika s prispisom "Odgovorni naročnik". Volilni oglasi morajo biti plačani na upravi Zadruga Goriška Mohorjeva (Travnik 25, Gorica) pred vsako objavo. Cene za volilno oglaševanje so enake za vse naročnike in niso dovoljeni popusti, niti brezplačna objava. Cene in mere oglasov na tiskani izdaji Novega glasa so: 1 modul (44 x 44 mm) – 37,00 evrov 2 modula (92 x 44 mm) – 72,00 evrov 3 moduli (92 x 66 mm) – 103,00 evre 4 moduli (92 x 88 mm) – 132,00 evrov 8 modulov (92 x 176 mm) – 203,00 evre četrt strani (140 x 215 mm) – 258,00 evrov pol strani (284 x 213 mm) – 515,00 evrov cela stran (284 x 430 mm) – 858,00 evrov Na spletni izdaji Novega glasa sta možna dva oglasna prostora, in sicer: 782 x 90 px in 372 x 310 px. Cena obojnih oglasov je 20,00 evrov na dan. Cenam je treba dodati DDV.

Nadaljuje se nabiranje podpisov za pravice evropskih manjšin

Minority SafePack za pravice Kataloncev

V torek, 6. februarja, je predsednik manjšinske krovne organizacije FUEN Lorant Vincze imel tiskovno konferenco o jezikovni raznolikosti v katalonski prestolnici Barceloni. Dogodek, na katerem so nastopili predstavniki manjšinskih organizacij FUEN, ANC, Plataforma per la Llengua, GELA in Vilaweb, je bil na barcelonski univerzi. Med glavnimi temami je bila evropska državljanska pobuda Minority SafePack. Predsednik Vincze se je v nagovoru navezal na geslo Evropske unije "Združeni v raznolikosti", kateremu žal ne sledijo konkretna dejanja. Predvsem na področju zaščite ter promocije krajevnih in manjšinskih jezikov se pozna, da je Evropska unija prepustila to pomembno temo posameznim državam članicam. To je tudi glavni razlog, zaradi katerega se je FUEN odločila, da sproži evropsko državljansko pobudo Minority SafePack. "Želimo si, da EU štiti in podpira krajevne in manjšinske jezike ter kulture", je podčrtal Lorant Vincze. V nadaljevanju tiskovne konference so podrobno predstavili, kako bi morala EU razviti zaščitno zakonodajo za narodne in jezikovne manjšine. Najprej pa bi bilo potrebno vzpostaviti skupno pristojnost med EU in državami članicami na področju jezikovnih pravic, izobraževanja, dostopa do javnih storitev, deželnih subvencij in medijev. Predsednik Vincze se je

osredotočil tudi na trenutno stanje v Kataloniji. Ocenil je, da bi bilo potrebno katalonščino priznati za uradni evropski jezik. Status uradnega jezika bi morali uživati tudi vsi ostali zgodovinski evropski jeziki. Danes pa obstaja velika razlika med uradnimi jeziki in ostalimi in tudi zaradi tega predstavlja pobuda Minority SafePack projekt solidarnosti med narodnimi in jezikovnimi manjšinami v Evropi za enoten

SafePack priložnost, da pride do spremembe, tako da postane glas državljanov veliko bolj slišen. Vicent Partal, časnikar in odgovorni urednik spletnega časopisa Vilaweb, je poudaril, kako se vsi strinjajo, da so jeziki veliko bogastvo, a to ostane le na papirju. Države gledajo na jezike skozi politična očala in na podlagi lastnih koristi ter obmejne politike. Evropa se ne more navzven predstavljati kot

MINORITY SAFEPACK INITIATIVE

**NISI SAM! MILIJON PODPISOV ZA
JEZIKOVNO RAZNOLIKOST V EVROPI.**

nastop v omenjenih zahtevah. Na tiskovni konferenci je nastopil tudi sociolingvist in univerzitetni profesor Emil Boix, ki je bil zelo kritičen do sedanje politike EU. Izrazil je razočaranje nad dejstvom, da po 60 letih od podpisa Rimske pogodbe še vedno Evropa istovetimo le z evrom, projektom Erasmus in nekaterimi drugimi zadevami. Boleča je ugotovitev, da EU noče videti problema pribežnikov, porasta nestrpnosti na Vzhodu in nasilja, ki se v zadnjih mesecih dogaja v Kataloniji. Za profesorja Boixa je nedopustno, da se posamezne države članice EU še vedno otepajo ratifikacije in izvajanja Listine o deželnih in manjšinskih jezikih. V tem kontekstu je evropska državljanska pobuda Minority

zglede demokracije in človekovih pravic, v svoji notranosti pa imeti tako velike nedoslednosti. Ravnatelj Vilaweb je izrekel javni poziv, da se čim prej odpravi omenjeni deficit v EU. Minority SafePack pa je priložnost, da evropski državljani aktivno pripomorejo k premoščanju te pomanjkljivosti. V zbiranje podpisov za Minority SafePack so se vključile tudi narodne in jezikovne skupnosti v Italiji. Slovenci v FJK lahko podpišemo na spletu (<https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/>) ali na papirnatih obrazcih, ki so na voljo na sedežih slovenskih organizacij, v Tržaškem knjižnem središču in v goriški Katoliški knjigarni.

JČ

Povejmo na glas

Na volitve za zmerno politiko

Gotovo ni treba naši narodni skupnosti dodatno pojasnjevati, kako velikega pomena je v teh nelahkih časih podpreti zmerno politiko, politiko, ki zna najti primeren odnos do vsakršne različnosti in je odprta za sporazumevanje. Čeprav so se nekoč skorajda prepadne razlike med levosredinsko in desnorsredinsko politiko zaznavno zmanjšale, pa so jih sedanje državne in ne nazadnje evropske razmere ponovno obudile, in to v nemajhni meri. Seveda je osrednji razlog, ki je v tem smislu pretresel in še pretresa naš kontinent, prihajanje in navzočnost pribežnikov, beguncev, migrantov, kakor jih pač poimenujemo. Nesprejemanje ali odklanjanje teh nepovabljenih tujcev je dodobra zamajalo celo Nemčijo, potisnilo Avstrijo v območje razvidnega zaostrovanja, zažugalo s prstom na Nizozemskem, da ne govorimo o poostrenih kontrolah na mejah in predvsem o odhodu Velike Britanije iz Evropske unije. Pomiritevna ideja nove Evrope, ki naj bi slonela na solidarnosti vključenih držav, je doživela in doživlja težke udarce. Močno je zaživela želja po zapiranju vsake države vase, torej po vrnitvi nazaj, vse to v prepričanju, da je tako bolje in bolj varno, čeprav je v resnici ravno obratno: nesolidarno umikanje od široke odprte skupnosti je najboljša pot do novih evropskih sporov in do naraščanja strahov pred vsako drugačnostjo, narodnostno, civilizacijsko, versko, rasno. Da zatiranje o zmernosti italijanske desnorsredinske politike nima trdne osnove, ampak

je preračuno prijazen predvolilni obraz, priča izjava njenega najvidnejšega predstavnika takoj po umoru Pamele in streljanju mladega neonacista na pribežnike v Macerati: "Imigracija je socialna bomba, pripravljena na eksplozijo. Nemudoma odstraniti iz Italije 600 tisoč migrantov..." Zato velja na volitvah podpreti zmerno politiko leve sredine, čeprav je ta sicer obeležena s precejšnjimi nepotrebnimi pomanjkljivostmi, ki jih je na svoji koži občutila tudi naša narodna skupnost. Ta pa je prav pred temi volitvami, nemara še bolj kot v preteklosti, razveseljivo uresničila skupen dogovor in s tehtnim argumentom izbrala našega kandidata oziroma kandidatko za Rim. To je, kot je znano, Tatjana Rojc, kulturna delavka na visoki ravni, že leta in desetletja živo prisotna in delujoča v našem prostoru in tudi širše in je vsekakor ni potrebno podrobno predstavljati. Kot že rečeno, je izjemno spodbuden osrednji argument, v imenu katerega je bila med drugimi uglednimi kandidati izbrana prav ona in kar ji daje res dobre možnosti za izvolitev. Izpostavljeno je namreč bilo, naj naša narodna skupnost kandidira osebo, ki naših ljudi ne bo delila, ampak bo zares vsem omogočila, da ji oddajo svoj glas. Tovrstna opredelitev je več kot dragocena, saj Tatjana Rojc in nam vsem daje priložnost, da se kot vsa narodna skupnost čutimo eno in s tem svoje še obstoječe notranje razdalje zmanjšamo oziroma popolnoma ukinemo.

Janez Povše

S 1. strani

Prejemnik je zelo zaslužen dr. Karl Bonutti

Ko so namreč v daljnih 50. letih prejšnjega stoletja razmišljali o središču za katoliško usmerjene Slovence, je bil dr. Humar eden glavnih pobudnikov in akterjev, ki so si prizadevali, da bi poiskali primerno zemljišče in sredstva za gradnjo Katoliškega doma. Pri tem je bil izjemno dejaven Slovenec, ki se je po sili povojnih razmer moral preseliti v ZDA in je od tam pomagal rojakom v zamejstvu, da so dobili svojo dvorano. Ta zelo zaslužni Slovenec je diplomat, prof. dr. Karl Bonutti, ki je iz rok Franke Žgavec, predsednice KCLB, Franke Padovan, predsednice ZSKP, in Daria Bertinazzija, predsednika ZCPZ, prejel priznanje Kazimir Humar 2018, pa še priložnostni likovni dar in šopek cvetja, saj je prav prve dni februarja praznoval visok življenjski jubilej. Nagrajencu in slavljencu so navzoči burno zaploskali. Pred tem slovesnim trenutkom so stoji poslušali slovensko himno, *Zdravljico*, ki jo je zaigral kvartet violin. Sestavljali so ga učenke in učenec Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice: Barbara Devinar, Anna Michelin, Athena Pičec in Blaž Terpin. Utemeljitev priznanja, ki ga objavljamo posebej, je prebrala dr. Marilka Koršič, ki jo z dr. Bonuttijem veže tudi osebnost prijateljstva. Na večeru je stekel prijeten pogovor med nagrajencem dr. Karlom Bonuttijem in zgodovinarjem dr. Renatom Podbersičem o razgibani življenjski in poklicni poti dr. Bonuttija, ki ga je iz do-

strežnik pri njegovi jutranji maši ob šestih. Ker je bil msgr. Setničar velik ljubitelj gora, je večkrat vodil s seboj tudi malega Karla in druge mlade. Najraje pa je v gore, tudi pozimi, hodil sam, da bi se v tišini čim bolj poglobil v Božje stvarstvo. Triglav je obiskal v vseh mesecih. Včasih ga je zalotila nevihta ali ga zajel hud mraz. Pravil je, da gora živi kot bitje: se stalno spreminja z naravo in otopela srca vabi k molitvi, njega pa vodi k meditaciji. "Ko se 'um' umiri in se združi z naravo, se ti v njej odpre lepota stvarstva. Hrup in go-

videlo velikega nasprotnika. Zato jim je bil trn v peti tudi škof Rožman, ki je v resnici rešil iz zaporov jugoslovanske vlade tudi mnogo komunistov. Tudi pozneje, je pojasnil dr. Bonutti, ko se je začela vojna, škofu Rožmanu ni bilo mar, kakšni stranki ali ideologiji kdo pripada, vsakomur je pomagal, ker mu je bilo vsako življenje sveto. Sam Bonutti pa se je moral zaradi razmer v Gorici 1. maja popoldne 1. 1945 umakniti iz mesta, ker so mu partizani stregli po življenju. (prva žrtev te gonje je bil zdaj blaženi Grozde!). Dr.

vorjenje te pri tem občutju 'mota'. V tišini začutiš Božjo ljubezen", tako je govoril msgr. Setničar. "Z besedami ni mogoče izraziti utrip srca sredi zime, ko je okrog tebe sam led in te objame ledeno mrzli veter. V daljavi zagledaš obris Kredarice, ki se odpre nad tabo kot blagodejna

Bonutti je povedal, kako hudo in nejasno je bilo takrat pri nas in kako se je najprej zatekel k jezuitom v zavod Stella Matutina. Tu so namreč angleški oficirji imeli svoj klub in je bilo zato bolj varno. (Njegovega strica so odpeljali na sodnijo in ga tam zadržali štiri dni in ga ponoči zasliševali). Medtem je Bonuttiju uspelo prebegniti v Švico, kjer je v Friburgu študiral politično ekonomijo in politologijo. Da bi si pomagal plačevati študije, je postal celo vzgojitelj poznejšega kralja Juana Carlosa. Lahko bi ostal v Švici, a dr. Čuk ga je zvalil v Ameriko. Tako se je odločil za odhod. Po poroki s svojo izvoljenko, zdaj žal že pokojno Goričanko Hermino Rijavec, ki je bila učiteljica na Katinari, sta odletela v ZDA, a v New Yorku ni bilo več obljubljenih službe.

V pogovoru z dr. Podbersičem se je dr. Bonutti pomudil tudi pri dolgem obdobju, ki ga je preživel v ZDA, v Clevelandu, kjer je bilo malo Primorcev.

Takoj je sicer navezal stike s slovenskimi staroselci. V začetku je bilo kar težko. Družino, v kateri se je rodilo šest otrok, je vzdrževal kot zelo vesten delavec v znani tovarni svedrov. Ponoči je delal, podnevi pa študiral, da je dosegel magistririj. Žena Hermina mu je bila v veliko pomoč. Ko je šel poučevati, je v začetku imel manj plače kot v tovarni! V Clevelandu je spoznal škofa Rožmana, ki so ga člani nekdane Katoliške akcije iz Ljubljane sprejeli medse. "Katoliškega doma ne bi bilo", je naglasil dr. Podbersič, "če ne bi bilo Vas in škofa Rožmana, o katerem so govorili, da je izdajalec slovenskega naroda, klerofašist, kolaborant itd". Škof Rožman je res imel veliko zaslug pri zbiranju sredstev za dom goriških Slovencev, je

Dr. Renato Podbersič in dr. Karl Bonutti

potrdil dr. Bonutti. Živel je v Clevelandu in njegova velika skrb je bila zbirati denar za bogoslovje v Argentini, kjer se je izsolalo kakih 60 slovenskih semeniščnikov. Gradnjo goriškega Katoliškega doma je podprl tudi zato, ker je bilo zanj pomembno, da pomaga katoliškim

Slovencem, ne glede na to, od kod so, le da bi se lahko razvijali

v svojem okolju. Tudi po zaslugi dr. Bonuttija je 1. 1959 umrl škof Rožman, pokapan v Lemontu, v aprilu 2013 končno prispel spet v domovino, kjer zdaj počiva v ljubljanski stolnici. Med več kot uro dolgim kramljanjem je dr. Bonutti povedal še marsikaj o svojem delovanju v Ameriki, kako je npr. po osamosvojitvi Slovenije postal častni konzul RS - redni ni mogel biti, ker je bil ameriški državljani -, a funkcijo je opravljal "za božji lon"! Imel je stike z različnimi političnimi veljaki, predsedniki, ministri ... tako na ameriških kot na slovenskih tleh. Iz spominov so se živo izrisali tudi številni izseki iz njegove službe veleposlanika RS v Vatikanu. Srečen je bil, da je takrat na Petrovem presto-

lu sedel priložni papež Janez Pavel II. "V Vatikanu ima hudobni duh veliko moč, na drugi strani pa ima tudi Bog veliko moč. Na eni strani so svetniki, na drugi pa grešniki. Mi ne moremo soditi, zakaj je tako", je dejal dr. Bonutti. Povedal je, da stoji nasproti Vatikanu grič, ki je bil včasih last ruskega princa. Posestvo so nacionalizirali, ko je v Sovjetski zvezi zavladal komunizem. Putin pa je dal na njem zgraditi pravoslavno cerkev, posvečeno sv. Mihaelu. "Bog deluje daljnoročno", je dejal dr. Bonutti, "nikar se ne bojte, verni katoličani, ker Kristus pazi na nas"! S tem spodbudnim pozivom se je končal dragocen večer v družbi nagrajenca dr. Bonuttija, ki se je ustavljal tudi na sproščenem druženju ob kozarčku zlahtne kapljice. Ta dolgi članek vsebuje le nekaj kamenčkov na srečanju izrisane-ga mozaika in majhne drobce z Bonuttijeve dolge in zelo zanimive, bogate, polne življenjske poti. Kdor bi želel bolj natančno spoznati vse, kar je na njej doživel, lahko seže in njegovi knjigi *Med izbiro in zgodovino*, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi l. 2015.

Dr. Karl Bonutti in Franka Padovan

mače Bukovice peljala v tujino do ZDA in po mnogo letih nazaj v domovino, v Novo Gorico, kjer živi na Pristavi. Dr. Bonutti je mimogrede obrazložil, da je njegov priimek res furlanskega izvora, ker je bil njegov oče, sicer zaveden Slovenec, rojen v Bukovici, potomec furlanske družine, ki se je kot veliko drugih preselila k nam zaradi "lepega okolja" in "krasnih žensk". V Bonuttijevi številni družini so vedno govorili slovensko. Kot nadarjenega dečka so ga namenili v goriške šole, zato je prišel v Gorico k stricu. V tistih letih, ko je bilo v mestu že krepko občutiti italijanski pritisk, je spoznal plemenitega duhovnika, msgr. Franca Setničarja, škofijskega kanclerja, ki je mojstrsko obvladoval klavir in druga glasbila. Bonutti je bil

domačija". Take občutke je imel vneti gornik. Nekoč v pozni pomladi je Bonutti z njim v enem dnevu prehodil dolgo pot peš iz Gorice - od sv. Antona - v Kromberk, nato na Mrzlek, na Trnovo, na Lokve, na Poldanovec, v Trebušo in končno do Sv. Lucije, kjer sta ob 20. uri ujela zadnji vlak za Gorico! Dr. Bonutti se je kot dijak vključil v Katoliško akcijo in postal njen predsednik; slovenski oddelek je vodil dr. Čuk, ki je bil znan profesor teologije. Sledil je smernicam, ki jih je organizaciji dal ljubljanski škof Gregorij Rožman: vsi člani Katoliške akcije so se morali posvetiti duhovnosti ne pa političnim vprašanjem. Poudarek je bil namreč na znanju teologije. Partizansko vodstvo pa je v tej organizaciji

Utemeljitev priznanja Kazimir Humar dr. Karlu Bonuttiju

Dr. Karl Bonutti in dr. Marilka Koršič

Prof. dr. Karl Bonutti, znanstvenik, diplomat, kulturni delavec, se je rodil pred 90 leti v Bukovici pri Gorici. Šolal se je v Gorici, Vidmu, na Reki in na švicarski katoliški univerzi v Friburgu, kjer je diplomiral na oddelku za politične in ekonomske vede. Po odhodu v ZDA je v Clevelandu opravil magistririj iz ekonomije in začel poučevati najprej na kolidžih, nato na raznih univerzah in postal profesor na clevelandski državni univerzi, po doktoratu iz socialne ekonomije na univerzi v Friburgu pa izredni in nato redni profesor. Kljub oddaljenosti od domačih krajev in skrbi za številno družino s šestimi otroki ni pozabil na domače korenine in ostal z dušo in srcem povezan s Slovenci, kjerkoli živijo. Kot profesor si je prizadeval, da bi njegovi študentje spoznali tudi realnosti izven svojih krajev, zato je omogočal študije in gostovanja v Evropi, slovenskim študentom pa izpopolnjevanje v Ameriki. Kot svetovalec clevelandskega župana Vojnovicha, ki je bil po materi Slovenec, in kot predsednik Ameriškega kulturnega sveta (SAHF) se je zavzemal za vidljivost Slovencev v Ameriki in spodbujal povezave z matično domovino. Ta prizadevanja so privedla do prvih gostovanj slovenskih ansamblov, zborov in

gledališča. Še zdaj je živ spomin na gostovanje štandreške dramske skupine in števerjanskega ansambla Lojzeta Hledeta v Clevelandu in New Yorku. Zaradi svojih neprecenljivih zaslug pri krepitvi odnosov med ZDA in Slovenijo je dr. Karl Bonutti takoj po osamosvojitvi postal prvi častni konzul Republike Slovenije v Clevelandu in leta 1998 veleposlanik pri Svetem sedežu v Rimu. Goriški Slovenci smo dr. Bonuttiju posebno hvaležni, ker je takoj po svojem prihodu v Ameriko med rojaki sprožil obsežno nabiralno akcijo za gradnjo Katoliškega doma v Gorici. Kako sta nabirka in delo

potekala, priča bogato dopisovanje z dr. Antonom Kacinom, takratnim predsednikom odbora za Katoliški dom, in tajnikom dr. Kazimirjem Humarjem. Po uspešni nabirki pravi dr. Kacin v enem svojih pisem: "Dragi gospod Bonutti, vsi tukaj vemo, da bi brez vašega prizadevanja ne bilo nič. Mi goriški Slovenci Vam ne bomo mogli nikoli povrniti tega dobrega dela, a Eden je nad nami, ki na nič ne pozabi". Danes smo tu, da Vam s tem priznanjem izrazimo svojo hvaležnost za iskreno prijateljstvo, naklonjenost in pomoč. Ponosni smo na goriškega Slovence, znanstvenika, konzula, veleposlanika, ki je svoje bogate življenjske izkušnje in doživetja opisal v knjigi *Med izbiro in zgodovino*. Njegova želja po spravi in dialogu, ki je danes aktualna in nam mora biti vodilo, je lepo izražena v besedah, ki jih je sam izrekel: "Med Slovenci je veliko plemenitih ljudi, tako na levi kot na desni, zato ni razloga, da se ne bi pogovarjali. Moramo se naučiti sprejeti drugače mislečega, se z njim pogovarjati. Upam, da Slovenci pridejo do katarze, do sprave, da bo narod ostal živ".

Poslanica svetega očeta Frančiška za 52. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

“Resnica vas bo osvobodila” (Jn 8,32) - Lažne novice in novinarstvo miru

3. “Resnica nas bo osvobodila” (Jn 8,32)

Nenehna okužba z varljivo govornico namreč zatemni notranjost osebe. Dostojevski je napisal nekaj zelo pomenljivega glede tega: “Kdor laže samemu sebi ter prislunne lastnim lažem, pride do te točke, da ne more več zaznati resnice, tako znotraj sebe kakor zunaj sebe, in ne ceni več tako samega sebe kakor drugih. Zatem, ker ne ceni več nikogar, preneha tudi ljubiti in tedaj se zaradi pomanjkanja ljubezni, da bi se čutil zaposlenega in da bi se razvedril, začne vdajati strastem in prostakiškim užitkom ter tako zaradi svojih strasti postane kot žival. Vse to torej iz nenehne laganja drugim in samemu sebi” (Bratje Karamazovi, II., 2).

Kako se torej ubraniti? Najbolj korenito zdravilo za virus lažnosti je ta, da se pustimo očistiti resnici. V krščanskem videnju resnice ta ni samo pojmovna resničnost, ki se tiče sodbe o stvarih ter določitve o njihovi resničnosti in lažnosti. Resnica tu

di ni samo to, da se da na svetlo temačne stvari, “razkrije resničnosti”, kakor jo označuje in nas navaja na to misel grški pojem aletheia (iz a-lethe's, “ne skrito”). Resnica se tiče tudi celotnega življenja. V Svetem pismu vsebuje pomen podpore, solidarnosti, zaupanja, kakor to lahko tudi razumemo iz besedne korenine “aman”, iz katere izhaja bogoslužni “amen”. Resnica je torej to, na kar se je mogoče nasloniti, da ne bi padli. V tem odnosnem smislu je edini, ki je res zanesljiv in zaupanja vreden, na katerega je moč računati, oziroma “resničen”, le živi Bog. Tukaj pride do izraza Jezusova trditev: “Jaz sem resnica” (Jn 14,6). Človek torej odkrije in ponovno odkrije resnico, ko jo v samem sebi doživlja kot zvestobo in zanesljivost tistega, ki ga ljubi. Samo to osvobaja človeka: “Resnica vas bo osvobodila” (Jn 8,32).

Osvoboditev od lažnosti in iskanje odnosov sta dve sestavini, ki ne moreta manjkati, da bodo naše besede in naše geste re-

snične, pristne in zanesljive. Za razločevanje resnice je potrebno presegati to, kar podpira občestvo in pospešuje dobro, ter od tega,

kaj zunanjega in neosebnega, saj ta izvira iz svobodnih odnosov med osebami, iz medsebojnega poslušanja. Poleg tega ne smemo

kar nasprotno teži k osamitvi, ločevanju in nasprotovanju. Resnice si ne moremo resnično prisvojiti tedaj, ko je vsiljena kot ne-

mišljanje, v konstruktivni dialog in koristno delovanje.

4. Mir je resnična novica. Najboljši protistrup zoper zlaganost niso strategije, temveč osebe. Osebe, ki so osvobodjene poželenja, pripravljene poslušati ter z naporom iskrenega dialoga omogočijo, da pride resnica na plan, torej osebe, ki jih je pritegnilo dobro, postanejo odgovorne pri uporabi govornice. Če je izhod iz razširjanja dezinformacij odgovornost, je

še posebej po službeni dolžnosti vključen v to, da je odgovoren pri sporočanju novinar oziroma “varuh novic”. Ta v današnjem svetu ne opravlja samo poklic, ampak pravo in resnično poslanstvo. V mrzlici novic ter v vrtincu serije novic ima nalogo opominjati, da v središču novice nista njena hitrost objavljajna ter vpliv na občinstvo, temveč osebe. Zato sta skrbnost virov in varovanje sporočanja prava in resnična procesa razvoja dobrega, ki rojeva zaupanje in odpira poti sporočanja in miru.

Zato želim povabiti k spodbujanju novinarstva miru. S tem ne mislim na preveč popustljivo novinarstvo, ki bi zanimalo težke probleme in bi prevzelo osladen ton. Nasprotno, mislim na nehlinjeno novinarstvo, sovražno do zlaganosti z odmevnimi izjavami bodisi v programski misli bodisi dejansko. Novinarstvo od oseb za osebe, kar se razume v službi vseh oseb, še posebej tistih – in te so na svetu v večini –, ki so brez glasu. Novinarstvo, ki ne sežiga novic, ampak, ki si priza-

deva poiskati resnične vzroke sporov ter tako spodbuja razumevanje izvora in preraščanje preko sprožanja procesov rasti v krepkih. Novinarstvo, ki si prizadeva kazati na alternativne rešitve povečanju trušča in besednega nasilja.

Za to se, navdihnjeni po frančiškovski molitvi, lahko obrnemo na posebej Resnico:

Gospod, naredi nas za orodje svojega miru.

Pomagaj nam prepoznati vrinjačo se zlo v sporočanje, ki ne ustvarja občestva.

Daj nam sposobnost odstranjati strup iz naših sodb.

Pomagaj nam govoriti o drugih kot o bratih in sestrah.

Ti si zvest in vreden zaupanja.

Stori, da bodo naše besede za svet semena dobrega;

stori, da bomo tam, kjer je hrup, uresničevali poslušanje;

stori, da bomo tam, kjer je zmeda, navdihovali soglasje;

stori, da bomo tja, kjer je dvoumnost, prinašali jasnost;

stori, da bomo tja, kjer je izključevanje, prinašali podeljevanje;

stori, da bomo tam, kjer je senzacionalnost, uporabljali treznost;

stori, da bomo tam, kjer je površnost, postavljali resnična vprašanja;

stori, da bomo tam, kjer so predsodki, prebujali zaupanje;

stori, da bomo tja, kjer je napadnost, prinašali spoštovanje;

stori, da bomo tja, kjer je zlaganost, prinašali resnico.

Amen.

/konec
Iz Vatikana,
24. januarja 2018,
na god sv. Frančiška Saleškega.
Francišek

Cerkveni in družbeni antislovlar (44a)

R kot REVOLUCIJA 1

Ko govorimo o tem, kar se je zgodilo okrog leta 1968, enostavno moramo spregovoriti o nekem pomembnem in temeljnem izrazu, ki pa je “revolucija”. Ko obravnavamo miselni, kulturni, družbeni, verski in še kakšen ustroj, imamo za neko delovanje v povezavi z njim, ki te ustroje skuša spremeniti ali pa jih dejansko spremeni, zlasti dva izraza, to pa sta “reforma” (od koder izhaja tudi izraz “reformacija”), in seveda “revolucija”. Prva ima, čeprav ima vsaka takšna zadeva tudi svoje negativne plati, navadno pozitiven prizvok, druga pa naj bi imela negativnega, čeprav je spet odvisno, katera stran, kateri miselni, ideološki, politični sistem izraz “revolucija” uporablja, saj ima, recimo, za komunizem izraz pozitivno noto. Kjer ima negativno noto, se je treba procesu postaviti nasproti s “protirevolucijo”.

Plinio Correa de Oliveira

Prav “Revolucija in protirevolucija” je naslov dela brazilskega katoliškega misleca, novinarja in aktivista Plinia Correa de Oliveire (1908-1995). To delo je pravzaprav katoliška protirevolucionarna teza 20. stoletja, njegova

prva izdaja je iz leta 1959, potem pa je avtor seveda še kaj dodajal, pač glede na razvoj dogodkov po tem letu, je pa že ta izvorna izdaja dovolj zanimiva in zgovorna. Avtor pravi, da je na Zahodu, ki seveda vključuje v tem pomenu tudi precej dežel t. i. Vzhodnega bloka, tja do Poljske in baltskih

bomo posvetili tej zadnji revoluciji, kot je mogoče že logično sklepati. Med drugim smo se z ostalimi tremi tudi že marsikaj ukvarjali tako ali drugače, pa se seveda še bomo. Bolj podrobno bomo torej o četrti revoluciji spregovorili prihodnjic.

Andrej Vončina

Predsednik Mattarella na obisku pri patrih v Padovi

Zlata kolajna za zasluge p. Placidu Corteseju

Italijanski predsednik Sergio Mattarella je 8. februarja v minoriteto iz bazilike sv. Antona v Padovi vročil posmrtno zlato kolajno za civilne zasluge, ki jo je podelil mučeniškemu patru Placidu Corteseju (Cres, 1907 – Trst, 1944), čigar zadnja leta življenja in trpljenje in smrt so bili tesno povezani s Slovenci. Italijanski državni poglavar je dopoldne opravil obisk v Padovi in spregovoril ob začetku 796. akademskega leta pado-

vanske univerze. Pred slovesnostjo je na univerzi zasebno sprejel rektorja bazilike sv. Antona p. Oliviera Svanero in vicerektorja p. Giorgia Laggionija, ki je tudi vicepostulator v postopku za Cortesejevo beatifikacijo. Kolajno je sicer podelil že z odlokom 7. junija lani, vendar se je za to zvedelo pred nedavnim, ko se je pokazala možnost za srečanje med predsednikom in minoriti. P. Svanero je po srečanju pou-

daril, da je predsednik v pogovoru dokazal, da dobro pozna življenje in delo p. Corteseja, ki ga je gestapo mučil in ubil na Oberdankovem trgu v Trstu, ker je pomagal slovenskim in hrvaškim internirancem, zavezniškim vojnim ujetnikom, odpornikom in Judom. Na vprašanje, kako je zvedel za lik p. Corteseja, o katerem je Mattarella nepričakovano spregovoril že 25. aprila 2015 na proslavi Dneva osvoboditve v Milanu, se je predsednik le nasmehnil. Prijetno presenečen pa je bil, ko sta mu redovnika povedala, da so Cortesejevo spovednico v baziliki sv. Antona pred leti spremenili v dobro obiskano spominsko obeležje.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (15)

PRIMOŽ KREČIČ

Čas in prostor Jezusovega prihoda

Jezusov prihod na svet in njegovo življenje sta potekala v določenem času in prostoru, ki ga moremo kar dobro spoznati. Rodil se je v obdobju velikih socialnih, religioznih in političnih napetosti. V sredozemskem prostoru je bila **navlada rimskega imperija**, Palestina je bila nekako na robu tega dogajanja.

Herod Veliki je zavladal leta 39 pr. Kristusom na širšem področju Palestine. Njegovo **kraljevanje je trajalo 34 let** in je bilo zaznamovano s tremi značilnostmi: neustavljivo skrbjo, da bi **odpravil nasprotnike**, ker se je bal, da bi kdo ogrozil njegovo vladanje. Ustvaril je nov sloj ljudi, ki so ga podpirali, imel je vpliv na sodnike in sindreji, zato so ga Judje bolj slabo sprejemali. V mestih je želel postaviti določeno helenistično podobo, da bi se prikupil Judom pa je **popravil Jeruzalemski tempelj** in mu dal sijaj, ki ga ni imel še nikoli. V njegov čas sodi tudi Jezusovo rojstvo. Herod Veliki je umrl v Jerihi 4. leta po Kr., pred tem pa je kraljestvo razdelil trem sinovom: Arhelaju, Antipi in Filipu. **Herod Antipa** je vladal **Galileji celih 43 let**. To obdobje je bilo relativno mirno, čeprav se je socialni položaj vedno bolj slabšal. Njegova vlada je imela določeno ekonomsko samostojnost, mogel je celo kovati svoj denar, s tem pa je dobila peščica ljudi zemljo, ki so jo oddajali v najem za velike vsote. Herod Antipa je dal umoriti Janeza Krstnika, o čemer poročata Markov evangelij (6,14-19) in Jožef Flavij v *Judovskih starožitnostih* (20, 109-119).

Na podeželju so živeli ljudje v rodbinskih skupnostih in si med seboj pomagali. Razširjene **družine so bile kraji, kjer so se prenašale verske in socialne vrednote**. Lastniki polj so redko prebivali na podeželju, zato so polja zaupali v upravo drugim, ki so morali poskrbeti za pridelek. Mesta so bila kraji potrošnje, s svojo novo ekonomijo

in postavljenim cen so postala tudi simbol izkoriščanja. Večina prebivalstva so bili **Hebrejci. Povezani so bili s farizeji** in sprejemali postavo kot znamenje svoje verske ter narodne istovetnosti. Mnogi Galilejci so bili zelo navezani na Jeruzalem in plačevali so desetino za vzdrževanje templja. V tem smislu je mogoče razumeti množični upor Hebrejcev v Tiberiji proti Kaliguli, ko se je odločil, da bo postavil svoj kip v Jeruzalemskem templju. Po smrti Heroda Velikega je **v Judeji zavladal sin Arhelaj**, ki si je že kmalu nakopal **nasprotovanj**. Tako je leta 4. po Kr. prišlo do velike vstaje, ker je povečal davke. Vstajnike je kruto zatrl, tedaj so bili umorjeni številni prebivalci Judeje. Zato so rimske oblasti odstranile kralja. Po njegovi odstavitvi je Judeja prišla pod rimsko provinco Sirijo, tja pa so **poslali prefekta, ki je imel rezidenco v Cezareji**. Njegovi obiski v Jeruzalemu so bili

občasni, dopuščal je, da so veliki duhovniki in sindreji kontrolirali vsakdanje življenje, obenem pa se je povsod poznala rimska prisotnost. Med neprestanimi konflikti je bila **izbira velikega duhovnika**, ki so ga nastavljal Rimljani. Čeprav je imel določeno avtoriteto na različnih sek-

torjih življenja, je bila njegova moč majhna, ljudstvo pa ga je imelo za sodelavca tuje nadvlade. V obdobju prefektov, od leta 6 po Kr. do 41 po Kr. so se zvrstile kar štiri **hude vstaje Judov**, ki so jih Rimljani zatrli z vojaškim nasiljem in hudim kaznovanjem. Zadnji veliki protest je bil leta 39 po Kr., ko je cesar Kaligula naročil, naj postavijo njegov kip v tempelj. Vest se je razširila med Judi kot črna senca, da so pokazali nezadovoljstvo na različne načine. Samo bližnja smrt cesarja je zastavila večjo katastrofo. **Po letu 44 po Kr. so dobili prefekti oblast nad vso Palestino**. Ljudstvo je bilo občutljivo za svojo versko in narodno istovetnost, zato so vsaki posegi v to področje podžgali upore in še bolj izčrpali že tako nizko ekonomsko in socialno stanje med ljudmi.

Herod Veliki

Šesta številka otroške revije Pastirček

Kratki svečan, poplemeniten s pomembnimi dnevi

Najkrajši mesec v letu prinaša kar nekaj pomenljivih dni, prežetih z duhovnostjo, pa tudi s posvetnim nadihom. Ob njih se v šesti številki Pastirčka zaustavlja njegov urednik g. Marijan Markežič. Čisto na začetku meseca (2.) nas svečnica spominja, kako sta Marija in Jožef darovala Jezusa v templju, pa tudi to, da se je poslovil božični čas. Sveti Blaž (3. 2.), zdravnik in škof, nam podeljuje svoj blagoslov proti vsem boleznim grla, Lurška Mati Božja (11. 2.) deli uteho bolnikom. Prav Marijinemu prikazovanju v Lurdu je svoj lepi zapis posvetila skrbna Pastirčkova sodelavka Mariza Perat. Drobni deklici Bernardki Soubirous se je Devica Marija prvič prikazala 11. februarja 1858 – letos je že 160-letnica! - v mrzlem deževnem dnevu, ko je deklica s sestro Antonijo in prijateljico Ivano šla nabirat suhljad. Marija se je v votlini Massabielle (Stare skale ali pečine) prikazala Bernardki osemnajstkrat, pripoveduje Peratova, ki na kratko obnavlja Bernardkino življenjsko pot in poudarja, kako verniki in bolniki

množično obiskujejo ta sveti kraj. O dnevu bolnikov bodo bralci našli tudi dopolnjevanke, ki si jo je zamislil Peter Škerl. 8. februar je praznični dan za vse nas Slovence, saj je to dan slovenske kulture že od leta 1945. Tega dne je l. 1849 umrl naš France Prešeren, čigar krasna pesem *Zdravljica*, ki nosi v sebi neprecenljivo sporočilo bratstva med narodi, je v uglasbitvi primorskega skladatelja Stanka Premrla postala slovenska himna. Pastirček velikanu naše poezije posveča celo tretjo stran, na kateri sta tudi dve kitici *Zdravljice* in Premrlav notni zapis. V februarju - ali po našem svečanu - se narava začneja počasi prebujati iz zimskega spanja. To skorajšnje brstenje občutijo tudi mlada in starejša zaljubljena srca; zanje si je potrošniški svet zamislil praznik zaljubljenec prav na dan sv. Valentina, 14. februarja. Tokratno zgodbo iz Svetega pisma v besedi in zelo ljubkih, čustveno obarvanih ilustracijah prikazuje Paola Bertolini Grudina. Lepo predstavlja, kako je Bog

trikrat poklical Samuela, ki je nato postal prerok in oznanjal ljudem Božjo besedo. Kot vselej je avtorica priložila še "naloge", ki jih bodo Pastirčkovi prijatelji gotovo z veseljem izpolnili. Njena spretna risarska roka je tudi tokrat - ob Walterju Grudini, ki je napisal besedilo - prisotna v vzgojnem stripu, v katerem je protagonist že dobro poznani fantiček, ki se vsakič najde na razpotju med dobrim in slabim. Tokrat se mora odločiti za priznanje krivde ali trmasto zanikanje dejstva. Otroci pa naj s svojimi občutki dopolnijo prikazani dogodek. Mladi risarji se gotovo vsak mesec radi zaustavljajo na dveh Pastirčkovih straneh, poimenovanih *Čas za igro*, ki jih zanje pripravljajo že omenjena likovna ustvarjalka Paola Bertolini Grudina. Zajček Timi jih tokrat vabi, naj kar lepo pobarvajo risbice

in naj navedejo, katere poklice opravljajo "portretiranci". Kar veselo na delo! Prvošolčki bodo lahko praznovali z malo miško, ki ima peti rojstni dan, in pobarvali obe strani, ki jih je zanje pripravila ilustratorica Danila Komjanc. Ne bo jim težko niti razrešiti slikovno križanko *Na kmetiji* in zraven

še prebrati zgodbo o prebrisanem kmetu, ki je z "zvijačo" prepodil ptičke s svoje njive. V šaljivem tonu jo

je napisal V. T. Arhar. Za večje šolarje je Berta Golob v svoji rubriki *Jezikoslovje* (za šalo in za res) pripravila zapis o protipomenih, saj so nasprotja del našega vsakdana. To je privlačna, duhovita lekcija iz jezikoslovja, ki jo lahko uporabijo tudi učiteljice med urami slovenskega jezika. Kdor pa se rad spogleduje s številkami, naj samo obrne stran in bo našel *Matematični kotiček*, ki ga pripravlja Veronika Srebrnič, s kopico števili, ki jih je treba izračunati. *Mravlji dol* je naslov povesti Nuše Turk. V njej pripoveduje o marljivih mravljičah, zraven pa dodaja še prošnjo, naj bodo otroci prijazni do mravljišča, ki ga bodo morda kdaj videli v gozdu. Berta Golob je posvetila pesmico *Pastirčku iz Gorice*, ki "pase / bralce sredi širne jase / od Gorice do Ljubljane", in mu izreka iskrene čestitke za priznanje in nagrado, ki jo je

prejel ob 70-letnici izhajanja za spremljanje in vzgajanje zamejskih otrok. Kot znano, je Pastirčku to priznanje podelil Sklad knjižnice Dušana Černeteta na prireditvi v pevski cerkvi 22. decembra 2017. Okroglolični medvedek in dolgouhi zajček Vesne Benedetič sta se prepasala z belim predpasnikom: pečeta namreč sladke muffine s čokoladnim srcem in jasno prikazujeta, kako jih lahko Pastirčkovi sladkosnedneži še sami pripravijo. 26. stran februarske številke je Pastirček namenil abonentom Gledališkega vrtiljaka, da bi bolj spoznavali gledališče in razumeli, kaj pomenijo besede, kot so foyer, blagajna, garderoba, hostesa... Katerina in Graziella Zavadlav opisujeta "jedrce", ki spada med suho sadje in je polno dragocenih snovi za naše zdravje. Kaj je Eva našla v košari, bodo morali bralci seveda sami ugotoviti! Pacek Walterja Grudine je še ves pustno razpoložen, oblečen v "šuper... eroe"! Zanjih osem Pastirčkovih strani so napolnili mali dopisniki z zapisi in risbicami raznolikih vsebin. Poleg tega je v Pastirčkovi pošti še skupinska slika z nagrajevanja predstav ljubiteljskih gledaliških skupin *Mladi oder*, ki je bilo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v torek, 30. januarja 2018.

Iva Koršič

*PRVA NAGRADA
15.000 EVROVNATEČAJ
ZA ŽUPNIJE
2018

TO BO USPEH ZA VSE

Zaradi velikega povpraševanja se **TuttixTutti**, natečaj, na katerem bodo nagrajene najboljše ideje tistih, ki pomagajo ljudem v potrebi. Vpiši svojo župnijo in predstavi **svoj solidarnostni projekt**: lahko boš zmagal in osvojil sredstva* za njegovo uresničitev. Če se ga hočeš udeležiti, je dovolj, da organiziraš **un formativno srečanje** o ekonomski podpori katoliški Cerkvi in predstaviš družbeno koristen projekt v prid svoji skupnosti. Pogovori se z župnikom in pozanimaj se na portalu tuttixtutti.it Tudi letos pomagaj in pusti si pomagati.

Natečaj organizira Služba
C.E.I. za promocijo
ekonomske podpore
katoliški Cerkvi

Kratke

Prešernova proslava goriških licejcev

Goriška tehniški in licejski pol prirejata v petek, **16. 2. 2018**, ob 11. uri v Kulturnem domu v Gorici skupno Prešernovo proslavo. Častni gost bo pisatelj, publicist, alpinist Dušan Jelinčič. Srečanje z njim je omogočila tržaška založba Mladika. Ob tej priložnosti bo potekalo tudi nagrajevanje najboljših prispevkov literarnega in likovnega natečaja Pot do človeka, ki je posvečen spominu na Živo Srebrnič.

Štmaver / Sv. Valentin 2018

V vasi onstran reke Soče na pobočju Sabotina je v februarju prav pestro. V prejšnjih dneh je bilo na višku pustno vzdušje s pustnimi sprevodi in obiskom pustarjev na domovih, kar je že večletna stalnica. Po pustu ne bo premora, saj se bo praznično vzdušje nadaljevalo. Letos pade Valentinovo na pepelnico sredo, tako so se v Štmavru odločili, da bodo praznovanje zavetnika sv. Valentina imeli naslednji konec tedna, od petka, 16., do nedelje, 18. februarja. Marsikatera gospodinja si bo zavihala rokave in se lotila priprave tipičnih "Valentinovih" štrukljev, ki jih bomo lahko tudi letos okusili na praznovanju. Po že nekajletnem uspešnem druženju se bodo kvartopirci tudi letos zbrali v petek na turnirju briškole. Kdor rad igra briškolo in želi preživeti večer v družbi, naj pride v petek, **16. februarja**, v društvene prostore v nekdanji šoli ob 20.30. Praznovanje se bo nadaljevalo v soboto, **17. februarja**, ob 20. uri s kulturnim programom. Prislunhili bomo domačemu moškemu pevskemu zboru pod vodstvom Nadjke Kovic in zboru iz Medane pod vodstvom Zarjana Kozine. Osrednji dogodek večera bo predstavitev pešpoti El Camino de Santiago de Compostela Solkanke Helene Kenda z naslovom Pot od srca do srca. Glavni del praznovanja bo v nedeljo, **18. februarja**, s slovesno sv. mašo v čast sv. Valentinu ob 14. uri v vaški cerkvi in "šagro" v društvenih prostorih, kjer bodo od 10. ure dalje ponujali jedi na žaru in tipične "Valentinove" štruklje.

Zato vabimo vse vaščane in prijatelje iz bližnje in daljne okolice na tipične štmavrske štruklje in kozarček rujnega, da skupaj preživimo nekaj lepih trenutkov v sproščenem druženju.

SD Sončnica / Prvi gost: p. dr. Karel Gržan

V soboto, **17. februarja**, se bo ob 20. uri v Močnikovem domu v Gorici začelo prvo izmed štirih predavanj, ki jih prireja Skupnost družin Sončnica. Prvi gost bo p. dr. Karel Gržan, tema srečanja pa Kako reformirati (med) osebno in družbeno življenje za več pravičnosti in zadovoljstva? Knjiga 95 tez, ki jih je pater Karel Gržan "pribil" na vrata svetišča neoliberalnega kapitalizma za osvoboditev od izkoriščanja, je pritegnila pozornost z aktualnimi miselnimi izhodišči, ki jih teze ponujajo, kot npr.: kaj je ekonomija in kaj ni, kako se v večglasju uskladiti za harmonično delovanje; ali je izobraževanje, ki usposablja le za funkcionalno uporabnost, še zadostno; kako dodeliti ljubezni v procesu izobraževanja častno mesto, kako evolijsko napetost našega časa izkoristiti za evolijski preboj in ne za poboj ...

Srečanja v "teološki šoli"

Kako naj se dokopljemo do resnice?

V "teološki šoli" se vsako leto vrstijo predavanja, ki jih prireja Goriška nadškofija. Vsak udeleženec dobi na njih kar nekaj napotkov, da lahko bolje zaživi svojo vero in bolje živi vsakdanje življenje, ki terja precej napora in ne samo fizične moči, ampak tudi duhovne. Profesor Giordani ima srečanja vsak petek pri Sv. Roku in so namenjena vsakomur, ki bi hotel poglobiti vprašanja glede naše biti in odnosa, ki ga imamo s svetom. Profesor Giordani je znan teolog in ravnatelj jezikovne gimnazije Paolino d'Aquileia v Gorici. Zdi se, da so srečanja preveč teoretična, preveč abstraktna. V

resnici pa vsak dan vidimo, kako so ta vprašanja aktualna prav v našem svetu, v katerem propaganda manipulira z javnostjo, družabna omrežja dopuščajo širjenje "lažnih novic". Srečanja niso "klasična" predavanja, ampak soočanje in izmenjava mnenj med prisotnimi, tudi ob branju besedil, ki so lahko v pomoč za iskanje prave resnice, ki ni last nikogar. Pot do resnice, ki jo vsakdo išče, pelje vedno skozi skupno doživljanje, ne pa skozi umske konstrukcije, pri katerih se stalno borimo in smo drug proti drugemu.

Živimo v času globalizacije, post-resnice, neugodja, krize, ki ni samo finančna, ampak tudi

"Moja družba je slovenska, moje izhodišče je njena valorizacija in, če se bo dalo, tudi reševanje njenih težav". Seveda v upanju na izvolitev, čeprav "ni tako enostavno". Vsem je namreč znano, da je volilni zakon tak, kot je. "Igrati moramo s pravili igre, ki jih imamo". Rojčeva je namreč na seznamu DS v poročnem sistemu za senat na drugem mestu, za Tommasom Cernom, dokaj močnim kandidatom, ki dela svojo kampanjo v glavnem v Milano, kjer naj bi bil predvidoma izvoljen.

Zaradi vsega tega Rojčeva odločno poziva slovenske volivce k složnosti. "Če tokrat ne bomo nastopili složno, bomo zamudili priložnost". Če izgubimo ta vlak, tvegamo, da ne bomo več imeli priložnosti poseči v Rimu in poskusiti "spremeniti ta nesrečni volilni zakon". Do zdaj so bili vsi izvoljeni kandidati "odraz neke partije. Jaz nisem odraz partije, jaz sem dobesedno vzeta iz neke civilne družbe" zaradi tega, kar je kot

neki folklori, ampak o neki izredno visoki kulturni skupnosti. Prodri smo s Pahorjem, je dejala, poskusili bomo tudi z Rebulo, Kosovelom in drugimi. "Naredila sem, kar sem mogla". Danes je pomembno, da iščemo to, kar nas druži, ne tega, kar nas ločuje. Skupnost v demokraciji mora spoštovati pluralizem: "Ne moremo združevati vsega in skupen

koš. Smo različni, imamo laično in katoliško dušo, to je zame danes absolutna vrednost". "Ne čutim se sama. Za sabo imam vse vas, vse volivce. To je moj argument".

Če bo izvoljena, bo seveda morala že v začetku mandata čim prej

vplivali na deželne, je dejala Rojčeva. Če bo šlo dobro v prvem krogu, bo za nas gotovo boljše tudi v drugem. Uspešni bomo, je ponovila, "samo če bomo znali stopiti složni skupaj". Lahko se tudi skregamo; če res moramo, to storimo za zaprtimi vrata, kot v družini.

V primeru izvolitve bosta njeni prioriteti sprememba volilnega zakona in nadaljevanje dela v zvezi z uresničevanjem določil zaščitnega zakona, zlasti kar se tiče uveljavljanja slovenščine v javni upravi in drugih še odprtih tem, saj, je podčrtala, ne moremo biti drugorazredni državljani. Sprememba volilnega zakona oz. vključitev slovenske narodne skupnosti v volilni zakon je nujna. V tem smislu je pomembno, da imamo v deželni upravi primerne izvoljene predstavnike, ker dežela lahko močno vpliva na to, kar se bo dogajalo v Rimu.

Sproščeno srečanje s kandidatko v sejni sobi Kulturnega centra je bilo kar živahno. Govor je bil seveda ne le o različnih vidikih volilne preizkušnje, pač pa tudi o drugih temah, ki zadevajo našo narodno skupnost. Gostja je izrazila pripravljenost se še naprej iskreno pogovarjati, saj "ovinkarjenje ni v moji naravi... Moja vrata so vedno odprta".

S 1. strani

"S Tatjano Rojco složni ..!"

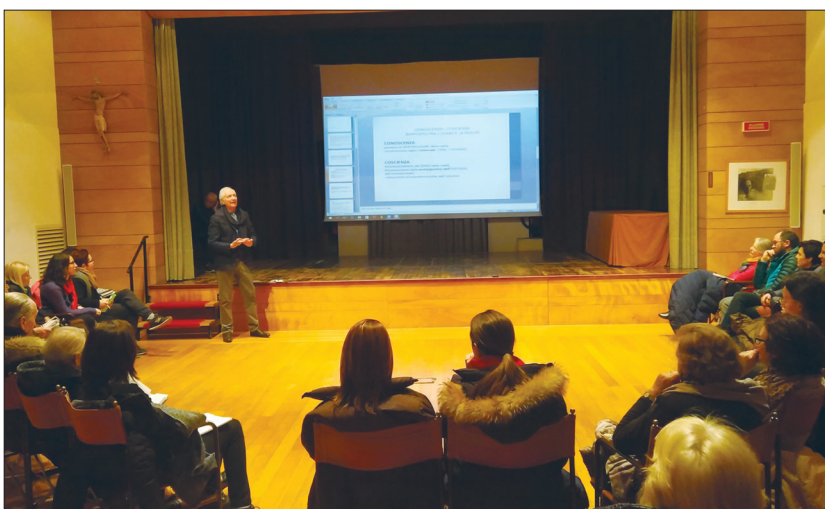

iskati zaveznike. "Znašla se bom, kot so se znašli drugi". Med zavezniki, ki nas poznajo in tudi javno cenijo, je omenila zlasti neodvisnega kandidata Riccarda Illyja, ki ima posebno težo kot da leč naokrog uveljavljen gospodarstvenik, in Giorgia Brandolina, ki pozna našo stvarnost, "naše potrebe, zahteve in težave". Izidi državnih volitev bodo gotovo

praviljen rešiti svet. Rešitve pa so prave le, če nam pomagajo odpraviti ovire na poti in če nam pomagajo ustvariti tudi neko novo kulturo. Na prvem srečanju te "teološke šole" so se prisotni spoprijeli z vprašanjem resnice. Mi smo del sveta, del zunanje realnosti,

vendar imamo tudi notranjo zavest, ki ni v nasprotju s prvo. A kakšno vrednost ima naša vednost o zunanjem svetu? Naše znanje o realnosti ni isto kot realnost. Zato današnja svetovna kriza ni naključje, kak "deus ex machina", ampak logična zgodovinska posledica mišljenja, da smo si zagotovili spoznanje in temu spoznanju ne more uiti. Zato ni dovolj se gibati v svetu načel, idej, nazorov, treba je živeti v neprestanem stiku z objektivno stvarnostjo. Imamo namreč na razpolago merila, a zavedati se moramo, da s temi merili lahko merimo le del realnosti, ne pa vse realnosti. Realnost ni smisel realnosti. Po navadi dajamo smisel realnosti, a večkrat je ta smisel le izmišljotina. Ne vidimo več sveta kot nekaj zunanjega in obstajajočega, ampak vidimo samo realnost, ki smo jo mi razčlenili in zopet postavili po svoji meri.

Karlo Nanut

kulturna, socialna itd. Živimo ob koncu neke dobe in ob začetku nove in logično je, da iščemo vzroke in rešitve. A problem se še bolj zapleta, ker navadno iščemo rešitve s sredstvi, ki so last dobe, v katero smo zapleteni. Navadno veš, kaj bo kdo odgovoril na vprašanje, ki ga je po-

stavil nekdo drug, ker je ta pač del tiste skupine. Rešitve so večkrat le teoretične in ne peljejo nikamor. Človek današnjega sveta se je nekoliko "polenil" oziroma vsak od nas je v vsakdanjem življenju stalno razpet med domom in službo, da niti ne pomisli ali se ne zaveda, da

praviljen rešiti svet. Rešitve pa so prave le, če nam pomagajo odpraviti ovire na poti in če nam pomagajo ustvariti tudi neko novo kulturo.

Na prvem srečanju te "teološke šole" so se prisotni spoprijeli z vprašanjem resnice. Mi smo del sveta, del zunanje realnosti,

Peta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Darežljivi prijatelji

Po prazničnih božičnih in novoletnih dneh, ko so si tudi Pravljične urice privoščile malce zaslužnega oddiha, so v mladinski sobi goriške Feiglove knjižnice spet zazvenele čarobne pravljicične strune v ponedeljek, 22. januarja 2018. Približno dvajset malčkov je prisluhnilo ruski ljudski pravljici *Zajček in repa*, ki je ljubko spregovorila, kako prijateljske vezi plemenitijo solidarnostni odnosi, spleteni med iskrenimi, nese-

bičnimi prijatelji. Tokratni oblikovalki pravljicične pripovedi sta bili vzgojiteljici Waldorfske šole iz Bukovice, Nives Bratina Furlan in Hana Mučič. Kot je značilno za pripovedovalke te vzgojiteljske usmeritve, sta pravljico niti razvijali zelo umirjeno, tiho, tako da so se otroci lahko še bolj umirili in zbrano, v popolni tišini poslušali pripoved. Pravljico je uvedla pesmica o zimi, ki je "prišla na srebrnih saneh". Pravljičarki sta jo zapeli v krogu z otroki,

ob zvokih lire, na katero je igrala Hana Mučič. Tako so pričarali pravo zimsko vzdušje s slutnjo naletavanja snežink. Nežni zvoki lire so spremljali vso pripoved, ki jo je razvijala Nives Bratina Furlan z majhnimi lutkami na nizkem podolgovatem odrčku, na katerem je bila vsa dobro zamišljena scena iz naravnih snovi. Protagonisti so bile živalice, ki v zasneženi pokrajini iščejo kaj za pod zob: zajčki, osliček, jagnje in srnica. Zajček je našel dve repici na zamrznjeni njivi, eno je pojedel, drugo pa pustil na osličkovem domu. Ta repica je nato romala od živalice do živalice in na koncu se je

znašla spet pri zajčku. Vsak izmed njih je namreč zelo radodarno pomislil na lačnega prijatelja. Res lepo, svetlo sporočilo za otroke v tem brezbriznem svetu, kjer se razblinjajo medčloveški odnosi. Za konec sta pripovedovalki ponudili malim poslušalcem sladko presenečenje: rdeče, sočne, hrustljave jabolčne rezine, ki so jim prav tekstile.

IK

Pomembna obletnica uglednega Sovodenjca

Pred 130 leti se je rodil Peter Butkovič - Domen

Peter Butkovič - Domen je osebnost, ki je pustila pečat v rojstni vasi v Sovodnjah ob Soči in širše na Goriškem. Po njem sta poimenovani osnovna šola in vaška ulica, v njegovi rojstni hiši je danes občinska knjižnica. Drugače tudi ne bi moglo biti glede na duhovno in kulturno dediščino, ki jo je zapustil ob preranem odhodu. Letos nas nanj spominja 130. obletnica rojstva; rojen je bil namreč 22. februarja 1888.

Peter Butkovič - Domen se je rodil očetu Andreju in materi Karlini. Otroštvo je preživel v skromnih razmerah. Po dokončani osnovni šoli je šolanje nadaljeval v Gorici, kjer se je izkazal kot izredno nadarjen dijak. Pisal je prozo, poezijo in ugank. Bil je pobudnik za ustanovitev treh literarnih listov *Prvi cvet*, *Strune in Razvoj*, za katere je skrbel tudi kot ilustrator. Literarna dela je začel objavljati pod psevdonimom *Domen* ali *Domen Otiljev*, pri tem gre omeniti objavo prve proze *Zima življenja* v listu Gorica leta 1905 in objavo prve pesmi *V sveti noči* v koroškem Miru leta 1909. Nekaj otroških pesmi je objavil v reviji *Jaslice*. Leta 1910 je vstopil v bogoslovje, v duhovnika je bil posvečen leta 1913; novo mašo je daroval 26. julija 1913 na Sveti Gori.

Duhovniška pot Petra Butkoviča - Domna se je začela v Kamnjah, kjer je leta 1914 nastopil kot vikar. Leta 1916 je prevzel župniji Lokve in Lokavec. V tem času je zaradi vojne izkusil begunstvo. Leta 1922 mu je bila dodeljena župnija Zgonik na Krasu, kjer je ostal do leta 1930, ko je bil za kratko obdobje premeščen na Ravnico. Leta 1931 je prišel v rojstno vas

Sovodnje ob Soči, ki je bila povzdignjena v župnijo, in on je postal prvi sovodenjski župnik. V Sovodnjah je ostal do smrti leta 1953. Poleg dušnopastirske službe je veliko pozornost namenjal sovodenjski cerkvi, ki jo je dal okrasiti s poslikanim marmorjem. Sestavil je tudi šest knjižic, v katerih je zbral pastoralno gradivo.

Ob duhovniški službi je Petra Butkoviča - Domna zaznamovalo bogato literarno ustvarjanje, ki se je začelo že v dijaških letih. Sodeloval je pri študentskih listih, pa tudi z drugimi literarnimi revijami, od katerih lahko omenimo ljubljanskega *Mentorja*, *Mladiko*

posredno iz izviri-ka. Jožko Kragelj in Marjan Breclj navajata v knjigi Peter Butkovič-Domen, da je leta 1938 neki obiskovalec v sovodenjskem župnišču zapisal, da "ima ta sovodenjski župnik kar vse evropske liste na mizi".

V širšem slovenskem prostoru je Butkovič poznan predvsem po ugankah in nikakor ni pretirano, če ga označimo za očeta sloven-

Temeljnega pomena je bilo na tem področju sodelovanje s slovenskim jezikoslovcem Antonom Breznikom, s katerim je postavil osnove za slovensko terminologijo. Bil je tudi urednik ugankarskih rubrik v različnih listih. Celjska Mohorjeva družba je leta 1931 izdala izbor Butkovičevih ugank, ki so bile objavljene v Mladiki.

Peter Butkovič je prerano umrl leta 1953, ko je bil star 65 let. Kot je bilo že omenjeno, je bila po njem poimenovana šola (1982), kjer stoji tudi doprni kip, ki ga je izdelal Negovan Nemeč. Po Butkoviču nosi ime tudi prvo slovensko ugankarsko društvo, ki je skupaj z Zvezo kulturnih organizacij Slovenije 27. februarja 1988 pripravilo v Cankarjevem domu posvet ob stoletnici rojstva in petintrideseti obletnici smrti. Ugankarsko društvo "Domen" je leta 1989 organiziralo srečanje ugankarjev Jugoslavije v Bohinju, ob tej priložnosti so pripravili izložbo o življenju in delu Petra Butkoviča Domna. Leta 2001 je založba Ognjišče izdala knjigo o sovodenjskem duhovniku, ki sta jo napisala Jožko Kragelj in Marjan Breclj. Občina Sovodnje ob Soči je Butkovičevo rojstno hišo preuredila in vanjo preselila občinsko knjižnico. Slovesno odprtje novih knjižničnih prostorov je bilo 5. novembra 2016.

Julijan Čavdek

Občinska knjižnica v Sovodnjah v Butkovičevi rojstni hiši

ter revijo *Dom in svet*, v kateri je objavil svoje najpomembnejše delo *Spokornik*. Dejaven je bil tudi na področju literarne zgodovine in nekaj del objavil v znanstveni reviji *Čas*. Bil je tudi velik poznavalec jezikov in pravi poliglot. Znana je njegova misel, da so vsi jeziki lepi in da dušo naroda najbolje spoznaš v njegovi materinščini. Poznal je okoli šestnajst jezikov in razna dela prevedel ne-

skega ugankarstva. Pri ustvarjanju ugank se je izkazal tudi kot izredno nadarjen likovnik. Njegovo ilustratorsko delo označuje bogata dekorativnost, značilna zasnova in izdelava pa potrjuje njegovo avtorstvo. Kljub določeni nenaklonjenosti nekaterih duhovnikov je Butkovič vztrajal pri razvijanju ugankarstva, pri čemer ga je spodbujal sobrat Filip Terčelj, urednik lista *Naš čolnič*.

Obvestila

Slovenska skupnost, zbirna stranka Slovencev v Italiji, sporoča, da na Goriškem poteka včlanjevanje za leto 2018. Včlanjevanje in obnovitev članstva je mogoče urediti pri sekcijah tajnikih v Doberdobo, Gorici, Sovodnjah ob Soči in Števerjanu ter izvoljenih predstavnikih SSK. Na voljo je tudi naslov elektronske pošte gorica@slovenskaskupnost.org.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja v soboto, 17. februarja, ob prazniku kulture, enodnevni izlet v Brda na ogled zgodovinske vasi Šmartno in obisk Gradnikove domačije v Medani. Sledilo bo valentinovo praznovanje v kraju Neblo blizu Dobrovega. Avtobus bo peljal potnike ob 9.30 iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni, v Štandrežu na Pilošču, pri vagi blizu Pevmskega mosta in na trgu Medaglie d'oro / na Goriščku in nato proti Šmartnemu. Vračanje domov bo od 18. ure dalje. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

PD Rupa - Peč vabi na vsakoletni izlet v Maroko od 23. do 30. avgusta 2018. Informacije po tel. št. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Prosvetno društvo Štandrež organizira petdnevni izlet v Normandijo od 21. do 25. aprila 2018. Izletniki si bodo ogledali Givery, Rouen, Arromanches in Omaha Beach, Bayeux, Mt. Saint Michel, St. Malo, Chartres, Dijon, Annency, Aosta in Pont Saint Martin. Cena potovanja bo odvisna od števila udeležencev (nihala bo

od 595 evrov do 632 evrov + cena letalske vozovnice - od 75 do 160 evrov). Potrebna je veljavna osebna izkaznica ali potni list. Podrobne informacije dobite ob vpisu, lahko pa pokličete tudi na tel. št. 3479748704 (Vanja), 0481 20678 (Božo), 0481 21608 (Mario, po 18. uri). "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

Ob uspešno končanem študiju se veselimo z dragim Blažem in mu čestitamo mama Iva, tata Žarko, brat Jernej in vsi, ki ga imajo radi, in mu želimo veliko vztrajnosti in zadovoljstva na nadaljnji življenjski poti.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 16. 2. 2018 do 22. 2. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 16. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 17. februarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 18. februarja: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 19. februarja (v studiu Ilaria Bergnach in Carlotta Nanut): Prazne buče močno donijo.

Torek, 20. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 21. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Upor na beneški galeji leta 1605 3. del - Izbor melodij.

Četrtek, 22. februarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

KATOLIŠKA KNJIGARNA v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo vabi na kavo s knjigo

Giorgio Banchig
OB ZVOKU REMONIKE,

ki je izšla ob 150-letnici plebiscita in priključitve Benečije in Rezije h Kraljevini Italije

v četrtek, 22. februarja 2018, ob 10. uri v prostorih knjižarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom

Kavo bo ponudilo podjetje

Na tržaški univerzi je diplomiral

BLAŽ KERŠEVAN.

Ob tem študijskem uspehu se z njim veselimo in mu želimo, da bi ta lepi dogodek bil le uvod v vrsto drugih življenjskih dosežkov.

Iz srca mu čestitamo

VSI PRI NOVI GLASU

Vabimo Vas na večer v spomin

na dragega ravnatelja

"Silvanu ... z ljubéznijo"

ob 65-letnici Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel

Nastopajo solisti, komorne skupine, otroški zbor učencev SCGV Emil Komel in društva Arsatelier z gosti

Na slavnostnem večeru bo podelitev štipendij iz Sklada Silvan Kerševan zaslužnim učencem šole

Režija Sanja Vogrič

Strokovna sodelavka Metka Sulič

Sreda, 21. februarja 2018, ob 19. uri

Kulturni center Lojze Bratuž, Gorica

v sodelovanju z Društvom Krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje in župnijo Sv. Mavra in Silvestra

SV. VALENTIN ŠTMAVER

sedež društva, okraj Znorišče 4

Petek, 16. februarja 2018, ob 20.30

Turnir v briškoli

Sobota, 17. februarja 2018, ob 20. uri

Helena Kenda "Pot od srca do srca"

predstavitve pešpoti El Camino de Santiago de Compostela

Glasbeni okvir: **Moški zbor Štmaver** (zborovodja Nadja Kovic) **Moški zbor Ludvik Zorzut iz Medane**

Nedelja, 18. februarja 2018

Ob 10. uri: odprtje kioskov

Ob 14. uri: slovesna sv. maša

Delovali bodo dobro založeni kioski s tipičnimi jedmi in tradicionalnimi štmaverskimi štruklji sv. Valentina

Toplo vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM OBČINE GORICA, ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA IN DEŽELE FJK

Rojstvo novih domovin
Bogata ustvarjalnost slovenskih beguncev v Italiji in Avstriji

Ob odprtju razstave bo spregovorila Helena Janežič Prisotne bosta nagovorila Mariana Poznič in Jure Komar, vodilna pri društvu Zedinjena Slovenija v Argentini Glasbeni poklon: gojenci SCGV Emil Komel

ČETRTEK, 22. FEBRUARJA 2018, OB 18. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Šempeter / Predstavitev knjige dr. Renata Podbersiča Jeruzalem ob Soči

V petek, 9. februarja, so v krasni slavnostni dvorani Coroninijevega dvorca v Šempetru predstavili monografijo *Jeruzalem ob Soči* dr. Renata Podbersiča o goriških Judih. Založili so jo Goriška Mohorjeva družba, študijski center za narodno spravo v Ljubljani in Center judovske kulturne dediščine v Mariboru. Po uvodnem pozdravu župana Milana Turka sta knjigo predstavila sam avtor dr. Renato Podbersič in pisec spremne besede dr. Egon Pelikan, oba domačina iz Vrtojbe. Dr. Pelikan je izpostavil dejstvo, da monografija nedvomno predstavlja izjemen doprinos k slovenskemu zgodovinopisju, saj je zgodovina Judov na Slovenskem še slabo raziskovana. Glavni središči slovenskega judovstva sta v stoletjih bili prav Gorica in Maribor. Dr. Renato Podbersič se je osredotočil na goriške Jude, saj je o tej temi tudi zagovarjal svojo doktorsko disertacijo. V večer sta zelo številno publiko uvedli judovska glasba in petje v hebrejščini in izvedbi Mladinskega pevskega zbora Šempeter-Vrtojba. Šlo je za enkratno in pretresljivo doživetje ob zvokih, ki so stoletja

Foto Tojva, Kulturno društvo Vrtojba

odmevali tudi na Goriškem, vse do tragične množične aretacije in deportacije 23. novembra 1943. Avtor knjige je podčrtal, da sta se po tistih dogodkih vrnila le dve osebi; ena se je po vojni izselila v Izrael, druga pa v Venezuelo. Dejansko v enem samem dnevu so nacisti - v sodelovanju z italijanskimi fašisti - uničili celotno skupnost, ki je v najboljših časih štela več kot 300 članov. Ravno obdobje po letu 1867, ko

so Judje postali enakovredni državljani habsburške monarhije, je sovpadalo z "zlato dobo" našega mesta. Čeprav jih ni bilo veliko, so bili zelo vpeti v goriško

dogajanje, tako da so že takrat nekateri Gorico imenovali "Jeruzalem ob Soči". Njihova prisotnost je začela upadati po prvi svetovni vojni s prihodom Italije. Obširna knjiga, ki ima preko 500 strani in je razdeljena na 11 poglavij, sistematično obravnava vse vidike življenja - in žal smrti - te male, a zelo dejavne skupnosti. Obravnavane so tudi nekatere teme, o katerih ni doslej obstajala še nobena študija, kot na primer judovska skupnost v Ajdovščini, ki je bila zelo dejavna na področju tekstilne industrije. Po lepem in prijetnem večeru - na katerem je bil prisoten tudi predsednik

goriškega Združenja prijateljev Izraela Lorenzo Drašček - je marsikoga zajel nelagodni občutek, da smo se doslej premalo zanimali za to bistveno poglavje naše preteklosti, ki je sooblikovalo naš prostor, in da pravzaprav niti se ne zavedamo, kakšen neizkoriščen kapital ta preteklost predstavlja še danes za naš razvoj. Pomislimo le na judovsko pokopališče v Rožni Dolini -

dr. Podbersič ga je označil za pravi "kulturno-zgodovinski biser" -, ki je z 900 pokopi največje judovsko pokopališče na ozemlju Republike Slovenije: tam počivajo svetovno znani rabini in druge osebnosti, o katerih v bistvu ne vemo skoraj ničesar. Skrajni čas je za temeljno ovrednotenje tega obdobja. Zato ta imenitna knjiga predstavlja zelo pomemben mejnik.

Dimitri Tabaj

Foto Tojva, Kulturno društvo Vrtojba

46. literarni natečaj revije MLADIKA

Slovenska prosveta na ulici Donizetti 3 je obravnavala 69 prispevkov v prozi in 71 ciklusov pesmi, ki so v roku prispeli na natečaj. Komisija je po temeljiti razpravi in oceni dospelih prispevkov podelila naslednje nagrade:

PROZA
Prvo nagrado prejme novela *Slike ob meji*, ki je prispela pod psevdonimom Konfin. Avtorica je Darinka Kozinc iz Solkana. Drugo nagrado prejme novela *Sirota Jera*, ki je prispela pod psevdonimom Šifra SJ-18052. Avtor je Roman Rozina iz Orehovice pri Izlakah.

Tretjo nagrado prejme novela *Laž ima kratke noge*, ki je prispela pod psevdonimom Milčinski. Avtorica je Tadeja Krečič Scholten iz Ljubljane.

Komisija priporoča za objavo še novele: *Zadnja stran župnijske kronike Boža Rustje*, *Brezdomka Bernadette Pojbič*, *Ljubezen na daljavo Mojce Petaros*, *Prvi ponedeljek v maju Viktorja Cara*, *Prvega ne pozabiš nikoli Tadeje Krečič Scholten*.

POEZIJA
Prvo nagrado prejme cikel pesmi *Pogovor med verujočim in brezbožnim*, ki je prispel pod psevdonimom Gal. Avtorica je Marija Švajncer iz Maribora.

Drugo nagrado prejme cikel pesmi *Nočni avto za Jeruzalem*, ki je prispel pod psevdonimom Svetozar. Avtor je Lev Detela z Dunaja. Tretjo nagrado prejme cikel pesmi, ki je prispel pod psevdonimom Črna Luknja. Avtor je Dare Gozdnikar iz Celja.

Komisija priporoča za objavo še cikel pesmi *Drevesa z njenega vrta Stanke Devjak*, cikel pesmi *Mateja Grudna*, cikel pesmi *Metke Kacin Beltrame* in cikel pesmi *Bojane Daneu Don*.

Za komisijo literarnega natečaja Mladike
Marij Maver

Podelitev nagrad bo v ponedeljek, 19. februarja, ob 20. uri na Prešernovi proslavi Slovenske prosvete in Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3 v Trstu.

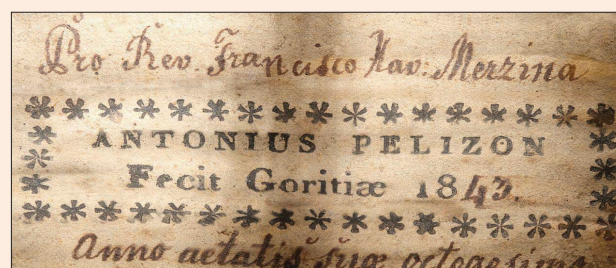
DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (5)

Dimitri Tabaj

Slovinci se lahko ponašamo z enim izmed najboljših izdelovalcev glasbil vseh časov v Evropi, a morda ni vsem znano, da se je ta človek rodil na ozemlju današnje sovodenjske občine. Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, ki hrani največjo zbirko historičnih glasbil v Sloveniji, je leta 2016 s pomočjo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije odkupil violo goriškega goslarja Antona Pelicona iz leta 1843: gre za veliko pridobitev, saj Anton Pelicon (v bohoričici Pelizon)

velja za izredno cenjenega izdelovalca. Nekateri ga imenujejo "goriški Stradivari". Rojen je bil leta 1763 v Rubijah; oče je bil Franc Pelicon, mati pa Uršula Cotič z Vrha. Anton je bil začetnik pravcate dinastije izdelovalcev glasbil; ta je vse skupaj trajala več kot sto let. Poročen je bil dvakrat (prva žena Uršula Disopra mu je umrla, druga žena je pa bila Cecilija Podlipnik) in skupno je imel 17 otrok. Prva njegova delavnica je bila v Gorici na trgu sv. Antona št. 1, nato bližje gledališča Bandeu in končno na današnji ulici Morelli, a neko delavnico - morda že prej - naj bi imel tudi v Sovodnjah, pred cerkvijo, saj na nekih njegovih goslih je bilo v latinščini zapisano "fecit Savognae anno 1832". Nekateri navajajo podatek, da je bil prvi njegov učitelj stric Sebastijan, mizar po poklicu. Izdelki Antona Pelicona so bili zelo cenjeni po celi Evropi, od Nemčije do Italije, od Madžarske do Anglije; baje se je navdihoval po Stradivarijevi, Gaglianovi in predvsem po Amatijevi šoli, čeprav marsikdo - med temi nemški zgodovinar, baron Willibald Leo von

Lüttendorff-Leinburg - je že takrat opozarjal na dejstvo, da je bil slog Antona Pelicona povsem samosvoj. Nekateri njegove zelo dragocene violine danes hrani muzej na Goriškem gradu. Anton Pelicon je umrl leta 1850 v 87. letu starosti na svojem domu na Studencu (kasneje ulica Alvarez, Italijani to ulico imenujejo "via Diaz") v Gorici. Štirje njegovi sinovi so nadaljevali očetov poklic: Jožef Frančišek, Anton Vincenc Jožef, Karel Frančišek Floreano in Filip Janez Krstnik. Morda se je tudi sin Janez Andrej ukvarjal s to obrtjo, medtem ko je Antonov vnuk Sigismund postal tenorist, kasneje pa tudi izdelovalec glasbil, predvsem orgel. Vsi so se še kar uveljavili na tedanji glasbeni sceni, čeprav nihče od njih ni dosegel rezultatov svojega očeta oziroma deda. Kot glasbenik je bil zelo uspešen pravnik - vnuk Antonovega sina Filipa - Rodolfo Lipizer (1895-1974), ki je postal imeniten skladatelj in dirigent, po katerem sta imenovana znano glasbeno združenje in prestižni glasbeni natečaj. Viola, ki jo je leta 2016 odkupil Po-

Napis na violi, ki jo je Anton Pelicon izdelal za duhovnika, kateheta, skladatelja in učitelja petja na goriškem semenišču Franca Ksaverja Mercina z Goč.

Filip Pelicon (1817-1897) med izdelovanjem nekega glasbila. Bil je sin Antona Pelicona in zadnji, ki je nadaljeval goslarstvo tradicijo družine. Nekdanji član Narodne garde, je bil tudi fagotist v goriški mestni godbi, katero je dolga leta vodil Avgust Glešič (1848-1906), prapraded avtorja tega članka, Dimitrija Tabaja. Slika je iz knjige "Vecchia liuteria goriziana" (Ranieri Mario Cossar, 1939).

Goče, grobnica družine Mercina: nagrobni kamen Franca Ksaverja Mercina, za katerega je Anton Pelicon leta 1843 naredil violo, ki jo je pred dvema letoma odkupil Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož.

Oljna domoljubna slika Saše Šantla z naslovom "Slovenski skladatelji", na kateri so upodobljeni največji slovenski skladatelji. Slika, ki je nastala leta 1936 in je ena najpomembnejših slik na Slovenskem, se nahaja v Mali dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani. Ravno Saša Šantel je v orkestru Slovenske filharmonije večkrat igral na Peliconovo violo.

Goče: plošča na rojstni hiši Ivana Mercina, prvega slovenskega zvonoslovca in učitelja petja na goriškem semenišču, učitelju in gimnaziji. Po smrti strica Franca Ksaverja je podedoval Peliconovo violo.

krajinski muzej Ptuj-Ormož, je bila izdelana za duhovnika, kateheta, skladatelja in učitelja petja na goriškem semenišču Franca Ksaverja Mercina z Goč. Po njegovi smrti je violo podedoval nečak, duhovnik Ivan Mercina, znan kot prvi slovenski zvonoslovec, pa tudi kot učitelj petja na semenišču, učitelju in gimnaziji v Gorici. Leta 1901 je violo kupil goriški slikar, grafik, glasbenik, soustanovitelj domoljubnega umetnostnega društva Vesna, Saša Šantel, ki je nanjo večkrat igral v orkestru Slovenske filharmonije. V mali dvorani Slovenske filharmonije je pritegnila svojo pozornost iz povsem enostavnega razloga, da sta njegov priimek in priimek njegove mame (Cotič, z Vrha) prisotna tudi v bližnjem delu mojega rodovnika. Precej podatkov najdemo v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu. Tudi na spletu se nekaj najde, predvsem v zvezi z zgoraj omenjenim - res hvalevrednim - odkupom viole s strani Pokrajinskega muzeja Ptuj-

Ormož. O tem pa, da bi ga Slovenci častili, kakor Italijani častijo Stradivarija, ni še ne duha ne sluha. Na žalost. Ravno obratno: Italijani o Peliconu pišejo, da je bil "liutaio italiano", ker je bil rojen na ozemlju, ki danes spada pod italijansko državo.

V Pilonovi galeriji retrospektiva del Dušana Tršarja

V Pilonovi galeriji so pred kratkim odprli retrospektivno razstavo del kiparja Dušana Tršarja. Pred desetimi leti je Tršar že razstavljal v Pilonovi galeriji, tako kot takrat bodo tudi tokratno razstavo prenesli iz Galerije Božidar Jakac iz Kostanjevice na Krki.

Eden izmed lanskoletnih najboljšejših projektov kostanjeviške Galerije Božidar Jakac je počastil življenjski jubilej, 80 let akademskega kiparja Dušana Tršarja. Retrospektivno razstavo so pripravili v sodelovanju z Galerijo Murska Sobota in Društvom likovnih umetnikov Ljubljana.

“S tem se poklanjamo življenjskemu jubileju mojstra skulpture Dušana Tršarja tudi na Severnem Primorskem ter hkrati nadaljujemo uspešno izmenjavo projektov s kostanjeviško galerijo, poimenovano po Pilonovemu prijatelju Božidarju Jakcu”, so zapisali v Pilonovi galeriji.

V tokratnem izboru, ki ga je prvenstveno moral omejiti razstavnih prostorov v pritličju Pilonove galerije, so se osredotočili na predstavitev polstoletne Tršarjeve ustvarjalnosti z njegovimi najbolj značilnimi deli, ki prevladujejo v posamezni ustvarjalni fazi kiparja.

Najzgodnejša dela iz 60. let, v katerih umetnik brusi svoj izrazni slog v reševanju likovnega problema upodobitve človeške figure v izpeljavah ekspresivne figurative, predstavljajo z izborom del v svincu. Umetnik prehaja iz realistične manire v oblikovanje vedno bolj shematiziranih oblik človeškega telesa v varjenem železu. V drugi polovici 60. let umetnik ustvarja silhuete iz lesenih lamel, žice in železnih palic, ki upognjene na zgornjem koncu ohranjajo spomin na človeško obliko.

Prehod v 70. leta zaznamujejo skulpture iz fluorescenčnega pleksi stekla, ki ga umetnik osvetli z neonsko svetlobo. Zgradbo objektov in hladen industrijski značaj izbranega materiala umetnik dopolni z barvo, ki postaja vse bolj avtonomen likovni element. V drugi polovici 70. let postajajo skulpture vedno bolj monokromne, kar poudarja transparentnost del in dovoljuje pogled skozi nje.

Osebnost med kiparjem in materijo prevzame Tršarja, ki od 90. let dalje ustvarja skoraj izključno v bronu. Dela od majhnih do monumentalnih dimenzij preigravajo motive rastlinskih in živalskih oblik.

Razstavo spremlja obsežna monografija, za katero so besedila prispevali Aleksander Bassin, Irma Brodnjak, Goran Milovanović, Robert Inhof in Kristina Tina Simončič. Razstava, ki jo je v Pilonovi galeriji postavila Tina Ponebšek, bo v Ajdovščini na ogled do 25. marca.

Foto Primož Breclj

Narodni Dom Trst Srečanje z Acetom Mermoljo

Narodni dom v Trstu je bil tokrat prizorišče tržaške poezije. Ob slovenskem kulturnem prazniku, ki ga je Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm priredilo v sodelovanju z NŠK v petek, 9. februarja 2018, so počastili pesniško in esejistično ustvarjanje Aceta Mermolje. Predstavili so tudi njegovo 11. pesniško zbirko *Čivk duše*. Na literarnem večeru, ki ga je vodila profesorica Loredana Umek, so dela Aceta Mermolje predstavili prof. Ivan Verč in ravnateljica sezanske Kosovelove knjižnice Magdalena Svetina Terčon. Uvodno misel ob dnevu slovenske kulture je podala predsednica Slavističnega društva Marija Pirjevec, ki je povedala nekaj misli o pomenu Franceta Prešerna danes. Pirjevčeva pravi, da Prešeren ni samo mit, legenda ali muzej, ampak je še vedno presenetljivo aktualen in živ. Prešeren je že takrat utopično napovedal samostojnost Slovenije v enakopravni družbi evropskih narodov. Bil je zmožen globinskega dojetja življenja, ki je kljub povezanosti na večstoletno evropsko kulturno tradicijo, z neko posebno tankočutnostjo, na novo ustvarjal svoj pesniški svet. Sledil je poseg gospe Magdalene

Svetina Terčon, ki se je odločila za predstavitev literarnega ustvarjanja Aceta Mermolje z vidika bralke. Povedala je, da Acetovo poezijo doživlja globinsko. Ugotovila je, da se zadnja pesniška zbirka *Čivk duše* razlikuje od ostalih Mermoljevih del po vsebinski kot tudi po oblikovni

Foto Marko Manin

strani. Na začetku so bile pesmi krajše; medtem ko so se iz zbirke v zbirko postopoma daljšale in pridobile neki pripovedni stil. Pesnik

zahvalil vsem, ki berejo njegove knjige, in poudaril, da si že več let prizadeva za skrb za jezik.

Marko Manin

Abonmajska sezona SSG v Gorici / Glorious!

Salve smeha v družbi najslabše pevke vseh časov

Druga dramska ponudba v letošnji abonmajski sezoni Slovenskega stalnega gledališča v Gorici, ki poteka pod naslovom *Privlačnosti* in ponuja uprizoritve komedijskega žanra, je bila gostujoča glasbena komedija *Glorious!* v koprodukciji Drame ter Opere in Baleta SNG Maribor in režiji hrvaškega dramskega in opernega režiserja Krešimirja Dolenčiča. V veliki dvorani goriškega Kulturnega doma so ob malce številnejši publikli – med gledalci so bili namreč tudi goriški višješolci – zaživeli izseki iz življenja svojevrstne sopranistke z verjetno najmanj poslušalca, smisla za intonacijo, ritem in vse ostalo, kar označuje dobro operno pevko, Florence Foster

Jenkins (1868-1944). Njeno neverjetno “glasbeno” pot je v dramskem delu osvetlil sodobni britanski dramatik Peter Quilter, v slovenski jezik jo je bleščeče prestavil Zdravko Duša l. 2016, v novembru istega leta je bila njena premiera v veliki dvorani SNG Maribor. Na filmskem platnu jo je v filmu Florence Foster Jenkins režiserja Stephena Frearsa ovekovela znana igralka Meryl Streep. Florence je že od malih nog sanjala, da se bo ukvarjala z glasbo in postala slavna operna pevka. Temu je odločno nasprotoval njen oče. A po njegovi smrti se ji je želja lahko uresničila, tudi zaradi dediščine, ki jo je po njem dobila. Tako je lahko, ne da bi imela ne

talenta ne pevske izobrazbe, nastopala po raznih dvoranah in na plošč posnela kar nekaj znanih arij. Ti posnetki iz štiridesetih let 20. stoletja so še danes primer najslabše interpretacije svetovno znanih del in seveda iz poslušalcev izvajajo gromo-

zanski smeh, kot ga je tudi predstava v izvedbi odličnih marioborskih gledališčnikov in pevcev. V lasten pevski talent popolnoma zaverovano Florence je z enkratnim posredovanjem njenega veselja do petja in z opisom njenega iskričevega značaja in trdno naivne zaverovanosti v nagnjenje do glasbene umetnosti poosebila imenitna dramska in filmska igralka Nataša Matjašec

Rošker. Za svojo interpretacijo je bila nadvse upravičeno izbrana za zlahtno komedijantko na 26. festivalu Dnevi komedije v Celju l. 2017. Brillantna Dolenčičeva režija in vsestranska živčnost igralcev, poleg Roškerjeve, Žana Koprivnika (Cosme McMoon,

pianist), Alojza Sveteta (St. Clair, Florencin fant), Milade Kalezić (Dorothy, Florencina prijateljica), tenorista Tima Ribiča (Florencin služabnik Mario z italijanskega juga), Irene Mihelič (gospa Johnson, ameriška dama poznih srednjih let), oblečenih v razkošne, z bizarnimi dodatki domiselno izdelane kostume v zamisli Lea Kulaša in scenografska podoba Marka Japlja so iz komedije napravili čudovit odrski biser, ki ponuja obilico smeha na zlatem pladnju. Ob tem pa gledalcu ponuja tudi v razmislje, kam pripelje slepa zaverovanost v lastne zmožnosti. Čeprav je Florencino petje bilo kot “bitje po počnem loncu”, piskanje in neobvladljivo preskakovanje iz tona v ton – igralka Nataša Matjašec Rošker se je pri tem razglašeno, neverjetno petju gotovo poštono namučila, čeprav se je njeno izvajanje zdelo povsem naravno! – so na njene nastope prihajale trume poslušalcev, da bi se neizmerno zabavali in krohotali. Tej

“grozljivi” pevki je uspelo nastopiti celo v slaviti newyorški koncertni dvorani Carnegie Hall in jo popolnoma napolniti. Plazovom kritik, ki so jo zasuvale, je samozavestno in v lasten talent zaverovano odgovorila: “Ljudje lahko govorijo, da ne znam peti, nihče pa ne more reči, da nisem pela”. Tudi po nastopu v prestižnem koncertnem hramu Carnegie Hall, po katerem hrepenijo vsi operni pevci, so se oglasila ostra kritična peresa, ki so pevko kar precej potrla. Le pet dni za tem je doživela srčni napad med kupovanjem glasbenega gradiva. Približno en mesec po koncertu, 26. novembra 1944, je umrla in z njo je v grob šel tudi ves blišč, ki ga je sama ustvarila s svojimi nastopi, raznovrstnimi klubi, zabavami... Igralcem so goriški gledalci burno ploskali, tako da so jih večkrat priklicali na poklon, in jim s tem pokazali, kako so uživali ob njihovi mojstrsko izvedeni predstavi.

IK

Zanimiv “Istrjan”, domačin Silvo Radin, ribič in istrski vodja opozicije (4)

RIBIČ, KI JE ŠČITIL SLOVENSKE INTERESE NA MORJU

Najprej o tem, do kod lahko lovijo in da ni več nobenega, ki bi se zavzemal za slovenske interese pri nas. Smo pri zgodbi izpred sedmih let, ko se je slovenska politika odločala za arbitražni sporazum. Silvo mi pove, kako je s televizijsko ekipo odplul proti Savudriji, da bi jim pokazal, do kod dejansko lovijo slovenski ribiči, ko so politiki trdili drugače. “Jaz sem pokazal, do kam sega naše morje, ko je lokalni politik trdil, da je že izgubljeno”. In dotika se prizorov na morju in nato okolja in izjav lokalnega politika

in vse to, kar je bilo preveč, da bi razjasnila v naši spoznavni urici. In predvsem je bil premočan vtis, ki ga je naredil zasebni ribič, ki brani slovenske interese. Pustila sva torej stvari tako in z mislijo, da pogledamo, kje nas stvari združujejo in kje najdemo stične točke, in se razšla. Z mislijo na LAS Istra, razvoj podeželja in stičišča ribištva in kmetijske proizvodnje, morda skupnega projekta, ribe in dišavnice? Rožmarin, lov, kapre in timijan, majaron in žajbelj z našega istrskega parka, zakaj ne? Potem pa v sledi za ribičem Radinom le pogledam na splet in

na ekranu se mi prikaže zapis gornje zgodbe. Na strani SDS najdem cel zapis televizijske reportaže za Svet na kanalu A z dne 28. 5. 2010 pod naslovom *Slovenska vlada laže, saj slovenski ribiči lovijo po celotnem Piran-*

skem zalivu. Tam je opisana ta pot proti Savudriji, vprašanja novinarka Žgajnarjeve, odgovori ribiča Radina, inšpektorja za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano Smojeta ter oporekanje lokalnega politika Jurija, ki je v zagovar-

janju arbitražnega sporazuma trdil, da je morje že izgubljeno in da z njim lahko le pridobimo. Črno na belem so zapisane inšpektorjeve besede: “Tudi z moje strani, ko izvajam nadzor naših ribičev v celotnem Piranskem zalivu, nisem zasledil, da bi imel s tem kakšne težave”. Nato sledi stavek: “Žgajnar: Pokaže nam uredbo, ki našim ribičem lov omogoča do Vrsarja”. Cela zgodba je dokumentirana na spletu, ob novem srečanju pa Silvo konča: “Še najbolj me je v to dejanje dvignilo to, da je mož nekdanje izolske županje skušal pridobiti ribiče, da bi pričali, da je polovica Piranskega zaliva že izgubljena in da z arbitražo lahko le pridobimo...” To je seveda absurd in tragikomičnost usode slovenske Istre, ki terja samo po sebi posebno poglavje v naši zgodovini. Smešno in žalostno, polno moči in zavedanja o ne-

umnih, pogubnih korakih v Sloveniji je bilo tudi ozračje klepete ob kavi kavarnarje Kapitanija. Enaki so občutki doma, za računalnikom, pri branju reportaže ali ob gledanju televizijske nadaljevanke o postopni izgubi zemlje in morja v Istri. Leva politika, levi slovenski politiki niso sposobni stati za državnimi in narodnimi interesi in na drugi strani so državljani, ki iz svojega žepa delajo to, kar bi morali politiki po dolžnosti. Zanimiv ta moj sogovornik, Šilvo Radin, si mislim. Istrjan z Žrnjovca, ki se je spustil v podjetništvo, na morje in na stran opozicijske stranke, ki ji ne v Sloveniji, se toliko manj v Istri, ni lahko. Preprost, prijeten, razgledan, poln zdravega razuma, ki zna stvari povedati preprosto in v barvah istrskega jezika. Žilav in trden ta Istrjan.

/konec
L. Dobrinja

Kratke

Sklad "Dorče Sardoč" / Predstavitev knjige Pod svinčnim nebom in podelitev štipendij

V sredo, 7. februarja 2018, je bila v Grudnovi hiši v Nabrežini prireditev, na kateri so podelili štipendije Sklada Dorče Sardoč za šolsko leto 2017/18 in predstavili ponatis knjige

Zorka Jelinčiča Pod svinčnim nebom. Spomini tigrovskega voditelja.

Spomini Zorka Jelinčiča so najpomembnejši primarni vir o TIGR-u. Zato pri ZTT v sodelovanju s Skladom Sardoč je izšel ponatis knjige Pod svinčnim nebom, ki je pred dvajsetimi leti izšla pri Goriški Mohorjevi. Zapisi so nastali na pobudo zgodovinarke Milice Kacin Wohinz, ki jih je kasneje tudi opremila z obsežnim zgodovinskim okvirom, ker se je zavzemala za to, da ne bi Jelinčičeva izkušnja, skupaj s tedanjim tragičnim, a obenem katarzičnim obdobjem za slovenski narod, potonila v pozabo.

Gre za nazorno zgodbo, nabito z drobnimi in velikimi podatki, ki ima tudi močan čustven naboj. Jelinčič je spomine pisal s srcem in dušo, pa tudi s čutom za primerno zgodovinsko umeščenost. Knjigo v novi preobliki bogatijo fotografije, ki jih je zbral in z besedili opremil Žarko Rovšček, dodano je tudi bolj intimno pričevanje sina Duška, ki je za novo izdajo zapisal še nekatere nove ugotovitve in razlage.

Knjigo je predstavil Duško Jelinčič.

Na osnovi predloženih prošenj je upravni odbor za šolsko leto 2017/2018 dodelil naslednje štipendije:

Jessica Guerra, ki obiskuje 2. razred nižje srednje šole v Špetru, prejme štipendijo v znesku 500 evrov;

Michele Carta, ki obiskuje 2. razred nižje srednje šole v Špetru, prejme štipendijo v znesku 500 evrov;

Kristian Nikolič, ki obiskuje 4. razred osnovne šole v Špetru, prejme štipendijo v znesku 500 evrov;

Veronika Srebrnič, ki obiskuje študij krajinske arhitekture v Trzinu, prejme štipendijo v znesku 1.400 evrov;

Jana Croselli, študentka 1. letnika podiplomskega magistrskega študijskega programa Razredni pouk na Univerzi na Primorskem;

Matej Bencina, študent 2. letnika fakultete za arhitekturo v Trstu, prejme štipendijo v znesku 1.400 evrov;

Jožica Forčić, ki obiskuje podiplomski študij aktuarstva na Univerzi v Trstu, prejme štipendijo v znesku 1.400 evrov.

Občinski plakati za bližnje volitve naj bodo dvojezični!

Občinska svetnica Valentina Repini (Demokratska stranka) in Igor Švab (Slovenska skupnost - Demokratska stranka) sta pisala županu Robertu Dipiazzi z namenom, da bi opozoril pristojne občinske urade, naj opremijo občinske plakate, ki najjavljajo politični razglas za marčevske parlamentarne volitve, tudi v slovenskem jeziku. Na podlagi 8. člena in 3. točke zaščitnega zakona št. 38/2001 je na območju tržaške občine institucionalna komunikacija predvidena tudi v slovenskem jeziku. Ob tem sta svetnika opozorila župana, da je na Goriškem vprašanje že rešeno in so občinski plakati razobešeni v italijanskem in slovenskem jeziku, tako kot je zakonsko predvideno.

Ženski lik v poeziji romantičnega pesnika Franceta Prešerna

Pogled na značilnosti ženskih likov, ki nastopajo v Prešernovih lirikah. Obravnave vredne značilnosti plemenitosti in kompleksnosti ter bogatega notranjega sveta ženskih likov, prisotnih v Prešernovi poeziji. Udeleženci bodo spoznali živost, vitalnost, bogato duševnost med značilnostmi, ki zaznamujejo na primer Turjaško Rozamundo, Bogomilo, junakinji pesmi Hčere svet in Judovski deklet. Srečanje, ki ga prireja Elena Cerkenič v sodelovanju s Kružkom za družbeno in kulturna vprašanja Virgil Šček, bo v kavarni San Marco, v nedeljo, 25. februarja, ob 11.00. Počastila in veselila nas bo tvoja prisotnost!

Ponedeljko srečanje v Društvu slovenskih izobražencev

Dr. Štuhec o Patrii, Zvonovih in političnem stanju v Sloveniji

Slovenija brez Patrie in Zvonov je nova knjiga dr. Ivana Štuheca, teologa, predavatelja na teološki fakulteti v Ljubljani in Mariboru ter direktorja zavoda Antona Martina Slomška v Mariboru. V njej so zbrana razmišljanja, komentarji, eseji, kolumne in predavanja, ki so bila objavljena v različnih slovenskih medijih med letoma 2010 in 2017. Gosta in njegovo knjigo je na večeru Društva slovenskih izobražencev predstavil častnik Ivo Jevnikar.

Tako naslovna kot ovitek sta v temnih barvah. Črni oblaki se zgrinjajo nad Slovenijo, ta pa je za rešetkami, ki predstavljajo afero Patria, saj ni spravila samo Janšo, temveč celo slovensko pravno državo za rešetke. Te so simbol ugrabljene Slovenije, v kateri pravna država ne deluje, ker je šibka. Črni kos na vrhu predstavlja gospoda, ki je sodeloval pri vseh aferah v Sloveniji in se piše kot omenjeni ptič.

Knjiga, ki prinaša razmislek tako o aktualnih družbenopolitičnih dogajanjih kot tudi o odzivih Cerkve nanje, je zasnovana na zgodbah dveh velikih laži, Patrie in Zvonov. Prva ni imela realne podlage, zato da je sploh nastala;

vemo samo to, da je v neznanem času, na neznanem kraju z neznan osebno z neznan vsoto nekdo nekoga podkupil. Glede Zvonov pa je italijanski novinar napisal članek z naslovom *Mala slovenska škofija je naredila dolgove bibličnih razsežnosti v obsegu 800 milijonov evrov*. Za notranje slovenske politične potrebe v času volitev so operirali z milijardo, stopnjevalo se je do milijarde in pol. Slovenski dnevni politiki je služila za to, da so iz tega delali zgodbo. Realne številke so napisane v knjigi. Mednarodne revizijske firme so decembra 2010 ocenile, da znaša vrednost dolgov, obveznosti do bank s strani obeh finančnih holdingov, 376,3 milijona evrov in 47 milijonov evrov do drugih pravnih oseb. Vrednost Zvonov je bila večja, kot je bila vrednost dolgov. To je pomembno izhodišče, ker je novinar za Večer leta 2015 napisal

šest nadaljevanj, v katerih je analiziral situacijo Zvonov in postavil tezo, da Ljubljanska banka ni bila pripravljena za reprogramiranje dolgov. V zadnjem trenutku je odskočila od dogovora, ki so ga druge banke bile pripravljene narediti z Zvonovi. S tem bi bili rešeni in bi vrnil vse kredite do leta 2015.

nes v lasti človeka, ki je gradil omrežje in bil lastnik Gratelya. To je zelo perspektivna firma, ker razpolaga z najboljšo telekomunikacijsko tehnologijo.

Mariborska škofija je tako izgubila svoje premoženje in mora danes prodati vse nepremičnine, med katere spada tudi škofijski zavod. Dr. Štuhec se že sedem let

ukvarja s temi zadevami, za katere niso krivi, a so nastradali. Dr. Štuhec je orisal politični kontekst v času propada Zvonov: Pahorjevo vladno in ministrsko za finance Križanič, v istem obdobju pa se je po Ljubljanski banki oprala milijarda evrov iranskega denarja. Danes je očitno, da je nekdo potreboval dve aferi, da je prikrival druge zgodbe. Predavatelj je bil kritičen do vatikanskega početja, saj niso poslali nevtralnega človeka, da bi raziskal situacijo.

Metka Šinigoj

Foto damij@n

Kot je dejal dr. Štuhec, je eden izmed največjih krivcev, da so se Zvonovi pogreznili v kredite, takrat nastajajoča firma T-2. Idejna voditeljica sta bila ekonom mariborske nadškofije Krašovec in nekdanji direktor slovenskega Telekomu Kramberger. T-2 je da-

Koncert bo v nedeljo v luteranski cerkvi Državni mladinski zbor prvič v Trstu!

Državna zborovska "ekipa" bo ta konec tedna v naši deželi, kjer bo izvedla dva celovečerna koncerta: v soboto, 17. februarja, v stolnici v kraju San Vito al Tagliamento (Pordenon), v nedeljo, 18. februarja, pa v luteranski cerkvi v Trstu. Zbor zastopa zborovsko Italijo na pomembnih mednarodnih festivalih in tudi ob izrednih priložnostih, kot je bil koncert benda Rolling Stones v Rimu leta 2014. Državni mladinski zbor je nastal leta 2003 na pobudo državne zborovske federacije Feniarco kot skupina vrhunske umetniške kakovosti in hkrati kot delavnica za prihodnje profesionalne ali poklicne zborovodje in pevce. Skupino so že vodili znameniti mojstri mednarodnega slovesa, med katerimi Stojan Kuret in Gary Graden. Novo zasedbo vodita Luigi Mar-

zola, dolgoletni docent na Visoki šoli za glasbo v Laganu, in Carlo Pavese, podpredsednik evropskega zborovskega združenja European Choral Association-Europa Cantat, priznani zborovodja, ki je tudi ustanovitelj skupine Torino Vocalensemble, s katero je pred leti sodeloval pri oblikovanju glasbene kulise z oskarjem nagrajenega filma La Grande Bellezza Paola Sorrentina.

V državnem mladinskem zboru pojejo mladi z glasbeno izobrazbo, ki iščejo možnost izpopolnjevanja in pridobivanja izkušenj na prestižnih odrih, kot so na primer tisti festivalov MiTo, Europa Cantat (kjer so peli tudi ob spremljavi simfoničnega orkestra RAI), Choralies. Veliko število nekdanjih pevcev tega zbora se zdaj poklicno ukvarja z glasbeno in zborovsko dejavno-

stjo. V sedanji zasedbi državnega mladinskega zbora pojejo štirje pevci iz naše dežele, med katerimi tudi predstavnica slovenske manjšine. Oba koncerta zbora Coro Giovane Italiano v naši deželi sta podprla italijansko Ministrstvo za kulturo in turizem in Fundacija Friuli. V pordenonski pokrajini bo zbor pel v soboto ob 20.30, tržaški nedeljski dogodek pa se bo pričel ob 17. uri; program bo obsegal širok razpon

glasbenih govoric s skladbami Sandströma, Pizzetti (ob 50-letnici smrti), Mahlerja, Rautavaare (ob devetdesetletnici rojstva), Mäntyjärvi, Gabriellija, Bacha, Mendelssohna, Brahmsa. Na glasbenem popoldnevu se bodo srečali severnoevropski izrazi, čustvena romantična govorica, skladbe baročnih in renesančnih mojstrov, ki sestavljajo mozaik evropske zborovske dediščine. Vstop na koncert bo prost.

Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu

Božični in novoletni koncerti v domovih za ostarele

Božično obdobje je čas radosti in miru, je praznik, ko se spominjamo naših sorodnikov in znancev, zlasti tistih, ki v današnjem času živijo v pomanjkanju, in tistih, ki bežijo iz rojstnih dežel, zato da se izognejo vojnemu stanju in revščini. Mnogi pa preživljajo svojo starost v domovih za ostarele, osamljeni in onemogli. Slovenska Vincencijeva konferenca je bila ustanovljena v Trstu pred petdesetimi leti z na-

menom, da pomaga potrebnim pomoči, še zlasti v božičnem času, ko se širni svet spominja Jezusovega rojstva. Zato skuša nuditi tem ljudem nekaj božične radosti in božičnega vzdušja, in to v ustanovah, kjer domuje tudi vidno število slovensko govorečih občanov, da jim nudi vsaj delček božičnega vzdušja in drobno veselja, ko jim slovenska božična pesem pomeni radost in spomin na čase, ko so v mladosti in v obje-

nike in znance, ki živijo v teh skupnostih. Koncerte sta v minulnem božičnem obdobju izvajali dekliški mladinski skupini z namenom, da prinesejo v te domove tudi nekaj svežine in mladega razpoloženja. Tako ima tudi mlajši rod priložnost spoznati probleme ostarelih in onemoglih občanov. V ta namen je v torek, 16. januarja, Dekliška vokalna skupina kulturnega društva "Primorsko" iz Mačkolj nastopila v domu za ostarele

"Ieralla" na Padričah in v torek, 23. januarja, v domu ITIS v Trstu. Skupina je s svojimi svežimi, mladimi glasovi večglasno zapela kopic božičnih pesmi. Skupino vodi pevovodkinja prof. Aleksandra Pertot, ki je vsako pesem napovedala in razložila v slovenščini in italijanščini. Črnsko pesem (spiritual) je člani skupine Maja poživila s svojo flavto. V petek, 19. januarja, je Dekliška vokalna skupina Vesela pomlad z Opčin, pod vodstvom dirigentke Andreje Štucin, ob orgelski spremljavi Rade Cergol, priredi-

la prav lep in prisrčen koncert v Zavodu šolskih sester pri Sv.

Ivanu v Trstu. Koncert so udeleženci zelo dobro sprejeli, še zlasti gospe, ki tu domujejo. Ob koncu vsakega koncerta pa ni smela izostati znana in priljubljena božična *Sveta noč*, ki so jo dekleta zapela v slovenščini in italijanščini skupno s prisotnimi v dvorani. Nato so se dekleta, ob odobravanju poslušalcev, zahvalila in se poslovila. Predsednica odbora Vincencijeve konference Ivica Švab se je zahvalila vodstvom omenjenih domov za prisrčen sprejem ter mladim pevkam za lepo petje in jih povabila k nadaljnjemu sodelovanju.

AS

Tržaško knjižno središče

Predstavitev Trinkovega koledarja

Letošnji Trinkov koledar je že šestdeseti po vrsti. Prvi koledar je izšel leta 1953 in je bil posvečen msgr. Ivanu Trinku. Pobuda za izdajo Trinkovega koledarja je prišla iz goriškega prostora. Namen koledarja je bil, da bi slovenskim avtohtonim prebivalcem v Benečiji namenili neko publikacijo, ki naj bi bila podobna Družinski praksi, ki je bila v beneškem prostoru že poznana in razširjena. Glavno vlogo so pri izdajanju koledarja imeli beneški izseljenci v Belgiji, v prvi vrsti duhovnik Zdravko Reven. Zadnji urednik je bil duhovnik Jožko Kragelj; leta 1986 je Trinkovo kulturno društvo ponovno oživilo izdajanje te publikacije. Platnico letošnjega Trinkovega koledarja krasi izvorna risba msgr. Trinka. Gospa Jole Namor je uvedla večer, ki je bil v torek, 7. februarja 2018, v prostorih Tržaškega knjižnega središča. Na začetku je naštel zasluge, ki jih ima msgr. Ivan Trinko na kulturnem, političnem in gospodarskem področju za Beneške Slovence. Msgr. Trinka je opisala kot poliedričnega intelektualca in

Foto Marko Manin

podaril društvu, ki se je zato odločilo, da bodo prav te krasile letošnji Trinkov koledar. Koledar je razdeljen na tri poglavja. Prvo poglavje nosi naslov *V spomin* in je namenjen profesorju Viljemu Černo in gospe Brunii Dorbolo'. Černo je predstavljen predvsem kot politični lik Beneške Slovenije; opisan je tudi

njegov neločljivi odnos do katoliške vere, ki odpira poglavje o ključni vlogi Cerkve v beneškem prostoru. Duhovnik Černo je zaslužen, da se je v domačo cerkev vrnila raba slovenskega jezika: napisal in uglasbil je marsikatero slovensko pesem, ki jo še danes pojejo pri sveti maši, in poskrbel za prevod mašnih be-

nedeljav. V drugem poglavju, ki nosi naslov *Zgodovina, jezik, izročilo*, Luigia Negro predstavlja muzej režijanskih ljudi in arhiv pravljic. V tem poglavju so prisotni še drugi prispevki, med temi tudi krajši zapis zgodovinarja Štefana Čoka o demokratični fronti Slovencev v Benečiji, o katerem je tudi spregovoril na večeru. Tretje poglavje *Naša beseda* pa zajema zbirko pravljič iz Benečije. Na predstavitvi je gospa Živa Gruden predstavila vsebino knjige, ki je izšla kot priloga h koledarju in nosi naslov *Prvi akordi*. Publikacija je nastala v sodelovanju z Glasbeno matico iz Špetra in je posvečena štiritidesetletnici glasbene šole v Špetru. Profesor Svetko Grgič je na večeru podal nekaj osebnih vtisov o nastajanju glasbenega šolstva v Benečiji. Rudi Pavšič v uvodniku letošnjega Trinkovega koledarja ugotavlja, kako Slovenci v videmski pokrajini doživljajo neki asimetričen razvoj. Po Pavšičevem mnenju se je šolstvo izredno razvilo, povečalo se je število društev, obstajata dvojezična šola in inštitut za slovensko kulturo. Kar zadeva socio-ekonomske slike, je situacija iz dneva v dan slabša, predvsem glede demografskega stanja. Pavšič predlaga, da bi organizirali neko programsko konferenco krovnih organizacij o razvojnem načrtu za beneški prostor.

Marko Manin

Obvestila

KULTURNA POMLAD vabi v Devin, na sedež zborov, na dvodnevno praznovanje ob mesecu slovenske kulture: Z Ladjico na pravljico, v soboto, **17. februarja, ob 10.00**, Prešerno skupaj, v nedeljo, **18. februarja, ob 18.30**. V soboto, **17. februarja, ob 17. uri**, bo pri Sv. Jakobu sveta maša v spomin na pokojnega **Marijana Živica**.

V spomin na **g. Dušana Jakomina** bo v nedeljo, **18. februarja, ob 9.30** sveta maša v cerkvi Žalostne Matere Božje. Vljudno vabljeni vsi prijatelji od Sv. Ane. **Gledališki vrtiljak** vabi na lutkovno predstavo *Obisk dr. Eka* v izvedbi gledališča Frufuru. Predstava bo v nedeljo, **18. februarja** v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27, ob **16.00 in 17.30**.

Društvo Rojanski Marijin dom v sodelovanju z Glasbeno matico in Klubom prijateljstva prireja v nedeljo, 18. februarja, Prešernovo proslavo. Nastopili bodo: Obrtniški mešani pevski zbor Notranjska, Oktet Raskovec z Vrhnike, gojenci Glasbene matice in Majda Cibic Gergol s pesmimi Ivana Tavčarja. Priložnostni govor: Tomaž Pavšič. Prireditelj bo v

Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli, 29) ob 16.30. **Društvo slovenskih izobražencev in Slovenska prosveta vabita** v ponedeljek, 19. februarja, na Prešernovo proslavo, ki jo bodo oblikovali Fantovska skupina Devin - Nabrežina pod vodstvom Mirka Ferlana, člani Radijskega odra in slavnostni govornik prof. Adrijan Pahor. Na prireditvi bodo podelili 43. priznanja Mladi oder in nagrade 46. Literarnega natečaja Mladike. Proslava bo v Peterlinovi dvorani ob 20. uri.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje Ida Klarič 15 evrov. **Misijonski krožek Rojan je prejel:** Za slovenske misijonarje: V. M. M. 100 evrov, Radovana Legiša 20 evrov, Marjana Babnik 10 evrov. Za misijon p. Ernesta Saksida v Braziliji – posvojitev na daljavo: N. N. 312 evrov, N. N. 312 evrov. Za lačne otroke v Etiopiji: N. N. 138 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: **ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE** IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29, 34135 Trst

29. Trst film festival

V središču pozornosti "revolucija" leta 1968

Tudi letos smo bili priča bogatemu in presenečenju polnemu programu, ki pa ni dal tistega občutka prenatrpanosti in prenasičenosti, ki včasih bolj odbija kot privlačuje v dvorano. Dejstvo, da je letošnja okrogla obletnica "revolucionarnega" leta 1968 malce preglasila ostale simbolne obrise Tržaškega filmskega festivala (TSFF), je botrovalo tako tekoč "reguliranemu" ogledu ustaljenih pregledov celovečernih, dokumentarnih in kratkih filmov, od vsakoletne nagrade Corsa Salanja do drugih sekcij. Kljub spremembi lokacije in selitvi glavnega programa iz Tripovicheve v Rossettijevo veliko dvorano Generali je bil obisk zadovoljiv in videli smo motivirane zrele in tudi mnogo mladih obrazov. Umetniška voditeljica Fabrizio Grosoli in Nicoletta Romeo, predsednica društva Alpe Adria Cinema Cristina Sain, glavna urednica kataloga Tiziana Ciancetta ter ostali sodelavci in prostovoljci še naprej izvrstno nadaljujejo poslanstvo ustanoviteljice festivala Annamari Peracavassi. Izbrani celovečerci so v glavnem nudili družbenokritične predstave iz ekonomske in npravstveno prizadetih prizorišč Srednje in Vzhodne Evrope, od Rusije do Albanije, od Romunije do Slovenije. Značilnost tovrstnih produkcij je široka sestava sodelujočih producentov držav, v katerih je nastal film, in partnerjev, javnih, zasebnih, televizij in

Hanna Slak, režiserka filma Rudar (Foto Michela Porta)

slovenskega režiserja Francija Slaka in Poljakinja Hanne Preuss, ki sta se spoznala na filmski šoli v Lodžu. Oče je odrasčal v Kopru in je avtor del, ki so obeležila kul-

turno in politično pomlad 80. let, *Eva* z Mirando Caharija, *Butnskala, Hudodelci* (po Rožancu), dokumentarnih portretov Avgusta Černigoja in Jožeta Pučnika (*Korak pred drugimi*) po scenariju časnikarke Rsvite Petek. Mama pa je priznana oblikovalka zvoka, ki je sodelovala tudi s pesnico Antonello Bukovaz. No, umetniška hči se je izkazala; svetovljanka in v tujini živeča, je ostala prizadeta od zgodbe Alici Mehmedalije, *Izbrisanca* iz Srebrenice, ki je s svojim junaškim izkopavanjem posmrtnih ostankov žrtev iz rudnika Huda Jama postavil pravi spomenik pietete in sprave, ki ima morda še večji simbolni pomen kot tisti fizični v osrčju Ljubljane. Hanna Preuss in enkratni protagonist Leon Lučev poustvarita sodobno varianto Antigoninega junaka, tujca proč od domovine, ki izkazuje spoštovanje do živih in mrtvih, ne zgolj v slovenski, nacionalni perspektivi, ali po Mehmedalijevih besedah: "Govori o usodi povprečnega južnjaka, Bosanca, pa tudi današnjega slovenskega mladega človeka, ki mora oditi v Evropo, Nemčijo..." **Dokumentarci** Litovski režiser Arunas Matelis je bil nagrajen z nagrado Alpe Adria Cinema za dokumentarec **Nuostabteji luzerjai: Kita planeta** (Čudoviti poraženci: Drugačni svet), sedemletno kroniko o grenkem zakulisnem življenju kolesarjev, ki vozijo v konici Gira d'Italia. V tej sekciji je bilo še nekaj vrednih fil-

Rok Bičič, režiser filma Družina

mov. Zelo smo cenili portret srbske izobraženke, pacifistke in protagoniste demokratičnega protimiloševičevskega gibanja Otpor Srbijanke Turajlić, **Druga strana svega** (Druga stran vsega). Film, ki bi ga bilo vredno predvajati po TV, je sestavila skozi družinsko in zgodovinsko lečo hči Mila Turajlić, subtilna režiserka, ki je bila nagrajena pred leti v Trstu za dokumentarec *Cinema Komunista*. Po svoje iskren in globok je bil tudi 35-letni življenjepisni lok Strnadovih, družine Ivane in Vlacava in njenih sinov, ki ga je v več delih realizirala znana češka dokumentaristka Helena Treštikova, od 1987 do 2017. Priče smo črno-beli, tradicionalno posneti, optimistični zgodbi o začetkih skupne poti, prihodu otrok in družbenem vzponu v ozadju socialistične ureditve, ki se postopno preliva v barvno pripoved, z video in digitalno sliko, žametne revolucije, prehoda v demokracijo, začetnega podjetniškega uspeha in tudi padca, zaradi ekscitacij kapitalizma, a tudi družinskega razkrajanja... Potrditev nenavadnega talenta predstavlja drugi, nekoliko eksperimentalni film Roka Bičiča, **Družina**, ki je bil nagrajen kot najboljši film tedna kritike na zadnjem festivalu v Locarnu, kar pomeni tudi ponovitev enakega priznanja v Benetkah pred leti za prvence *Razredni sovražnik*. Tu

gre za nenavadno iskren primer t.i. *cinéma vérité*, se pravi antropološkega filma, ki je nastal deset let in iz 120 ur posnetkov resničnega življenja družine iz režiserjeve vasi in z njegove soudeležbo. Mestoma presunljiv, neposreden, ganljiv in tudi politično nekorekten vpogled v intimo in družinsko okolje mladostnika, v njegove ljubeče in skregane odnose s prvim dekletom, z novorojeno hčerko, s starši in bratom s posebnimi potrebami, z novim dekletom. Sama mlada, premlada življenja, ki se opadajo z vprašanji zrelosti in odraslega življenja, pri čemer jim odrasli ne morejo ali ne znajo pomagati. Mladi protagonist Matej Rajk spominja s svojo

gleščini. Že res, da je festival mednarodni in da je na projekcijah precej tujcev, a morali bi vedeti, da je na teh dogodkih tudi precej slovenskih gledalcev, včasih v večjem številu, in je zato res čudno, le nekaj kilometrov od Sežane, slišati iz ust domačega umetnika edinole angleščino. Bilo bi dovolj tudi pozdraviti v domačem jeziku. **Ostale nagrade** Omenimo nagrado za kratkometražec **60 kilo ničezgo** (60 kilogramov ničesar), ki jo je prejel Poljak Piotr Domalewski. Nagrada Corsa Salanja je šla dokumentarcu Francesca Lixi **L'uomo con la lanterna**, nagrada Skyarte filmu **Soviet Hippies** Estonke Terje Toomistu, ki je bila v sekciji glasbeno-umetniških filmov Art & Sound, nagrada Osservatorio Balcani e Caucaso pa zgodovinsko filozofsko naravnanim dokumentarcu

Prizor iz filma Družina

Tara Moarta (Mrtva nacija), v režiji Radu Jude, o preganjanju Judov in Soah v Romuniji. Tržaški festival je nagrado za igralske dosežke *Eastern Star* posvetil igralcu, pesniku in šansonjerju Radu Șerbedžiji, za filmske dosežke *Cinema Warrior* Liviju Jacobu in Pieri **Patat**, ustanoviteljema Furlanske kinoteke iz Humina in pordenonskih Dnevoev nemega filma. Nagrada Srednjeevropske pobude (CEI) je pripadla Romunki **Adi Solomon**, ki je producerala dela režiserja Radu Judea in več talentov novega vala romunskega filma in je bila torej nagrajena za ovrednotenje sodobnosti in zgodovinskega spomina v tej državi. /dalje **Davorin Devetak**

Januarski potres ni povzročil škode

Zgradbe so zdaj zgrajene po protipotresnih pravilih

Seizmografi državne mreže potresnih opazovalnic so 17. januarja ob 11.22 zabeležili potresni sunek. Njegovo žarišče je bilo 74 kilometrov severozahodno od Ljubljane, v bližini Kobarida oz. v pogorju Krna. Čutili so ga zlasti prebivalci Tolmina in Bovca. Preliminarno ocenjena magnituda potresa je bila 3,3, intenziteta potresa v širšem območju nad žariščem pa ni presegla pete stopnje po evropski potresni lestvici.

Prebivalci so ga opisali podobno kot tistega leta 1998, le, da je povzročil neprimerno manj vznemirjenja. Pok in sunek od spodaj in ima občutek, da te je sunilo gor in dol, čemur je tokrat sledilo bistveno blažje in časovno krajše tresenje. Odzivi

so bili v različnih krajih različni, odvisno od tega, kako so ljudi prestrašili potresi minulih let. Večinoma so hiše zapustili tisti, ki se težje umaknejo, če pride do hujšega tresenja, ni pa bilo opaziti poškodb na osebah in objektih. Iz šolskega poslopja OŠ Bovec so se npr. učenci umaknili skladno in se, potem ko je bilo ugotovljeno, da prostori niso poškodovani, vrnili k pouku.

Dokaj močno so potres občutili tudi prebivalci Gorice in na avstrijskem Koroškem, še posebej v krajih Podklošter, ob tromeji in v Beljaku. Prav tako v Ziljski dolini do Šmohorja in v Rožu do Borovelj. Glavni sunek so čutili celo stanovalci v višjih stavbah Celovca, kasnejšega pa skoraj nikjer.

Še najmanj vznemirjenja naj bi tokrat potres povzročil v Tolminu. Menda je mlajše, bolj kot zase, skrbelo za starejše v domovih upokojevcem ali doma, saj so prav ljudje te starosti najbolj odgovorno in stresno doživeli tri zaporedne potrese v 20. in 21. stoletju. Zato so se nekateri odpravili z dela domov ali pogledali k starejšim sosedom ..., da bi se prepričali, ali niso preveč vznemirjeni in rabijo tolažbo ali zdravniško pomoč. Kot kaže, pa se počutijo v saniranih hišah varne ali pa so se naučili obvladovati tovrsten stres. Tudi vedenje, kako je treba varno iz hiše, če pride do močnejšega potresa: da je treba počakati pod podboji itd., pomirja, čeprav so medtem strokovnjaki nekatera tovrstna navodila že ovrgli in

Spomin na hude posledice potresa v Breginjskem kotu

priporočili nova. Na Kobariškem, blizu Krnskega pogorja, kjer je bilo njegovo žarišče, in celo v Breginjskem kotu, so potres močno občutili. Sosedo so se zbrali pred hišami, saj so sunki prebudili iz podzvesti stare čase, od leta 1976 naprej, ko je te kraje prizadel doslej najhujši znani potres. Glede na to, kako se narava s katastrofami

brani proti človekovemu brutalnemu poseganju vanjo, so se negotovo spraševali, ali res ni mogoče, da se kaj takega še ponovi. Tolažba je le v tem, da so zdaj stavbe grajene po drugačnih protipotresnih standardih kot v nekdanji Italiji in Jugoslaviji. Spominjali so se tudi kasnejših potresov z žariščem na ozemlju Slovenije, kot je bil npr. tisti iz dne 12. aprila 1998 v zgornjem Posočju. Njegova magnituda je bila 5,6, največji učinki pa so dosegli med 7. in 8. stopnjo po EMS. Žarišče je nastalo med dolino Lepene in Krnskimi gorovjem, v globini okoli 8 km. Potres je poleg velike gnotne škode na objektih na Bovškem, Kobariškem in Tolminskem povzročil tudi precejšnje spremembe v naravi, saj so nastali številni skalnati podori, ki so ponekod popolnoma uničili planinske poti. Padajoče skale in kamenje pa so ponekod poškodovali ali

celo uničili nekatere pomnike iz I. svetovne vojne. Potres iz leta 2004 pa je nad Krnskimi jezrom sprožil padanje kamenja in takrat so ti kamni ubili gornika iz območja zahodno od Gorice, ki je oboževal Krn in je bil na njegovem vrhu okoli stokrat. Ko se je vse umirilo, pa je bilo iz potresnih logov slišati šalo: "Morda pa je potresu botroval današnji lunin mlaj". Včasih so nekateri (iz staroverskih prepričanj) trdili, da dobrohotni bogovi po luni in zvezdah povzročijo več manjših potresov, da razbremenijo nabrano jezo nekaterih neusmiljenih bogov zaradi grehov ljudi, ker bi sicer z velikim potresom enkrat za vselej zbrisali z zemlje hudobijo, pri čemer pa bi zopet trpeli najbolj nedolžni. Sicer pa je zadnje čase ljudi bolj strah napovedi oblastnikov, da bodo medvede in volkove naselili tudi v Julijskih Alpah.

Miran Mihelič

Prejeli smo Kaj se dogaja v Nabrežini

Dragi Nabrežinci, dragi Slovenci! Preteklo je eno leto, odkar sem Vam pisal o gradnji novega naselja v Nabrežini, na zemljišču - Nove njive - nasproti igrišča Sokola. Moji pomisleki so se uresničili. Družba dom je parcelo prodala nekemu gradbenemu podjetju iz Italije, ki bo na tem zemljišču zgradilo pet stanovanjskih hiš v modernem stilu, ki nikakor ne spadajo v tipični kraški okoliš (ravne strehe, velike terase...). Teh hiš v nobenem primeru ne bodo kupili vaščani, ker imajo Nabrežinci vsi svojo hišo, poleg tega pa je v Nabrežini praznih okrog dvajset stanovanj. V preteklosti je hotel fašizem silo spremeniti našo pokrajno, pa mu ni uspelo. Spreminjali so slovenska imena, priimke, premeščali so državne uslužbence po vsej Italiji, celo v Palermo. Tudi mojemu očetu so hoteli spre-

meniti priimek v "DECEMBRINI" pa tega ni sprejel, zaradi česar ni dobil delavske knjižice in dela tudi ne. To, kar ni uspelo fašizmu, je uspelo italijanski vladi, ko je takoj po vojni na lep način spremenila podobo naše občine, s tem da je zgradila dve veliki naselji: eno v Sesljanu, drugo v Štivanu in tam naselila nekaj tisoč Istrskih beguncev. Veliko stvari bi Vam še hotel napisati, toda bojim se, da mi bo gospod urednik dejal, da je pismo predlogo. Ne da se napisati vsega, kar imam v mislih, v nekaj vrsticah. Poznane so mi zadnje, o katerih ne bom napisal, kajti pregovor pravi, da se "umazane cunje perejo doma". Nič mi pomagalo, da sem napisal pismo predsedniku Republike Slovenije, g. Pahorju, v katerem sem mu obrazložil vso problematiko. Slovenci smo kulturni narod in spodobilo bi se, da bi mi g. predsednik vsaj odgovoril, ali je pismo sploh prebral ali ga je kdo prejrgel v koš. Enako velja tudi za Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Sploh ne bom omenil propada naše Kreditne banke v Trstu, ker sem takrat kot delničar vse izgu-

bil. Nihče ni bil kriv in nihče ni bil nikoli kaznovan.

V pismu, ki sem ga poslal domačinom, sem vprašal, kaj o tem mislijo naši politiki Slovenske komponente Demokratske stranke in Slovenske skupnosti. Do zdaj še nisem prejel nobene odgovora. Morda se bodo oglasili takrat, ko bo potrebno iti na volišče.

Društvo Igo Gruden je prosilo družbo Dom, naj jim odstopi zemljišče, ki je bilo namenjeno Nabrežincem; na njem bi uredili otroško igrišče in sprehajališče, park pa bi poimenovali po našem pesniku Igo Grudnu. Družba Dom na to ni pristala. Naši potomci se bodo spraševali, kdo je kriv, da je ta mali slovenski otok sredi vasi prišel v italijanske roke.

Naj končam z besedami pesnika Igo Grudna, ki v svoji pesmi pravi:

"boste prodali in zatajili, v narodu tujem propadli-utonili, ter vedi, zemlja ta je naša, tvoji dedi spijo v njej, zanjo bori se naprej". Žal pa so vsi borci pomrli.

Zahvaljujem se Vam za pozornost

Dr. Dušan GRUDEN
zdravnik v pokoj

Katja Ferletič

TAKI SMO (27)

V državo, v kateri je kultura pitja kave na najvišjem nivoju, prihaja ameriški velikan Starbucks

Družbo so leta 1971 v Seattlu ustanovili učitelj angleščine Jerry Baldwin, učitelj zgodovine Zev Siegl in pisatelj Gordon Bowker. Leta 1987 so kavarno prodali svojemu uslužbencu Howardu Schultzu, ki je Starbucks naglo začel širiti od Evrope do bližnjega vzhoda, od Japonske do Afrike. Upravitelji družbe, znane po orjaških dozah izjemno kaloričnih kavnih napitkov, so bili še do pred kratkim prepričani, da v Italiji nimajo možnosti za

uspeh, letos pa bodo odprli pet novih trgovin v okolici Milana. Prav to mesto je namreč Schultz obiskal v začetku 80. let prejšnjega stoletja ter sklenil, da bo izvozil "romantičnost in teatralnost" italijanskih kavarn v ZDA. V milanskih kavarnah bo na razpo-

lago več delovnih mest, najbolj zaželjeni pa sta vlogi "store menedžerja" in "learning menedžerja", za katera je potrebno večmesečno obdobje usposabljanja v Londonu. Starbucks bo torej prodrl še v eno zadnjih neosvojenih trdnjav, vseeno pa bo pri nas, ki imamo najraje espresso, deloval malce drugače kot drugod in bo poslovanje zgradil prav okoli take vrste kave.

Shultz namerava tako še bolj razširiti in utrditi svoje podjetje v svetu, saj se na domačih tleh že srečuje z različnimi težavami, ki omejujejo njegovo poslovanje: pomembna ameriška neprofitna organizacija, ki skuša braniti potrošnike pred škodljivimi sestavinami v hrani in drugih izdelkih, ima namreč namen vložiti tožbo proti Starbucksu in drugim velikim kavarnam, češ da na njihovih izdelkih ni navedena prisotnost akrilamida, procesnega onesnaževala, ki nastane kot posledica obdelave živil pri visoki temperaturi in lahko ogroža zdravje in povzroči rakasta obolenja. Organizacija zahteva, da proizvajalci kave na svoje embalaže postavijo oznako, podobno, kot je na paketih cigaret, z navedbo, da izdelek škoduje zdravju in lahko povzroči raka.

Veliko svetovnih raziskav dokazuje, da je tak preplah popolnoma neupravičen in da pitje kave ni primerljivo škodi, ki jo človeškemu telesu povzroča kajenje. Skupina italijanskih znanstvenikov je pred kratkim podrobno analizirala pozitivne in negativne učinke, ki jih kava ima na organizem. Prišli so celo do spoznanja, da kdor zmerno uživa kavo, ima 20 % manj možnosti, da zbolijo za rakom, 5 % manj možnosti, da bo imel kardiovaskularne bolezni in diabetes tipa 2, celo 30 % manj možnosti, da bo imel Parkinsonovo bolezen. Skratka, izidi

raziskav so pomirili vse ljubitelje kave, ki jih je v Italiji veliko in imajo uživanje te pijače za ritual bistvenega pomena, brez katerega se dan ne more primerno začeti. To ni le pijača, to je obred, eden najbolj priljubljenih trenutkov v dnevu: ima regeneracijski učinek na telo, pomaga pri prebavi, je priljubljen za kratek odmor, je užitek, ki si ga privoščimo doma, v barih, v restavracijah in hotelih. Zdi se, da je med moškimi najbolj priljubljena črna kava - espresso, ženske pa jo raje pijejo z dodatkom mleka - macchiato. Zadnje čase imamo na izbiro vedno več vrst kave: npr. z ginsengom, kakavom ali s cimatom, poleti pa mrzlo kavo v elegantnem kozarcu. V Italiji je vse, kar se tiče kave, zelo zanimivo in priljubljeno: v Trstu poteka letos že osmi

univerzitetno izobraževanje v ekonomiji in znanosti v industriji kave, ki ga v sodelovanju z Videmsko in Tržaško univerzo in drugimi ustanovami organizira družba illycaffè. Seveda narašča izbira, narašča pa tudi cena kave: najdražji espresso pijejo v Turinu (1,10 evrov), najbolj visok porazek v ceni so zabeležili v Rimu - 11,96 % več od lani (srednja cena 1,03 evrov), najbolj poceni kavo pa pijejo v Neaplju za 0,91 evra.

Čeprav se cene višajo, se bo človek pitju kave s težavo odrekel. Še več: vsako leto jo pije vedno več ljudi, tako da postaja tudi negativni učinek, ki ga ima industrija predelave kave na okolje, vsako leto hujši. Pridelovanje in predelava kave terjata od zemlje visok davek - za eno samo skodelico je potrebnih 140 litrov vode. Taka velika količina vode je potrebna za pridelovanje, prajenje in mletje 6 gramov kave, ki so po navadi prisotni v naši skodelici. Največjo ceno plačajo države na tropskem pasu, kjer se domačini ukvarjajo pretežno s pridelovanjem kave. V zadnjih dveh desetletjih se je moral vzporedno s svetovnim povpraševanjem povečati količina pridelka in spremenile so se metode kmetijske proizvodnje. V Kolumbiji, Hondurasu, Guatemali, Braziliji, Vietnamu in Etiopiji se je v sedemdesetih in osemdesetih letih proizvodnja kave mehanizirala. Manjše nasade ob gozdovih so zamenjale velike obdelovane površine na sončnih področjih, kjer so začeli gojiti bolj trpežne in manj kvalitetne sorte, ki potrebujejo večjo količino vode.

Obsežne plantaže so nastale na mestu gozdov, kar je negativno vplivalo tudi na favno, prisotno na ozemlju: organizacija WWF je ocenila, da je bilo uničenih približno 10 tisoč kvadratnih kilometrov gozdov samo v Srednji Ameriki.

Vsako leto v svetu popijemo 500 milijard skodelic kave - 700 milijonov samo v Evropi. Kljub takim številkam pa se cene surovine stalno nižajo in na jugu zemeljske poloble živi večina proizvajalcev kave v hudi revščini. Če realno ne gledamo samo v svoj žep: koliko resnično stane skodelica kave?

Prejeli smo

Po večeru pred praznikom kulture v Kopru

Naš cenjeni sodelavec nas je zaprosil, da bi objavili napisan poseg, ki mu ga ni uspelo povedati na glas na kulturnem večeru v Kopru v središču Rotunda, kjer je bil v gosteh naš urednik Jurij Paljk. "Z Jurijem Paljkom in njegovim zamejskim tednikom sodelujem že desetletja, odkar obstaja. Zato se čutim dolžnega javno povedati, da je njegov odnos do mene kot zunanega sodelavca časopisa izredno korekten. Poudarjam izredno korekten! Spoštuje mnenje avtorja teksta, tudi če se v čem z njim ne strinja. Ne posega v vsebino teksta in ne izsiljuje popravkov. Ni mi še nikoli zavrnil niti enega samega članka in prav vse jih je objavil. Na poslano pošto dobiš takoj kratek, jasen in odkrit odgovor. Če mu je tekst še posebej všeč, ga ne pozabi pohvaliti. Skratka, sodelovanje z njim je prava pesem. Podobno, vendar ne prav v taki meri, se do mene obnašajo tudi uredništva Reporterja, Demokracije in Slovenskega časa

(družboslovne priloge Družine), kjer izjemno izstopa po svoji korektnosti g. Bogomir Štefanič. Povsem nekaj drugega pa so moje izkušnje z levo usmerjenimi mediji, zlasti dnevniki (Večer, Delo, Finance, PD in PN), kjer ti brez prave obrazložitve ali s plehkimi razlogi odklanjajo objavo tekstov, zlasti tistih kritičnih do vladajočih levoliberalnih opcij. Pogosto ti na poslano pošto ali urgence niti ne odgovarjajo, kar je skrajno neolinko in naduto. Malo manj neokorektno so sicer PN, vendar tudi tam pogosto brez uspeha čakaš na odgovor in tudi tam leži cel kup neobjavljenih tekstov. Nad vsem tem ne smemo obupati, kajti velika premoč levoliberalne opcije, ki drži v svojih rokah glavne vzvode družbene moči (kapital, medije, represivne organe, civilno družbo, kulturo, šolstvo idr.), je prehodna stvar. Zasedeno preveliko premoč neke opcije namreč spremlja velika zavezanost vase in hkratna slepota nosilcev te moči, ki prej ali slej za-

vede ljudi v velike napake, kot so nazadnje bile pri nas Patria, KPK, družinski zakonik, izigravanje ustave in ustavnega sodišča pri financiranju zasebnega šolstva idr., kar vse ni bilo brez posledic na javno mnenje. Tudi sicer se družba pri dolgotrajni vladavini ene opcije pogreza v korupcijo, kar je značilno tudi za Slovenijo, in družbena zgradba, grajena na gnilih temeljih, ne traja večno.

Ko sva se pred dnevi s Tinom Mamičem odpravljala po tržaških ulicah na sedež Društva slovenskih izobražencev na predstavitev njegove knjige Dalmatino in sva med potjo omenila zatohlo slovensko levičarsko družbeno klimo, je znil stavek, ki mi je dal misliti in ga nisem mogel pozabiti, in sicer: KDO BI SI LETA 1987 MISLIL, DA SE BO ČEZ TRI LETA REŽIM SESUL. K temu dodajam, da je bil tedanji režim neskončno bolj močan, kot je trenutno zatohla slovenska levica. Ta boj sicer ni enakopraven, a vendar tudi ni brezupen. Mamič, veliki borec in večni optimist, je tedaj še dodal, DA JE TREBA PREDVSEM NEUTRUDNO DELATI IN DELATI, SKLADNO S SVOJIMI MOŽNOSTMI IN MOČMI".

M. Gregorič

Novinar in urednik Bojan Požar je vstopil v politiko

Politične stranke se tudi z zavzemanjem za sprejem novih zakonov dobrikoajo volivcem!

V Sloveniji je v tem času pred parlamentarnimi volitvami mogoče domnevati, da se vlada in koalicijske stranke zavzemajo za pomiritev in nekakšno idilo v družbi in državi. Izhodišče in povod za samozadovoljstvo sedanje oblasti naj bi bila premostitev finančne in gospodarske krize, saj naj bi letošnja gospodarska rast v Sloveniji, po nekaterih napovedih, znašala nad štiri odstotke. Po uradnih trditvah naj bi bila za razvoj in boljše razmere zaslužna skoraj izključno vlada. Vendar pa kriza v Sloveniji še traja, čeprav predvsem na področju duha, ideologije in politike, kar pa provladna javna občila nerada oziroma komaj zaznavajo. V glasilu Super 50, ki je priloga časnikov Delo in Slovenske novice, je predsednik Zveze društev upokojencev Slovenije, Janez Sušnik, opozoril, "da vsakokratna politika rada pozablja, da so upokojenci velika skupina prebivalstva, nad 600 tisoč jih je, kar predstavlja okoli 30 odstotkov celotnega prebivalstva države. Vemo, da ima dobra tretjina upokojencev nizko pokojnino. Na normalen način pritiskamo na vlado in politične stranke, da je treba

pogledati tudi v preteklo obdobje, ko smo upokojenci ogromno prispevali državi, ki je varčevala, zdaj pa je čas, da se nam nekaj povrne. Za sedaj našega članstva sicer še nismo pripravili pozivati k javnim protestom, lahko pa rečem, da ne bo preprosto, če bodo slovenski upokojenci šli na ulico".

Bojan Požar

Pri ocenjevanju razmer v Sloveniji je zelo stvaren Matej Zorko, ki je v tedniku Demokracija zatrjeval, "da ljudi v Sloveniji prevzemajo naveličanost, z dolgočasnost, občutek brezizhodnosti, zatočnost, mlačnost, pa tudi otožnost. Razen občasnih športnih uspehov, ko večji del naroda za nekaj dni preplavi

kollektivno navdušenje, ni ničesar, kar bi ljudem dajalo resničen navdih, pravo upanje, in jim zagotovilo srečo. V času pred volitvami se bodo pojavili takšni in drugačni glasniki. Vendar, če bo večina spet nasedla publicam, potem izhoda iz tega začaranega kroga v naši državi še nekaj časa ne bo". Sicer pa naj bi bili Slovenci

še vedno razdeljeni na tretjino tistih, ki želijo biti Sovjetska zveza, tretjino, ki si želijo biti nova Švicca, in tretjino, ki se vsako leto na novo odloča, na katero stran bi se uvrstili. V političnih strankah seveda razmišljajo drugače, bolj sebično, saj so zdaj usmerjeni k sporazumevanju z velikim stavkovnim valom sindikatov

javnega sektorja, morda pa še bolj pripravam na parlamentarne volitve. Politične stranke pa uresničujejo nov način približevanja in dobrikanja volivcem, in sicer zavzemajo se za sprejem prave množice novih zakonov, ki bi bili v javnem interesu. Vse bi morali sprejeti po nujnem postopku, torej bi začeli veljati še pred volitvami. Najprej so sprejem novih zakonov predlagali v opozicijskih strankah, med njimi v stranki SDS in Novi Sloveniji, krščanski demokraciji. V zadnjem času pa osnutke novih zakonov v parlamentarni stopnje vlagajo pretežno koalicijske stranke. Samo poslanci Stranke modernega centra, SMC, so v preteklih treh mesecih v parlamentarno obravnavo vložili dvanajst predlogov novih zakonov. Aktivni pa so tudi poslanci iz stranke upokojencev, DESUS. Zgodilo pa se je tudi priznanje ministrice za obrambo Andreje Katič, "da predloga novega zakona o obrambi in o službi v Slovenski vojski v tem mandatu najbrž še ne bosta sprejeta". Po njenem zakonodajni postopek o obeh zakonih zavlačuje Odbor za obrambo državnega zbora. V Sloveniji obstaja prepričanje, da so volivci tako razočarani nad politiko in razmerami v slovenski državi, da bi (bodo)

na volitvah podprli vsak t. i. novi obraz, ki bi se pojavil pred volitvami. Za tak obraz že nekaj časa velja Marjan Šarec, župan občine Kamnik. Toda pred nekaj dnevi je v politiko vstopil znan slovenski časnikar, urednik in pisatelj Bojan Požar. V Mariboru je prevzel tamkajšnjo stranko z imenom Lista za Maribor, jo preimenoval v Listo novinarja Bojana Požarja in postal njen predsednik. Novi politik Bojan Požar zatrjuje, da je on resnični novi obraz slovenske politike. Na kandidatnih listah Požarjeve stranke ne bo dosedanjih politikov oziroma nikogar od tistih, ki so že kdaj kandidirali za poslance, ampak bodo ljudje, ki so izjemno sposobni v svojih okoljih. Na bližnjih državnoborskih volitvah bo Lista novinarja Bojana Požarja nastopila s 33 programskimi točkami, na podlagi katerih bodo po volitvah sestavljali morebitno koalicio. Bojan

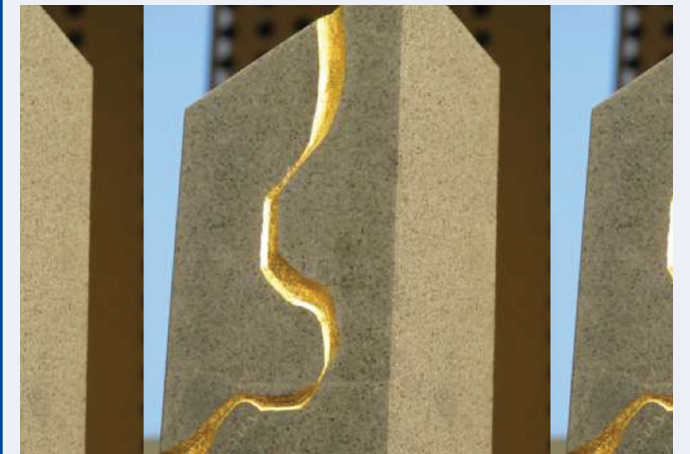
Požar vzneseno sporoča, "da gre nova stranka na volitve zato, da zmaga". Lista novinarja Bojana Požarja ne izhaja iz nobene ideologije, "ne bo azilni dom za propadle politike in upošteva, da se je politična elita na levi in desni, v Sloveniji, popolnoma iztrošila". Dogajanje v Sloveniji je bilo v prejšnjih dneh zaznamovano s proslavljanjem našega največjega kulturnega praznika, ki izhaja iz vloge pesnika Franceta Prešerna, genija slovenske kulture in umetnosti. Med mnogimi izjavami, ocenami in razmišljanji o pesniku in kritičnem stanju kulturne politike v Sloveniji navajam misli o Francetu Prešernu, ki jih je izrekel prof. dr. Vasko Simoniti, minister za kulturo v prvi vladi Janeza Janše. Navaja, "da je bil France Prešeren svobodoljubni človek, bil je človek prostega duha, ki je s svojo pesniško genialnostjo presejal majhno provincialno slovensko okolje. Vztrajal je na svoji poti. Dobro bi bilo, da bi naš človek vsak dan prebral vsaj eno njegovih pesmi, jo poskušal premisliti in ponotranjiti. S tem bi po eni strani potrdil svoje slovenstvo, po drugi pa stopil na pot duhovne širine in svetovljanstva".

Marijan Drobež

Zlati kamen

Ajdovščina je navdušila s spodbujanjem visokotehnoloških podjetij

Občina Ajdovščina je med 12 finalistov nagrade zlati kamen za najbolj prodorno slovensko občino. Komisijo je pri izboru kandidatov najbolj navdušila s spodbujanjem visoko tehnoloških podjetij in vlaganj v nove poslovne infrastrukture in prostore. Ajdovščina se je uvrstila v finale kot občina, ki se uspešno preobraža iz tradicionalnega industrijskega kraja v središče visokotehnološke industrije in je v zadnjem času naredila izrazit zasuk v modernost.

Podjetniška klima je zelo dobra, kar kažejo tako kazalniki kot primeri uspešnih podjetij. Ajdovščina je med občinami, v katerih so v zadnjih letih najbolj zmanjšali brezposelnost, so zapisali v obrazložitvi finalistov za nagrado zlati kamen. Če je bila brezposelnost v občini po propadu nekdanjih industrijskih velikanov, posebej po stečaju gradbenega podjetja Primorje, precej nad desetimi odstotki, je bila oktobra 2017 le še osem odstotna in uspešno so prebrodili gospodarsko krizo. Občina se na različne načine trudi pospeševati razvoj podjetništva. Tako na obrobju mesta kot na obrobju občine, predvsem v okolici hitre ceste skozi Vipavsko dolino, so prostor dobile komunalno opremljene poslovne in obrtne cone. Ajdovski župan Tadej Beočanin je za STA povedal, da občina zagotavlja nova delovna mesta z urejanjem novih obrtno-poslovnih con kot tudi z različnimi subvencijami, s katerimi privablja nove podjetnike iz Slovenije in tujine. "Kar si kot občina lahko štejemo v dobro, je, da smo postali pomemben akter pri razvoju tako mesta kot tudi drugih delov občine in smo generatorji marsikaterih idej, ki ima nato na koncu tudi dobre rezultate", je še dodal. Gospodarstvo v občini Ajdovščina je zraslo na temeljih preteklih obrti in nekdanjih industrijskih obratov, ki so skozi nekaj stoletij izkoriščali moč Hublja, Lokavščica in drugih vodotokov. Na podlagi bogate preteklosti se je po vojni v Ajdovščini razmahnila predvsem prehrambena, gradbena, lesna, kovinska in tekstilna industrija. Občina Ajdovščina se razteza na 245 kvadratnih kilometrih, v 45 naseljih pa živi 19.174 prebivalcev. Konec leta 2016 je tam delovalo 1079 samostojnih podjetnikov in družb, povprečna bruto plača je bila 1475 evrov.

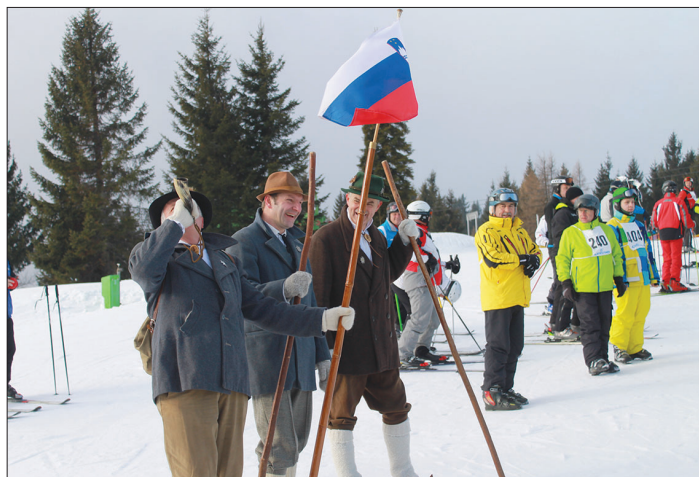
Cerkno / 41. spominsko smučarsko tekmovanje Tradicija se prenaša na mlade in slovensko vojsko

Na smučinah nad Cerknom je 28. januarja letos potekalo že 41. spominsko smučarsko tekmovanje v počastitev partizanskih smučarskih tekem Cerkno '45, ki je bilo 20. in 21. januarja 1945. To je bil

čeprav je bilo v 80 kilometrih naokrog še vedno 15.000 nemških vojakov. Mladi partizani so tekmovali v veleslalomu, smučarskih skokih in patroljnem teku; gledalcev je bilo več kot tisoč. V skokih je zmagal legendarni skakalec

ne za samostojno državo Slovenijo ter številni aktivni člani slovenske vojske. Posebna privlačnost so bili smučarji starodobniki, tako moški kot ženske, z opremo iz začetkov smučanja na Slovenskem. Pred začetkom tekem sta zbrane nagovorila cerkljanski župan Jurij Kavčič in dr. Tomaž Čas, predsednik policijsko veteranske organizacije Sever.

smučarskih tekmah med partizani, ki so zagotavljali obveščevalno varnost prireditve v širši okolici Cerknega. Povedal je, da tedaj ni vedel, kaj sploh varujejo, čez nekaj dni pa je v Partizanskem dnevniku - predhodniku sedanjega Primorskega dnevnika - prebral, da so varovali udeležence smučarskega tekmovanja. Državni sekretar na ministrstvu za obrambo je spomnil, da je bila partizanska smučarska delavnica v Cerknem, ki jo je vodil prav Rudi

edinstven dogodek na še vedno okupiranih ozemljih Evrope, ki je ljudem vlival optimizem, da je svoboda pred vrati. Tekmovanja so se udeležili tudi predstavniki zavezniških vojsk, kar je pomenilo posebno priznanje slovenskemu osvobodilnemu gibanju. Cerkniško je bilo tedaj osvobojeno ozemlje,

Rudi Finžgar, v veleslalomu Janko Štefe, v patroljnem teku pa so slavili borci Prešernove brigade. Letošnjih slovesnosti se je udeležilo več kot 300 tekmovalcev, nekaj še živih partizanov, veliko več članov Združenja zveze borcev za negovanje partizanskih vrednot ter veliko veteranov voj-

Po tekmovanjih sta bila v hotelu v Cerknem prijetno druženje vseh udeležencev in podelitev priznanj najboljšim tekmovalcem po posameznih starostnih kategorijah, med njimi tudi udeležencem, starih nad 70 let. Prisotne je nagovoril tudi 99-letni Ivo Miklavčič, ki je bil na omenjenih partizanskih

Finžgar, zametek kasnejše tovarne smuči Elan. Za konec slovesnosti pa je bila ugotovitev, da se uporni duh za svobodo slovenskega naroda prenaša na mlade rodove in še posebej goji med pripadniki slovenske vojske. **Boris Nemeč, udeleženec tekmovanja v skupini na 70 let**

Gorica / Združenje proizvajalcev rebule Oslavje: trajnostni projekt "Macino"

Odslej rezanci iz tropin!

8. februarja 2018 so se na kmetiji Radikon na Oslavju zbrali vinarji Združenja proizvajalcev re-

binarjev je spregovoril Marko Primosic, ki se je spomnil na začetke združenja. Združenje proizvajalcev rebule Oslavje je

li po celem svetu. V nedeljo so ga predstavili v Pordenonu, v naslednjih mesecih pa v Veroni na Vinitaly, v Bruslju in Berlinu. Chef Roberto Franzin je pripovedoval, kako je spoznal Oslavje, vinarje in rebulo. Vzel je s seboj nekaj tropin, a ni vedel še, kako jih bo uporabil. Pred kratkim, ko je vodil šolo za kuharje, kjer so kuhali še predvsem trajnostno, in sicer s sestavinami, ki jih navadno zavrzemo, je poskusil zmešati jajce, moko in tropine. Nastali so rezanci, ki jih je kuhar za prisotne tudi skuhal. To svojo "iznajdbo" je kuhar tudi zaščitil s paten-

bule Oslavje (Fiegl, La Castellada, Primosic, Prinčič, Radikon in Il Carpino) in priznani chef Roberto Franzin, ki vodi restavracijo Tarabusino v Gradežu. Na tiskovni konferenci, ki so jo vodili odgovorna za stike z javnostjo Klementina Koren, Marko Primosic in chef Franzin, so predstavili trajnostni projekt "Macino". Vinarji in kuhar so podpisali pred prisotnimi mediji poseben sporazum, s katerim se pridelovalci rebule zavestno zavezujejo, da bodo del tropin oddajali kuharju za izdelavo moka "Macino". To je posebna moka iz tropin, ki si jo je zamislil Franzin, s katero je naredil tudi posebne rezance. V imenu

nastalo pred desetimi leti z željo, da bi skupaj delili izkušnje, a tudi nadaljevali projekte skupinsko in ne več posamično. Rebula ni le vino, ampak produkt, ki je močno povezan z zemljo tega predela Brd. Eden od prvih, ki je začel razmišljati na ta način, je bil prav Stanko Radikon, zato so tudi zbrali kot kraj predhodne konference prav njegovo vrednote so tudi osnova projekta "Macino", nad katerim so bili pridelovalci Rebule takoj navdušeni in ki ga bodo od zdaj naprej skupaj z vinom promovira-

tom. Kasneje si je zamislil še tri vrste moka, s katerimi si bodo lahko ljudje pripravili, kar želijo. Tropine rebule imajo posebne lastnosti, ki nastanejo med maceracijo in jih druge tropine nimajo, je obrazložil Franzin. Poudaril je, da so moka in testenine, ki bodo na voljo v restavracijah in na spletu, izjemna mešanica s pomembno hranilno vrednostjo. "Macino" je trajnostni projekt, ki se začneja z "zemljo" in se sklene z izdelkom. To bi bila priporočena pot, na kateri bi s krajevnimi pridelovalci krepili vrednote, ki jih izgublamo, in se zavzeli za zdravo prehrano.

MČ

GORICA / V sredo, 21. februarja

Spominski koncert Silvanu z ljubeznijo

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel pripravlja 21. februarja, na dan rojstva nekdanjega ravnatelja šole Silvana Kerševana, tradicionalno prireditev *Silvanu z ljubeznijo*. Spominski koncert bo potekal v Kulturnem centru Lojze Bratuž ob 19. uri. Na dogodku, ki bo obeležil tudi 65-letnico delovanja šole, se bodo predstavili učenci šole. Mladim glasbenikom, ki so se v preteklem šolskem letu s svojim uspehom izkazali na glasbenih tekmovanjih, koncertih in drugih večjih projektih, pa bodo podelili stipendije iz Sklada Silvana Kerševana.

Spominski koncert, ki nastaja v režiji Sanje Vogrič in v sodelovanju z muzikologinjo Metko Sulič, bo poglobljeno razdanega ravnatelja šole Silvana Kerševana, tradicionalno prireditev *Silvanu z ljubeznijo*. Spominski koncert bo potekal v Kulturnem centru Lojze Bratuž ob 19. uri. Na dogodku, ki bo obeležil tudi 65-letnico delovanja šole, se bodo predstavili učenci šole. Mladim glasbenikom, ki so se v preteklem šolskem letu s svojim uspehom izkazali na glasbenih tekmovanjih, koncertih in drugih večjih projektih, pa bodo podelili stipendije iz Sklada Silvana Kerševana.

bodo poskrbeli učenci Centra Komel in člani društva Arsatelier. Nastopil bo Otroški in mladinski pevski zbor Emil Komel (zborovodkinja Damijana Čevdek). Iz pianističnega razreda Sijavaša Gadžijeva bo zaigral Lorenzo Tomada.

Predstavili se bosta komorna skupini, ki ju je pripravil Luigi Pistore: Trio Emil Komel (flavistka Alice Paron, violončelistka Marianna Meroni, pianistka Michela Sbelz) in Godalni kvartet (violinista Riccardo Conte in Pavla Vežjak, violistka Ana Stibilj ter violončelistka Marianna Meroni). Zazvenela bo tudi jazz glasba, ki jo bodo prispevali saksofonist Luka Paljk, kitarist Gabriel Gardenal in pianist Francesco Sentieri. Za konec pa bo združen orkester učencev in profesorjev pod taktirko Luigija Pistoreja zaigral pesem s pomensko vsebino in naslovom, *La vita e' bella*.

SM

Srečanje na licejskem polu Trubar - Gregorčič Za zdravo poznavanje spolnosti

15. decembra 2017 so se dijaki tretjih razredov licejskega pola Trubar - Gregorčič v Gorici udeležili dvournega srečanja o varni in zdravi spolnosti s poudarkom na prenosljivi okužbi. Host predavanja, ki ga je organizirala prof. Nadja Grusovin, je bil Ruben Scлаuzero, nekdanji dijak liceja, zdaj pa študent na medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Scлаuzero je svoj poseg v prijetnem vzdušju uvedel z dokazom, da obstaja več sinonimov za spolnost in spolne organe kot za druge pojme, saj so predmet vsakdanjega pogovora. Dijake je sproščeno, a strokovno uvedel v anatomijo in delovanje spolnih organov. Poudaril je nevarno-

sti, vezane na spolno prenosljive okužbe (zlasti HPV in HIV), ki so še vedno razširjene v zahodni družbi in ogrožajo milijone ljudi po svetu. Osvetlil je vlogo kontracepcije ne le z vidika nezaželenih nosečnosti, ampak predvsem zaradi preprečevanja prenosa patogenov.

Predavanje je bilo za dijake koristno. Razkrilo jim je neprevidna ravnanja, v katerih včasih zabredejo tako najstniki kot odrasli: spolnosti ne smemo imeti za igro, ki nima večjih posledic, saj vemo, da ima vsak odnos fizičen in čustven naboj. Prvi odnos je za vsako osebo pravi "dogodek", korak, ki lahko dolgoročno - pozitivno ali negativno - vpliva na nadaljnje spol-

no življenje. Zato je pomembno, da to problematiko obravnavamo pravočasno. Predavatelja smo vprašali, kakšne občutke mu je vzbudila vrnitev na šolo v drugačni vlogi: "Pričakoval sem marsikaj. Na začetku sem imel nekaj treme, saj sem prvič izvajal delavnico pred mladostniki, ki me v dobri meri že poznajo. Novost je bila tudi navzočnost profesorja, na kar v Sloveniji nismo navajeni".

Kako so se dijaki odzvali na obravnavo tako občutljive tematike? "Dijake moram res pohvaliti, saj so aktivno sodelovali z vprašanji. Zastavljene naloge so marljivo izvedli in s tem pomagali ne samo meni, da sem delavnico učinkovito izpeljal, ampak predvsem sami sebi. Te informacije jim podajamo, da bi se zdravo in odgovorno soočali s spolnim življenjem".

*Dijaki licejskega pola Trubar-Gregorčič
ALI Ester Scлаuzero
in Anika Tosolini*

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (186)

Holesterol v naturopatiji (3)

Kako se zastrupljamo, ko so jetra v deficitu: toksinov v organu ne pustijo, ampak jih prenesejo v druge predele telesa zaradi uravnavanja homeostaze organizma:

1. Prva faza je faza vnetja, ko je zatečeno, boli.

2. Druga faza je tista, ko toksini podrejo fosfolipidno pregrado in prodrejo v celico ter motijo normalno celično delovanje.

3. Tretja faza je degeneracija, ko je celica že poškodovana in se tam encimatske reakcije ne izvajajo več. V celico pridejo informacije, iz celice pa pridejo v telo napačne informacije, ker jih toksini izmaličijo. Zato je smiselno izvajati drenažo tkiv, da toksine spravimo iz telesa v organ in iz organa iz telesa. To zvajamo lahko sami doma s kopeljo iz njivske preslice.

Da bi gospe kar najbolj pomagala, sem ji svetovala tudi Bachove cvetne esence, saj so ji pomagale uravnati emocionalno stanje:

Chicory: za njeno skrb za bližnje, gospa je bila zelo v skrbeh, kako bodo otroci, ali bodo zdravi, kaj bo z njimi, ali bodo imeli službo itd.

Vine: gospa je bila zelo trmasta, vedno je imela v mislih, da ima ona vse prav in da se drugi vedno motijo.

Vervein: gospa je bila vztrajna do določene mere, potem pa jo je zapadel obup in ni imela več moči nadaljevati, predvsem po moževih smrti.

Rock water: gospa je bila zelo stroga in pedantna do sebe, vedno je želela vse narediti prav, več kot prav, odlično, zato si je zadajala veliko preveč nalog, kot bi jih lahko prenesla.

White chetsnut: ko se je ulegla na posteljo, se je zbudila, njene misli so začele tavati po možganih, pojavljali so se dogodki, emocije iz preteklega dne. Misli so enostavno švigale sem in tja in ji niso pustile spati.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USP in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 13. februarja 2018, ob 13. uri

Pozabljena vrednota

Strpnost

Pravzaprav je o strpnosti veliko govora. O tem namreč, da moramo biti strpni do drugačnih, do tujcev, do tistih, ki so v marsičem prikrajšani. To nam govorijo iz dneva in dan in je tudi prekleto res. A vendar, ko govorimo o strpnosti do vseh tistih, ki so drugačni, in se celo počutimo junake in dobre ljudi, ko se nasmejnemo komu, ki gre mimo nas na vozičku, prepogostokrat pozabljamo, da moramo biti strpni do vseh. Ne samo do tistih, ki so drugačni. Tudi do vseh ostalih. Začeti moramo najprej pri tistih, ki so nam enaki, ki so nam blizu, ki jih srečujemo vsak dan. Morda celo v lastni družini. Morda v sosednjem stanovanju. Ker je sicer lepo, ko se ponášaš s strpnostjo v najbolj čudnih, eksotičnih situacijah. Doma pa vik in krik. In nerazumevanje.

Vse bolj čutim, da ljudje ne znajo biti strpni do tistih, ki nas obkrožajo, ki življenje delijo z nami, ki jih srečujemo vsak dan. To je najhujše. In najbolj boleče. In občutek imam, da je tega vse več. Vsak dan več. In da smo zaradi tega čisto vsi vsak dan bolj zagenjeni.

Strpnosti me doma niso učili, to priznam. Zakaj bi skrivala. Moji starši, predvsem moja mama, so bili do vseh in do vsega precej nestrpni. Že v zgodnjem otroštvu sem se srečala z vsemi težavami, ki jih povzročajo sosesčina v velikem, močno obljudenem stanovanjskem bloku. Moji starši, predvsem mama, kajti oče je bil bolj družabne naravi in je rad zahajal v družbo, med prijatelje,

kjer se je zadrževal pozno v noč, so bili "lahkega" spanca. Kot otrok sem bila vajena, da je mama

vstajala ponoči in robantila nad katerim izmed sosedov, ker je bila televizija preglasna, ker je po stanovanju hodil v čevljih, ker je pozno zvečer zabijal žeblice. In temu so sledili vpitje, jeza, zmerjanje, preklinjanje in na koncu udarci po steni. Vse skupaj je potem trajalo dolgo v noč in nazadnje še sama nisem mogla spati, pa čeprav sem pred mamino jezo čisto mirno sanjala.

Seveda so se sosedje pozneje maščevali. Žrtev pa sem bila ravno jaz, saj se nisem več smela igrati na balkonu, jahati svojega lesenega konjička ali zbijati frnikol. "Ščinke" smo jim rekli pri nas na Primorskem.

Tudi drugače doma nisem bila deležna ravno najboljših naukov o strpnosti. Tako je pač bilo, da mojim nihče ni bil pogodu. Ta je bil prevelik opravljevec, drugi čudak, nekaj jih je bilo prebogatih, tretji so spet vsem kradli. In največkrat smo bili sami, brez prijateljev. Morda je ravno to razlog, da zdaj tako potrebujem prijatelje, veselje in hrup. In skušam, priznam, vsaj skušam potrpeti, če mi kaj ni pogodu.

Čeprav ni vedno lahko, se trudim, da bi spoštovala drugačnost, in sem pravzaprav najraje na strani tistih, ki jih družba ne mara. Tistih, ki so po krivici izključeni. Tako se je zgodilo, da sem kot študentka v ljubljanskem študentskem domu v svojo sobo "na sferc", skrivaj, kot se je temu reklo v lepi slovensčini, sprejela študentko, ki ni imela pravice do postelje. To pa samo zato, ker se je pogumno opredelila za katoličanko. Spoznala sem jo čisto

slučajno, ko ni imela kam iti, in brez občutka krivde sem prekršila predpise doma. In ne boste verjeli, deklica je bilo čisto enako vsem mladim dekletom na tem svetu. Navdušena nad študijem, vesela življenja, lepa in zaljubljena v svojega fanta, ki je včasih skrivaj prespal pri nas. Samo v tem je bila drugačna od ostalih jugoslovanskih deklet, da je doma praznovala Božič. Ob njej sem spoznala, kako krivična je lahko družba že tedaj, ko zaradi vere, političnega prepričanja in življenjskih nazorov ustvarja med ljudmi pregrade. In kaznuje ljudi, ki niso ničesar krivi. Ki se samo drugače opredeljujejo. Trpi seveda vedno najšibkejši, tisti, ki se zgolj po naključju znajde na drugem bregu, pa čeprav je voda plitva in sta bregova povsem enaka.

Strpnosti je v zadnjem času vse manj. Do vseh. Pustimo tujce, pustimo ljudi s posebnimi težavami. Strpnosti je vse manj tudi med enakimi. Tudi v družini, tudi med mladimi. Včasih se sprašujem, ali je bilo vedno tako. Morda je tega občutka, da je okoli nas vse več nestrpnosti, kriv le tisk, ki z novicami, tudi z nasiljem, privablja bralce in polni strani svojih medijev. Sprašujem se namreč, ali je bilo vedno toliko nasilja. Nad ženskami, denimo. Posilstva so bila vedno. Spominjam se - tudi to se je zgodilo v študentskem domu v Ljubljani -, da so posilili neko deklico. Če se ne motim, se je zgodilo v Tivoliju, pri belem dnevu. Fantje, tudi moji znanci in prijatelji, so dejanje opravičevali. Izzivala je, so govorili, z obleko, z lepoto, s svojim vedenjem. Noro. Spominjam se, da sem bila besna. Ni opravičila za taka dejanja, še manj za njihove nestrpne besede.

Pa vendar, zdi se mi, da je bilo v

tistih časih povsem normalno, da je deklica zapustilo fanta ali da je fant zapustil deklico. Trpeli smo, jokali celo, predvsem dekleta, nikomur pa ni prišlo na misel, da bi partnerja napadel. Trajno poškodoval. Danes pa je nestrpnosti do žensk, predvsem do njihove svobode, vse več. Koliko je že moških, ki so svoje deklice ali ženo napadli, celo ubili, samo zato, ker jih ni več ljubila. Tega ne morem verjeti. Nočem verjeti. Zakaj bi ženska ne smela odločiti, živeti, odhajati? Zdi se mi, da so tista leta, ko smo si priborile totalno svobodo, nekako daleč. Zelo daleč. Spet prihajajo temna obdobja. Obdobja nestrpnosti.

Ženska je enaka moškemu. In enako svobodna. Nobena vera, nobene besede me ne bodo prepričale, da je lahko drugače. Nikoli. In zato se bom borila. Bo mi, da sem prisostvovala klepetu

dveh sosedov, ki sta pač izjavljala, da, dokler bodo ženske tako nepremišljeno zapuščale svoje partnerje in zahtevale svojo svobodo, nasilja nad ženskami ne bo preprečil noben zakonski ukrep. Neverjetno, da leta 2018, no pravzaprav se je zgodilo lani, a vseeno, še obstajajo ljudje, ki razmišljajo takole. Ženska bi morala biti moškemu podrejena, manjvredna. Na račun svoje svobode. In svojega življenja. Ženska v službi moškega, za moškega. Če noče, pa jo enostavno ubijete. Kot kokoš, kot steno. Tako zelo žalostno. In kljub vsemu leta 2018 še vedno tako resnično. Morda še bolj kot v času moje mladosti. Nestrpnosti je največ na socialnih omrežjih. Morda zato, ker so tisti ljudje, ki ne marajo sočloveka, ki ne poznajo dialoga, največkrat podleži, potuhnjenci. In si ne upajo povedati tega, kar si mislijo, naravnost v obraz. Pred-

stavljam si jih tihe, s hinavskim nasmehom, v ozadju dogajanja. Ko gre za resnično dogajanje. Ko se potem znajdejo za svojim profilom, nešteto krat celo lažnim, na socialni mreži, takrat gre ves trup in vse sovraštvo enostavno iz njih. Izlije se. Kot val poplave vse. Na socialnih omrežjih ljudje vse bolj zmerjajo sočloveka. Samo zato, ker drugače razmišlja. Ker nam že družba in mediji vsiljujejo, da bi morali razmišljati vsi enako. Ni več tako, kot je bilo pred leti, ko so oziroma smo vsi občudovali svobodno misleče. Danes se moramo vsi ujeti s tropom in v tropu je veliko takih, ki tiste, ki razmišljajo s svojo glavo, enostavno zmerjajo. Psujejo. Kako boli, ko ti človek, za katerega sploh ne veš, kdo je, on pa tudi ne zate, človek, s katerim se nista še nikoli pogledala v oči, zmerja s tepcem. Kar tako, da izpljune trup, ki ga ima v sebi, in pokaže drugim, kako je inteligenčen, pogumen, kako se zna postaviti. Družbena omrežja so pravo leglo nestrpnosti. Poleg dobrih prijateljev, s katerimi se tam srečuješ, ker pač živiš daleč od njih, je tam še cela vrsta ljudi, ki si želi samo ogabnih, dolgih diskusij, kreganja, zmerjanja. In ni dialoga, še manj demokratične debate. Kdor drugače razmišlja, je tarča žaljivk. Kdor pa polni spletne strani z žaljivkami, se največkrat počuti celo junaka. In medtem ko nestrpnost svobodno polni strani družbenih omrežij, nasilje narašča tudi v vsakdanjem življenju. In postaja medijska in družbena predstava.

Suzi Pertout

Pod "ženskim" košem

Mlade poletovke rasejo, ženska košarka mikavna za naše trenerje

O ženski košarki pri nas v letošnji športni sezoni 2017/2018 še nismo pisali. Kot vemo, goji ta šport pri nas edinole opensko športno društvo Polet, ki ima člansko ekipo v deželni C ligi in mladinski postavi v prvenstvih do 18. in 16. leta. Že v lanski sezoni, ko so zastavili nov bolj celovit projekt, so angažirali poklicnega trenerja, zagrebško-sežanskega strokovnjaka Maria Gerjeviča, ki ima pod drobnogledom vse igralke in je mladinke tudi že pripeljal v prvo postavo. V mladinskem pogonu pa sodelujejo z Borom, ki je v prejšnjih sezonah s Karin Malalan in Dejanom Faraglio poskusil sestaviti ekipo najmlajših, te pa so se nato zlele v Poletovo zgodbo.

Članska vrsta, ki privablja ob nedeljah popoldne v dvorano k Briščikom kar nekaj gledalcev in je lani, ob ponovni obuditvi, predstavljala lepo prevetritev za zamejsko košarkarsko srenjo, je zdaj v zlati sredini tretjeligaškega prvenstva. Ekipo je, resnici na ljubo, precej oslabiljeno v primerjavi

s prejšnjo sezono, saj sta zaradi delovnih obveznosti v tujini zmanjkali dejansko najboljši igralci, nekdanji mladinski reprezentantki, visoki Martina Gantar in Mia Kraus, ki sta s svojim znanjem in izkušnjami kraljevali pod košema. Zato imajo vedno več odgovornosti mlade igralke, tudi iz mladinske postave, pomagajo pa jim nekatere nove bolj izkušene soigralke. Osemnajstlet-

iz našega okolja. V državni B ligi je miljski Interclub prvi na lestvici, s klopi pa ga vodi nekdanji trener Bora in Jadrana Andrea Mura. Z žensko člansko košarko se letos spopada prvič, trenira pa odlično peterko, ki cilja na državno fazo, po kateri bi naskakovala preboj v A2 ligo. V istem prvenstvu nastopa tržaška OMA, ki jo je sredi prejšnje sezone prevzel trener Matija Jogan. Zdaj zasedajo ugledno šesto mesto na lestvici. Jogan ima v roza košarki že dolg staž, saj je Interclub vodil v A2 ligi, njegovo postavo Under 15 pa je svojčas privedel do državnega naslova. Nato je delal v mladinskih sektorjih dveh vodilnih italijanskih klubov, pri beneškem Reyerju in v Schiu. V ekipi, ki jo trenira danes, igra vse boljše Repenka Darma Milič, ki je košarkarsko zrasla pri Poletu in za sa-

nice igrajo na primer v svojem prvenstvu, ki združuje najboljše ekipe iz vse dežele, čisto dostojno. V ekipi je kar nekaj perspektive, saj ne manjkajo visoka dekleta s košarkarsko postavo in določenim talentom. Skratka, projekt gre počasi, a vztrajno naprej. Veliko zadoščenj pa imajo s košarkaricami slovenski trenerji

lezijanke nastopa že vrsto let. Mirno lahko zapišemo, da je med najboljšimi igralkami B lige. V zadnjem desetletju pomnimo tudi uspešno izkušnjo Jureta Krečiča, še enega tržaškega slovenskega trenerja, na klopi Milčank. Skratka, ženska košarka je za naše tehnike dokaj vabljiva.

HC

Nov način doživljanja tretje življenjske dobe

- Nastanitev v apartmaje za eno osebo
- Osebna nega
- Domača kuhinja prilagojena po potrebi
- 24-urna pomoč z našim osebjem
- Zdravniška in medicinska zunanja oskrba
- Vsakodnevno čiščenje prostorov
- Razne družabnosti
- Interna pralnica

Kakovostna alternativa domu za ostarele

Silicanum residence za starejše

Ulica degli Scogli 53 - 34170 Gorica - Tel. 0481 538556

Cell. 335.1395483 - info@silicanum.com

www.silicanum.com

Primorski izgnanci in interniranci so izdali brošuro

Ne pozabimo na trpljenje naših prednikov!

Šele leta 1991 so Slovenci, izgnani med drugo svetovno vojno v nacistično Nemčijo, dobili svoje društvo.

Isto leto pa je dr. Cvetko Vidmar tudi v Novi Gorici ustanovil društvo in bil pobudnik, da so društvo ustanovili tudi v Braniku in Komnu. Takrat so v društvu naredili veliko akcijo, ko so ponovno popisovali primorske izgnance.

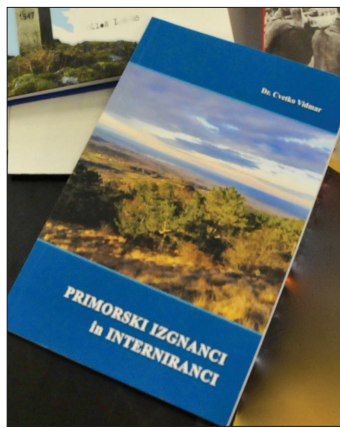
Med vojno so bili vsi prebivalci teh dveh vasi, Branika, Komna in okolice, ki so bili še doma, izgnani v Nemčijo.

Društvo Primorskih izgnancev je pred leti začelo ponovno aktivno delovati, saj je bil zadnji čas, da

1991, je dr. Cvetko Vidmar raziskoval dokumentacijo v zvezi z izgnanci in si vse to tudi zapisal. To delno raziskavo o izgnanstvu na Primorskem vse od začetka prve svetovne vojne dalje pa je Društvo izgnancev Severno Primorske zdaj izdalo v brošuri z namenom, da širša javnost izve več o teh dogodkih in da pustimo pisno gradivo tudi za mladi rod.

O izgnanih na Primorskem, ki so jih Nemci odpeljali v delovna ali koncentracijska taborišča, še ni dovolj podatkov, saj tu manjkajo podatki za Koprsko in Postojnsko območje, ki je bilo ob prvem popisu leta 1952 še pod Svobodnim Tržaškim ozemljem. Zato so v tej

Prvi begunci se pojavijo na Primorskem že v času prve svetovne vojne, ko je italijanska vojska za-

posname zgodbe številnih še preživelih izgnancev. V dveh letih jim je uspelo posneti več kot petdeset pripovedi med nami še živečih izgnancev. To delo bo društvo aktivno nadaljevalo, saj bodo znanamci samo tako lahko izvedeli, kaj se je resnično dogajalo med vojno s civilnim prebivalstvom.

Ob ustanovitvi društva, po letu

brošuri številni podatki za območje Goriške. Italijanski zgodovinar prof. Marko Koslovich navaja, da je bilo iz Furlanije Julijske krajine v obdobju nemške okupacije odpeljanih v taborišča 8.222 internirancev. Zanje so organizirali 72 transportov. Koliko je bilo Primorcev resnično izgnanih v nacistično Nemčijo, pa še ostaja delo za zgodovinarje.

sedla Goriško. Takrat pa že govorimo tudi o prvih internirancih, ko so italijanski vojniki odpeljali prve domačine v internacijo. Od tedaj dalje pa so bili Primorci preganjani in izseljevani ves čas.

Že v začetku druge svetovne vojne so Italijani ustanovili taborišča za civilno prebivalstvo, ustanovili pa so tudi novo, vojaško internacijo za nezanesljive vojake.

Po kapitulaciji Italije, 8. 9. 1943, so Italijani koncentracijska taborišča razpustili, nekatera pa predali Nemcem.

Že 10. septembra 1943 je Hitler z odlokom ustanovil Operacijsko cono Jadransko primorje, ki pa ga je razširil še na Videm, Gorico, Trst, Pulj, Reko, Ljubljano in Kvarner. In tu se je začel izvajati njegov veliki genocidni načrt.

V krematoriju v Rižarni so zažgali okoli 5.000 ljudi. Nemalo kateri Primorec in Primorka sta se znašla v teh celicah brutalnega razčlovečenja.

V brošuri navajamo številne kazenske akcije nemških vojakov, ki so izpraznili cele vasi in odpeljali domačine v Nemčijo.

Avtor se ob tej temi ni mogel izogniti številnim hudim zločinom, ki so jih Nemci počeli v teh vaseh, navede pa tudi vsa taborišča v nacistični Nemčiji.

Brošura vsebuje tudi nekaj fotografij, saj domačini v večini primerov nimajo fotografij iz tistega obdobja, zato so tiste, ki jih imamo, toliko bolj dragocene.

Društvo izgnancev Severno Primorske je ponosno na brošuro, ki bo pričala o še enem trpljenju Primorcev med vojno. In pomembno je, da tak dokument ostane mladim, da bodo vedeli, koliko so pretrpeli njihovi dedje in babice. In predvsem, da bodo vedeli, kaj pomeni vojna, in bodo hvaležni za vse žrtve, ki so jih pretrpeli predniki, da bi mi in oni lahko živeli in ustvarjali v svobodi.

Brošura je posvečena spominu vseh izgnancev in internirancev. Tistim, ki jih ni več med nami, in tistim redkim, ki so še tu in lahko pričajo o dogodkih, ki so jih preživeli.

Predstavitve brošure bo v naslednjih dneh na Gradu Kromberk, v dvorcu Coronini v Šempetru, krajčini v Novi Gorici. Z veseljem pa se bodo avtorji odzvali na vsako povabilo.

Društvo izgnancev Severno Primorske deluje v Novi Gorici na Kidričevi 9 in v svoje vrste vabi vse izgnance in njihove družinske člane.

Dora Levpušček

S 1. strani

Sodobna slovenska kultura ...

V Krstu pa Pesnik pravi: Šest mescev moči tla krvava reka, Slovenec že mori Slovenca, brata -

kakó strašna slepota je človeka! Besede slikajo krvavi prehod iz poganstva v krščanstvo. Tako pogani kot spreobrnjenci še niso obvladovali krščanskih temeljev. Pomeni čas revolucije od 1941 do množičnega med in povojnega pomora nedolžnih Slovencev vrnitev v poganstvo? Številni, pri nas tudi Kocbek, so se že po prvi svetovni vojni spraševali, kaj se je zgodilo s krščanstvom v Evropi, da so vladajoči šli v usodno vojno in medsebojno pobijanje evropskih narodov ob Soči, v Galiciji, na Tirolskem, v Verdunu in drugod. Potem pa so nekritični duhovi privolili v še hujske pošastno iztrebljanje ljudi in narodov, ki so ga izvajali totalitarni samodržci. Zato smo v novem poganstvu, v katerem namesto kulturnih načel še vedno vladajo laž, prevara, goljufanje in celo umori. Kaj je torej danes z našo kulturo, če dopuščamo različna merila za prave in neprave? Kdaj bomo pokopali vse pomorjene in rehabilitirali nedolžne žrtve, da bi dežela lahko zaživela v miru? Zgodovinsko, psihološko in ideološko izpričana je resnica, da ni mogoče živeti brez takega očiščenja.

Številni danes terjajo podporo vsakršni kulturi. Še bolj izrazite so težnje po tako imenovani multikulturalnosti. Je to beg od omenjenih problemov in

nepripravljenost soočiti se s svojo preteklostjo? Pozaba v naši in evropski kulturi je tiščanje glave v pesek in zakrivanje razgleda v prihodnost. Če danes namesto Božje podobe veljajo človekove pravice in je Božjo paradigmo zamenjal človeški obraz, je treba po besedah nemškega ustavnega pravika to zagotavljati z ustrezno kulturo medsebojnega spoštovanja človekovega dostojanstva in omogočiti uživanje pravic drugim. Kjer se samo grabi, tam zmanjka tvarnih in duhovnih dobrin, ostajajo siromaki.

Svoboda govora je temeljni pogoj za izvajanje vseh človekovih pravic, pravi ustavni pravnik Jaklič. Vzdrževanje ustavnega reda in demokratičnih pravil temelji na svobodnih ljudeh. Je torej osnova vsake kulture. Vsi ljudje smo otroci enega Boga - Očeta, kot molimo v Očenašu, zato enaki pred Bogom. Za to pa se je treba stalno vzgajati in osveščati.

Ni torej vseeno, koga izberemo na kakšno mesto. Le nesebični, kulturni in odprti ljudje bodo zagotavljali človeško prihodnost, kot je zapisal Ivan Cankar o Kreku: "Izkazalo se je, kakor še nikoli: kdor daje ljubezen, mu je povrnjena tisočkrat. Ne z mečem, z ljubeznijo je zmagal Kristus. Sovraštvo je tiščalo naš narod ob tla, ljubezen ga bo povzdignila do solnčnih višav. Tega evangelija nam ni dal prazen sanjač, dal ga nam je izmučen delavec ob svoji smrti".

(Zapiski s kongresa)

Boris Pahor: Montserrat kot domovina (4)

Pisatelj Boris Pahor nam je v dneh, ko smo priče nenasilnemu in pravičnemu boju Kataloncev za svojo narodno avtonomijo, ponudil v objavo svoj zapis, ki je izšel leta 1978 v številki 3-4 tržaške revije Zaliv. Pisatelju smo iskreno hvaležni, pričujoči zapis pa je še en dokaz o tem, kako se je Boris Pahor od nekdaj zavzemal za ohranjanje narodne slovenske identitete, a prav tako tudi drugih narodnih manjšin.

Ured.

Za predsedniško mizo je nekaj vidnih osebnosti. Poslanec dr. Heribert Barrera i Costa; podžupan Čanovas; predstavnik sardinskih Kataloncev; glavni govornik prof. Joan Triadu' itd. Vsi so v temnih oblekah in okravateni, tako da sem edini v turističnem jopiču, kar očitno nikogar ne moti, razen Jordija; a kaj si morem, nisem vedel, da bom moral nadomeščati odsotna podpredsednika. Potek seveda kot pri vseh kongresih: pozdravi, uvodno predavanje, tajnikovo poročilo, blagajnikovo poročilo.

Od vseh pozdravov je najbolj značilen tisti, ki ga je poslal prof. Jordi Carbonell. Želi nam uspeha v prestolnici Kataloni-

je, kjer ga je pred leti oblast dala zapreti v umobolnico, ker je predstavnikom oblasti odgovarjal v katalonščini.

Pri tem si mislim na tragično usodo tega našega člana, ki ne samo, da ni z nami v tem dnevu, ko domači govorniki pove-ličujejo njegov jezik in ga prevajalke tolmačijo v drugih evropskih jezikih, marveč žaluje zavoljo izgube sina. Ta da je sklenil, da v takem svetu, kakršen je tale naš, ne mara živeti. Čeprav je ta sklep kar zadosti utemeljen, je vendar pre-nagljen, zakaj prav taki ljudje, ki ne morejo sprejeti klavrne stvarnosti, bi morali pripomoči, da bi svet postal nekoliko bolj sprejemljiv. To, da tudi novo vstajenje Katalonije mlademu človeku ni pomagalo v boju proti nihilističnemu zlu potrošniške družbe, pa je dokaz več, kako slabo uslugo so naredili človeštvu propagatorji internacionalizma in omaloževalci pomena narodnostnega principa. Porezali so še tiste korenike, ki bi mlade ljudi povezovala z zemljo in tradicijo, in jih tako predali toku anonimne poplave. Slovenija docet.

Jordi je opustil tradicionalno francoščino in podaja poročilo v katalonščini. Pred leti sem

prislunil temu melodioznemu jeziku, ko me je Jordi spremljal po ulicah Perpinyana in sva se ustavljala ob prodajalkah zelenjave in sadja. Zdaj bi bilo morebiti bolje, ko bi po pozdravu v katalonščini nadaljeval tako, da ga ne bi bila potrebno poslušati v prevodu. A toliko let je čakal na ta trenutek, da mu ga seveda privoščim, njemu in vsem njegovim številnim rojakom v dvorani!

Nadvse posrečeno pa je v njegovem poročilu to, da ob omembi svojega obiska v Ce-

govori pred pazljivo množico, ki polni dvorano.

Ob sporočilu, da avstrijske oblasti sodnijsko nastopajo proti slovenskim mladincem, ki so se zavzeli za spoštovanje državne pogodbe, Jordi stante pede predlaga kongresnikom, da bi poslali protestno brzojavko predsedniku avstrijske vlade.

Dvorana seveda s ploskanjem pritrdi.

Jaz pa sem presenečen in hkrati vesel te Jordijeve nepričakovane geste. Doslej se namreč ni nikdar zgodilo, da bi vprašanje neke ogrožene skupnosti prišlo

ameriških držav, z Bližnjega vzhoda!

Zahvalil se bom Jordiju za ta poseg in še enkrat poudaril, da se ne sme odreči tajniškemu mestu. Navsezadnje je - če mislimo pro domo - neznanka, kako se bo kak drug tajnik zavzemal za ogrožene skupnosti na našem evropskem koncu! Druga Jordijeva simpatična poteza: povabil je predstavnik kalabrijskih Grkov, da so povedali o obupnem položaju poplavljenih vasi na Aspromontu. To je gotovo najbolj nesrečna jezikovna skupnost v Italiji, ker ni v nevarnosti samo njena arhaična grščina, pač pa tudi strnjenost občestva, ki se mora izseljevati zavoljo udarov temeljev nedostopnih hribovskih vasi.

Popoldanski sprejem v vladni palači.

Palau de la Generalitat. Šest stoletij je, kar katalonsko identiteto potrjuje obstoj samobitne oblasti. In v palači, ki je njen sedež, se je zgostila vsa resna zbranstvo preteklih časov. Slovesnost mogočnega stopnišča.

Tenki stebriči, nosilci gotških lokov.

Zamišljenost razčlenjenega dvorišča.

Limonovec na terasi v prvem nadstropju.

Ujeti smo v čar tradicije, ki je mogoče prearistokratska za naš sedanji demokratični okus; a vendar človek obenem čuti tudi rahlo melanholično domotožje po stavbarstvu, ki je okna, loke in stopnice spreminjalo v

poezijo.

Ko skušam primerjati s podobnimi vtisi, se mi prikaže dvorec na dubrovniškem Stradunu, a notranjost tega katalonskega je, čeprav bolj temna, arhitektonsko dosti bolj razgibana.

Vtis imam, da se nam bo zdaj zdaj pridružil Hamlet.

A prav zavoljo slutnje njegove pričujočnosti se živo zavedam, da na Slovenskem nimamo takega kraja, ki bi ga zgodovina posvetila v sedež naše oblasti. Naše osrednje vodstvo pa zdaj poleg vsega še usmerja - tako ideološko kot čustveno - misli slovenskih ljudi na afriška in azijska tla, da grejo kot slepci mimo narodov, s katerimi vendar delimo usodo evropske preteklosti. Okcitanci, Baski, Bretonci, Škoti, Katalonci, Ladinci itd. - tako malo so v naši zavesti, da je naravnost obupno, kako je zavoljo te anomalije naš politični razvoj handikapiran. Ko z Armandom odhajava, podživljava intimno zadoščenje vse demokratične javnosti tistega dne, ko se je predsednik Tarradellas iz begunstva na Francoskem vrnil v Palau de la Generalitat. Poudarjava, da narodna skupnost, ki je v svojem jedru zvesta svoji bitnosti, prej ali slej doživi, da se njena identiteta uresniči v državniški obliki.

"To bo nekoč doživela tudi tvoja bretonska skupnost, Armand", mu zagotavljam, in ta gotovost je dragoceni dar, ki nam ga poklanja središče katalonskih starosvetnosti!

/ dalje